



JBS

วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ Journal of Buddhist Sociology

ISSN: 2697-5130 (Print) ISSN: 2697-5254 (Online)

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2568)
Vol.10 No.3 (July-September 2025)



มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus



วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ Journal of Buddhist Sociology

ISSN: 2697-5130 (Print)

ISSN: 2697-5254 (Online)

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน 2568) | Vol.10 No.3 (July – September 2025)

▶ กำหนดออกวารสาร ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มีนาคม | ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน – มิถุนายน | ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม – ธันวาคม

▶ วัตถุประสงค์

วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช เป็นวารสารวิชาการ เพื่อเป็นสื่อกลางส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการประยุกต์ใช้ องค์ความรู้จากการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับพระพุทธศาสนา ผลงานทั้งทางด้านการวิจัย และผลงานทางวิชาการ บทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ในมิติด้านพุทธศาสนา การพัฒนาสังคม สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

2. เพื่อเผยแพร่งานการศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านด้านพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์

3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นทางวิชาการของ นักวิชาการ บุคลากร เจ้าหน้าที่ ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เปิดรับ บทความภาษาไทย โดยบทความต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไป พิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใด มาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ และ มิใช่ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิง แสดงถึงที่มาของบทความให้ชัดเจน





► **ที่ปรึกษา**

พระธรรมวชิรากร

พระเทพสิริวิชิรเวที, ดร.

พระเมธีวชิราภีรต, ผศ.ดร.

► **บรรณาธิการบริหาร**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพมาศ เสวตวรโชติ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

► **กองบรรณาธิการ**

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูโฆษิตวิพัฒนานุกุล, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูนิติธรรมบัณฑิต, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กัณตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตีรทรัพย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศริน มนูญผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ชุมเสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ สหพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ศรีคำมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจั่น

มหาวิทยาลัยทักษิณ





ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา วงศ์ยิมย่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณพงษ์ วงศ์ณาศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ดร.สำเริง จันทุม

ศึกษานิเทศก์กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ดร.บุรินทร์ภักดิ์ พรหมมาศ

กองการศึกษาเทศบาลตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรปราการ

ดร.พัชรี สุมะโกล

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.ปรียา สงค์ประเสริฐ

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ดร.สุปรีชา ชำนาญพุดพิพร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

▶ **ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ**

พระมหาไวยธิน มหาวิโร, ดร.

นายจิรพัฒน์ เผื่อแก้ว

▶ **ฝ่ายประสานงานและจัดการ**

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร.

พระมหาประทีป เขมจารี

พระปลัดประวิทย์ ธนบุญโณ

ดร.จิตรา อุณจะนำ

▶ **ออกแบบปก**

พระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก

▶ **จัดรูปเล่ม**

นายจิรพัฒน์ เผื่อแก้ว

▶ **พิมพ์ที่**

โรงพิมพ์เม็ดทราย

1648 ถนนราชดำเนิน ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร: 0-7534-3768, 063-313 7828





▶ เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโศกราช

128 หมู่ 6 ตำบลนาพรุ อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์ 075-809 128-9 | E-mail: tippamas.mbu@gmail.com



วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ (Journal of Buddhist Sociology)

เป็นวารสารอยู่ในฐานข้อมูล TCI (Thai Journal Citation Index-TCI) กลุ่ม 2 เป็นระยะ 5 ปี (ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572) ซึ่งฉบับนี้ ก้าวเข้าสู่ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2568 ทางกองบรรณาธิการได้กำหนดการออกวารสารปีละ 4 ฉบับ โดยจะพยายามพัฒนาคุณภาพของบทความในวารสารให้ได้มาตรฐานที่ดียิ่ง ๆ ขึ้น เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับพระพุทธศาสนา โดยบทความทุกบทความได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลายสถาบันการศึกษา

ปัจจุบันการอุดมศึกษาในยุค 4.0 กำลังเผชิญกับความท้าทายด้าน “การเรียนรู้ยุคใหม่” ที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานการเรียนรู้ ซึ่งเน้นการสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะและคุณภาพสูง การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้มีความหลากหลายในกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ไปจนถึงวิธีการวัดประเมินและผลที่เชื่อในศักยภาพของคนทุกคนที่จะค้นหาและพัฒนาตนเองได้ ในกระบวนการเรียนรู้จึงย่อมไม่มี “สูตรสำเร็จรูป” ตายตัว หากแต่แปรผันและปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามสภาพบุคคล บริบท เศรษฐกิจ และภูมิสังคม บนฐานการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนในพื้นที่และชุมชน

กองบรรณาธิการวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้ จะเป็นเวทีทางวิชาการ ที่จะกระตุ้นความคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ด้านการเรียนรู้ยุคใหม่” ของนักวิจัย นักวิชาการและผู้อ่านทุกท่าน ทั้งนี้ เพื่อการมีส่วนร่วมในการจุดประกายความคิดหรือต่อยอดความคิด อันจะก่อให้เกิดกระบวนทัศน์ทางความคิด (Paradigm Shift) ที่จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การผลิตนวัตกรรมและการพัฒนาเยาวชน 4.0 ให้เป็นผู้ที่สามารถก้าวทันโลกและทันเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ตามนโยบายประเทศไทย 4.0

ในนามกองบรรณาธิการวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ ต้องขอขอบคุณทุกท่านเจ้าของบทความทุกบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความให้มีคุณภาพทางวิชาการที่ดียิ่งขึ้น และต้องขอขอบคุณทีมงานผู้จัดทำวารสารทุกท่าน ที่ได้สนับสนุนวารสารฉบับนี้ให้สำเร็จตามเป้าหมายและออกได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงสมาชิกวารสารและผู้อ่านทุกท่าน ที่ได้ติดตามวารสารมาอย่างต่อเนื่อง





และหากท่านผู้เขียนหรือท่านผู้อ่านท่านใด มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้
สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สามารถส่งความเห็นมาได้ที่ tippamas.mbu@gmail.com ทางกองบรรณาธิการขอ
น้อมรับมาปรับปรุงแก้ไขด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพมาศ เสวตวรโชติ)

บรรณาธิการ





สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 THE EMOTIONAL QUOTIENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING MORALE IN THE OPERATION OF TEACHERS UNDER NAKHON SI THAMMARAT EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4 ศศิปรียา เอ็งศิริ, เบญจพร ชนะกุล, อโนทัย ประสาน	1
การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 EDUCATIONAL RESOURCE MANAGEMENT AFFECTING ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2 ปณิดา ชื่นจิตต์, เบญจพร ชนะกุล, อโนทัย ประสาน	18
การพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำ หมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา DEVELOPMENT OF OPERATIONAL ON THE FOUR PRINCIPLES IDDHIPADA OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS IN CHACHOENGSAO PROVINCE พระครูสังฆรักษ์วิจิตร ธีรจิตโต, พระครูปลัดวิมลปรียัตินันท์, พระมหาสหาย กนตธมโม, พระครูโสภาสปัญญาารคุณ, สมภาพ สายหยุด	32
การประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 THE EVALUATION OF THAI LANGUAGE DEVELOP READING WRITING AND COMMUNICATION SKILLS PROJECT AT BANTUADTHONG SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 ญาณิ ศรีนุรักษ์, เบญจพร ชนะกุล, อโนทัย ประสาน	44





ผลของการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร THE EFFECT OF OUTDOOR ACTIVITIES ACCOMPANIED CODE SWITCHING ON PRESCHOOL CHILDREN'S ENGLISH ABILITY, PHONPHRARUANGPRASIT SCHOOL, BANGKOK ทิพาวรรณ วานิช, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, พิชชาติ แก้ววง, ปิยลักษณ์ อัครรัตน์	58
การประเมินโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนวัดกาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1 EVALUATION OF THE ACADEMIC ACHIEVEMENT DEVELOPMENT PROJECT AT WAT KAD SCHOOL NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1 นิตยา บุญตาแสง, เบญจพร ชนะกุล, อโนทัย ประสาน	76
การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอนสังคมศึกษา APPLYING THE FOUR NOBLE TRUTHS IN TEACHING SOCIAL STUDIES พระปลัดไพโรจน์ อดุล (สมหมาย), พระมหาประทีน เขมจารี (ทองน้ำแก้ว), แสงสุรีย์ ทองขาว	92
การนิเทศภายในสำหรับศตวรรษที่ 21 INTERNAL SUPERVISION FOR THE 21ST CENTURY วิไลลักษณ์ ละวู่	105
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ACTIVE LEARNING MANAGEMENT BASED ON THE SANGAHAVATTHU 4 PRINCIPLES FOR 21ST CENTURY LEARNERS นัยะนันท์ ชุมบัวจันทร์	119
การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก DIGITAL LEARNING MANAGEMENT IN SMALL SCHOOLS จุฑามาศ จอมทอง	132
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	(ณ)





ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจ
ในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4*

THE EMOTIONAL QUOTIENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS
AFFECTING MORALE IN THE OPERATION OF TEACHERS
UNDER NAKHON SI THAMMARAT EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 4

ศศิปรียา เอ็งศิริ*, เบญจพร ชนะกุล, อนนัย ประสาน

Sasipreeya Hengsiri*, Benchaporn Chanakul, Anotai Prasan

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ประเทศไทย

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: sasipreeya367@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน 3) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของครูผู้สอน และ 4) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 303 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านการตระหนักรู้ตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
2. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด





3. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง และ ด้านการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = .850$) ในทิศทางบวก

4. การจัดกิจกรรมฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการอารมณ์ การเสริมสร้างทักษะการสื่อสารเชิงบวก การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเข้าใจ เห็นคุณค่าของบุคลากร รวมถึงการจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้ครูมีพลังใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำเชิงบวก ที่ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวมได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the emotional intelligence of school administrators, 2) examine teachers' morale and motivation in their work, 3) investigate the impact of school administrators' emotional intelligence on teachers' morale and motivation, and 4) explore approaches to developing school administrators' emotional intelligence to enhance teachers' morale and motivation in schools under the jurisdiction of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4. The sample consisted of 303 school administrators and teachers selected using stratified random sampling. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire and an interview. The statistical methods used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient analysis, multiple regression analysis, and content analysis.

The research findings revealed that;

1. The overall level of emotional intelligence was high, with the self-awareness aspect having the highest mean score.

2. The overall level of teachers' morale and motivation in their work was also high, with the aspect of positive relationships with colleagues receiving the highest mean score.

3. The emotional intelligence of administrators in terms of self-emotional control and perception of other people's emotions have a statistically significant effect on teachers' morale and motivation at the .01 level with a high correlation coefficient ($r = .850$) in a positive direction.





4. Organizing training activities on emotional management, enhancing positive communication skills, creating an organizational culture that emphasizes understanding and appreciating the value of personnel, including organizing activities to motivate teachers to have continuous motivation to work, can be used to develop school administrators to have positive leadership that results in raising the quality of education management in general in a sustainable manner.

Keywords: Emotional Intelligence, Morale and Motivation in Work, School Administrators

บทนำ

ประเทศไทยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเพื่อความเจริญก้าวหน้าและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศเป็นปัจจัยสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นหัวใจหลัก ในการขับเคลื่อนประเทศ โดยเฉพาะในภาคการศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมบุคลากร ให้มีคุณภาพ ซึ่งในบริบทของสถานศึกษา "ผู้บริหาร" ถือเป็นบุคคลสำคัญที่ทำหน้าที่กำหนดทิศทาง นโยบาย และเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ตลอดจนมีบทบาทในการ บริหารจัดการภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ การศึกษาจึงเปรียบ เสมือนเครื่องมือหลักที่ทรงพลัง ที่สุดในการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสามารถขับเคลื่อนประเทศในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วภายใต้ บริบทของโลกาภิวัตน์ ตลอดจนในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร ส่งผลให้ความรู้และการเรียนรู้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประชากร และเสริมสร้าง สมรรถนะในการแข่งขันของประเทศ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพในการปรับตัว และแข่งขันในเวทีระดับ นานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น มนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและ ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่าง เท่าทัน (Drucker, 1994)

การทำงานหรือการบริหารจัดการในยุคปัจจุบันมีการแข่งขันและความเปลี่ยนแปลง ท่ามกลางกระแสของความไม่แน่นอน สิ่งสำคัญในการทำงานร่วมกันนั้นเริ่มต้นจากตัวเอง ต้อง สามารถปรับตัวและมีความยืดหยุ่นในการจัดการกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ มีความตระหนัก รู้ในตัวเอง ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล ส่วนใหญ่มักมีอารมณ์เกิดขึ้นและแปรเปลี่ยนไป มาได้เสมอ เนื่องจากต้องประสบกับ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็น อารมณ์เชิงบวกหรือลบก็ตาม ซึ่งอารมณ์เหล่านี้มีผลทำให้ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพ ร่างกายในภาวะปกติ “ความฉลาดทางอารมณ์” (Emotional Intelligent) ใช้คำย่อว่า อีคิว (E.Q.)





เป็นเรื่องที่มีผู้ให้ความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน ทั้งนี้หลังจากมีผู้ให้ความสนใจอย่างมากกับความสามารถทางสติปัญญา (Intelligent Quotient: I.Q.) ความสามารถในการจำ (memory) ความสามารถในการเผชิญปัญหา (problem Solving) โดยได้ทำการศึกษาวิจัยกันอย่างกว้างขวาง แล้วพบประเด็นที่เป็นปัญหาที่ว่า ลำพังเพียงแต่มีสติปัญญา มีความสามารถด้านการรู้คิด (cognitive aspects) ที่ดีเลิศเพียงปัจจัยเดียวยังไม่พอที่จะทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานและไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

แต่อย่างไรก็ตาม การจะประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ ต้องอาศัยความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารในการบริหารงาน เนื่องจากในแต่ละวันมักจะเจอสถานการณ์ต่าง ๆ เข้ามากระทบจิตใจ มักจะมีอารมณ์ในเชิงบวกและลบสลับกันไป จะต้องจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ สามารถเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของบุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถกำกับควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ หากผู้บริหารโรงเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ก็จะทำให้ครูในโรงเรียนมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี (ภักศกุล นาคว, 2557)

ขวัญและกำลังใจในการทำงานนับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในบริบทของครูผู้สอน ซึ่งถือเป็นบุคลากรหลักที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา หากครูขาดขวัญและกำลังใจที่ดี ย่อมส่งผลกระทบต่อความตั้งใจในการสอน การพัฒนาตนเอง รวมถึงคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำที่สามารถส่งเสริมขวัญกำลังใจของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยทักษะทางการบริหารที่มีความรอบด้าน โดยเฉพาะความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานและบริหารคนอย่างเข้าใจ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การปฏิบัติงานของครูในปัจจุบันยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาการบรรจุข้าราชการครูที่ไม่เพียงพอต่อภาระงานในโรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพในภาคเอกชนจะพบว่า ข้าราชการครูมีเงินเดือนเริ่มต้นอยู่ในระดับต่ำ ทั้งในด้านค่าตอบแทนความก้าวหน้าในสายอาชีพ และแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถจำนวนไม่น้อยไม่เลือกเรียนหรือทำงานในสายอาชีพครู นอกจากนี้ ระบบการทำงานภายใต้การบริหารแบบรวมศูนย์ที่เน้นการปฏิบัติตามกฎระเบียบมากกว่าประสิทธิภาพ ทำให้ครูขาดอิสระในการพัฒนางานอย่างเหมาะสม และไม่ได้รับการประเมินหรือปรับค่าตอบแทนตามผลงานอย่างเป็นธรรม (อนุพล สมนคร, 2565) อีกทั้ง ครูยังต้องเผชิญกับภาระหนี้สินจำนวนมาก ซึ่งมีสาเหตุหลักจากค่านิยมในการบริโภคที่สูงเกินรายได้ และภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนตามหน้าที่ เช่น งานธุรการและงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร ซึ่งมักไม่มีกรอบเวลาหรือขอบเขตที่ชัดเจน ส่งผลให้ครูรู้สึกเครียด ขาดความมั่นคง และหมดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่บั่นทอนขวัญและกำลังใจของครูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับว่ามีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของการศึกษาโดยรวมของประเทศ





ทั้งนี้ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง สภาพจิตใจของบุคลากรที่เอื้อต่อการทำงานอย่างมีระเบียบวินัย มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จ และเป็นที่ยอมรับได้ ซึ่งจะสะท้อนออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ ความทุ่มเท และความพึงพอใจในการทำงาน (ภาคภูมิ เชื้อสวয়, 2564) ดังนั้น การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารให้สามารถเข้าใจและตอบสนองต่อความรู้สึกของครู จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของโรงเรียนโดยรวมได้อย่างยั่งยืนจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชา สูงสุดของสถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจ และการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เป็นผู้ประสานทรัพยากรในหน่วยงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งเป็นกลไกสำคัญในการกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม และนิเทศการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความฉลาดทางเชาว์ปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ รู้จักใช้อำนาจทางกฎหมายอำนาจบารมีที่เกิดจากเทคนิควิธีการบริหารที่จะทำให้อสถานศึกษาเกิดความเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 4
2. เพื่อศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 4
3. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 4
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งจะประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method)

ประชากร ที่ใช้ในศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 1,435 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 86 คน ครูผู้สอน 297 คน รวมขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 303 คน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้จากการกำหนด





ขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ขั้นตอนต่อมาใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลครูชนคนคุณธรรม ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และอยู่ในเครือข่ายพหุมิติ เครือข่ายท่าศาลาและเครือข่ายลิซัล รวมทั้งสิ้น 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นการถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ตนเอง 2) ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น 3) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง 5) การรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น จากแนวความคิดของ Goleman มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ได้แก่ 1) เงินเดือนและสวัสดิการ 2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 4) สัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ได้กำหนดประเด็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง สถานศึกษาที่สังกัด และประสบการณ์การปฏิบัติงาน และวันเดือนปีที่ทำการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หลักฐาน ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ความถูกต้อง ความชัดเจนของข้อคำถาม นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน





เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผลที่ได้คือมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มครูผู้สอน จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย และสังกัดสถานศึกษานอกพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ระดับผลทางอารมณ์ของผู้บริหาร และวิเคราะห์ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลทางอารมณ์ของผู้บริหารกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
4. การวิเคราะห์ผลทางอารมณ์ของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธี Stepwise Method
5. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาผลทางอารมณ์ของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นและนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากศึกษาเกี่ยวกับ ความผลทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ความผลทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย ด้านการตระหนักรู้ตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ด้านการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น ด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ตามลำดับ ดังตารางที่ 1





ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายข้อมูลและลำดับที่ของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การตระหนักรู้ตนเอง	4.19	0.66	มาก
ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น	4.12	0.70	มาก
การควบคุมอารมณ์ตนเอง	3.98	0.67	มาก
การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง	4.05	0.64	มาก
การรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น	4.12	0.62	มาก
รวม	4.09	0.53	มาก

2. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย ด้านสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายข้อมูลและลำดับที่ของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมและรายด้าน

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
เงินเดือนและสวัสดิการ	3.80	0.66	มาก
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.00	0.57	มาก
ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.04	0.60	มาก
สัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน	4.06	0.62	มาก
รวม	3.98	0.56	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = .850$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับสูง 3 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้าน ด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระดับสูง ได้แก่ ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ($r_{xy} = .843^{**}$) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง ($r_{xy} = .803^{**}$) ด้านการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น





($r_{xy} = .878^{**}$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ($r_{xy} = .446^{**}$) ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ($r_{xy} = .495^{**}$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมและรายด้าน

ความฉลาดทางอารมณ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน					ระดับ
	เงินเดือนและสวัสดิการ	สภาพแวดล้อมในการทำงาน	ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	สัมพันธ์ภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน	ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน	
	(Y ₁)	(Y ₂)	(Y ₃)	(Y ₄)	(Y _{tot})	
การตระหนักรู้ตนเอง (X ₁)	.428 ^{**}	.347 ^{**}	.404 ^{**}	.447 ^{**}	.446 ^{**}	ปานกลาง
ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น (X ₂)	.431 ^{**}	.460 ^{**}	.483 ^{**}	.442 ^{**}	.495 ^{**}	ปานกลาง
การควบคุมอารมณ์ตนเอง (X ₃)	.749 ^{**}	.755 ^{**}	.805 ^{**}	.777 ^{**}	.843 ^{**}	สูง
การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง (X ₄)	.721 ^{**}	.720 ^{**}	.747 ^{**}	.749 ^{**}	.803 ^{**}	สูง
การรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น (X ₅)	.770 ^{**}	.789 ^{**}	.855 ^{**}	.802 ^{**}	.878 ^{**}	สูง
ความฉลาดทางอารมณ์ (X _{tot})	.759 ^{**}	.753 ^{**}	.807 ^{**}	.788 ^{**}	.850 ^{**}	สูง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.686	.093		7.401	.000
การควบคุมอารมณ์ตนเอง (X ₃)	.295	.035	.356	8.549	.000
การรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น (X ₅)	.526	.038	.579	13.904	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง (X₃) และด้านการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น (X₅) ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการควบคุมอารมณ์ตนเอง (X₃) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.356 และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบดิบ (b) = 0.295 หมายความว่า เมื่อการควบคุมอารมณ์ตนเองเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนขวัญและกำลังใจจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.295 หน่วย ส่วน



การรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.579 และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบดิบ (b) = 0.526 หมายความว่า เมื่อการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนขวัญและกำลังใจจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.526 หน่วย ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ทั้งสองมีความสำคัญต่อการพยากรณ์ขวัญและกำลังใจของครู และการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น (X_5) มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจมากกว่าการควบคุมอารมณ์ตนเอง (X_3)

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ขวัญและกำลังใจ (Y) ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้:

$$Y = 0.686 + 0.295X_3 + 0.526 X_5$$

3. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ด้านการตระหนักรู้ตนเอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการทบทวนอารมณ์ตนเองอยู่เสมอ โดยพิจารณาว่าตนเองมีอารมณ์เช่นไร สังเกตผลสะท้อนกลับของหลังการมีอารมณ์นั้น ๆ พิจารณาว่าเป็นไปในทิศทางบวกหรือด้านลบ แล้วพยายามเก็บอารมณ์ต่าง ๆ ไว้ เป็นประสบการณ์ที่ช่วยให้การแสดงออกทางอารมณ์ในครั้งต่อ ๆ ไปเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

ด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น พบว่า ควรใช้หลักการสื่อสารแบบสองทาง เน้นให้มีการโต้ตอบกันเพื่อให้เกิดความรู้สึก ความเข้าใจที่ดีต่อกัน เน้นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการเป็นอันดับแรก เพื่อความสัมพันธ์อันดี ซึ่งจะทำงานที่คิดว่ายากนั้นง่ายขึ้น

ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง พบว่า เมื่อมีอารมณ์เครียด กดดัน ควรหาจุดสนใจอื่น ๆ การทำงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การออกกำลังกาย ฟังเพลง พูดคุย สนทนากับเพื่อน เมื่อผ่อนคลายแล้วค่อยเริ่มปฏิบัติงานนั้นต่อ แล้วทบทวนว่าตนเองแสดงอะไรออกไปเมื่อมีอารมณ์โกรธ ถ้าเห็นว่าไม่เหมาะสมก็ควรกำหนดเป้าหมายว่าในครั้งถัดไปจะควบคุมตนเองให้ดีกว่าเดิม

ด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง ควรฝึกคิด พิจารณาหาทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา ยึดหลักการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสได้ร่วมคิด ได้ร่วมทำ ร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนควรฝึกคิดนอกกรอบ ฝึกสร้างจินตนาการ สร้างความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ

ด้านการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น พบว่า ฝึกสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทาง ของคู่สนทนา หรือผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อวิเคราะห์อารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการของคู่สนทนาของตนเอง ตลอดจนควรมีการฝึกปฏิบัติ การฝึกวิเคราะห์ผู้อื่นจากสภาพจริง หมั่นสังเกตบุคคลต่าง ๆ อย่าง และใช้หลักการสื่อสารแบบสองทางมีการโต้ตอบกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกและความเข้าใจที่ดีต่อกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานได้ดังนี้



1. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะทางความฉลาดทางอารมณ์เป็นพื้นฐาน ส่งผลให้มีความคิดและบุคลิกที่แสดงออกมาและ เอื้ออำนวยต่อหน้าที่การบริหาร ทำให้เมื่อได้เข้ามาทำหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาแล้วทำให้เกิดผลการดำเนินงานที่สมควร รวมไปถึงขั้นตอนการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่ง จะต้องมีความสามารถ สมรรถนะและคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ อีกทั้งก่อนการแต่งตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหาร จะต้องผ่านกระบวนการการอบรมหลักสูตรพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เสียก่อน เพื่อให้สามารถเป็นผู้บริหารที่มีจริยธรรมบุคลิกภาพดี มีความรู้ สามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้ทั้งนั้นการบริหารที่มีคุณภาพจะต้องเกิดจากการร่วมมือของบุคลากรในองค์กร ในการทำงานนั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน มีความสามารถในการบริหารงานและบริหารบุคคล ปฏิบัติต่อบุคลากรเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในองค์กรและปฏิบัติตามคำสั่งด้วยความเต็มใจ ซึ่งคุณลักษณะการมีความฉลาดทางอารมณ์นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่การบริหารความฉลาดทางอารมณ์ ถือว่าเป็นคุณสมบัติหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้นำสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถบริหารจัดการความสัมพันธ์ในตนเองและความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ จนส่งผลให้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุพล สมนคร ที่ได้ศึกษาวิจัยความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 อยู่ในระดับมาก ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก และความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจพยากรณ์บรรยากาศองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (อนุพล สมนคร, 2565)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตระหนักรู้ตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตระหนักรู้ตนเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติขั้นต้นที่ผู้บริหารที่ดีควรจะมี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ได้ปฏิบัติตามคำสั่ง ปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล พลทะอินทร์ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูด้านการปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา





มัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ด้านทักษะทางสังคม และด้านการสร้างแรงจูงใจ (วิมล พลทะอินทร์, 2563)

สำหรับด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่น้อยกว่าทุกด้าน อาจเป็นเพราะ ในบางโอกาสผู้บริหารสถานศึกษา ยังไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกภายนอกได้อย่างเหมาะสม อาจจะไม่ค่อยเปิดใจยอมรับกับแนวคิดใหม่ ๆ หรือยังขาดการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นของตนเองไม่ว่าจะเป็นทั้งด้านบวกหรือด้านลบอย่างอิสระ หรืออาจจะให้ความสำคัญกับประเด็นอื่นมากกว่าเลยอาจทำให้ประเด็นนี้ถูกพ่วงไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมวิทย์ วิริวาท ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่ามากที่สุดคือ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น รองลงมา คือ ด้านการมีทักษะทางสังคม รองลงมาคือ ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง (ปฐมวิทย์ วิริวาท, 2565)

2. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากครูได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม เสริมสร้างโอกาสที่ดี จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูมีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งมั่นเพื่อประโยชน์ต่อสังคม มีความอิสระในการแสดงความคิดเห็น เคารพในสิทธิส่วนบุคคลซึ่งกันและกัน ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน่วยงาน สังคม และชุมชน ให้มีความเจริญก้าวหน้า และได้รับโอกาสในการพัฒนาความสามารถในด้านวิชาชีพ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมถึงได้ใช้ความรู้ความสามารถตรงกับความรู้ความถนัดความเชี่ยวชาญ ทำให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน และยังได้รับโอกาสในการส่งเสริมให้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน สามารถบริหารจัดการชีวิตส่วนตัวให้ดำเนินควบคู่กันไปกับชีวิตการทำงานได้อย่างสมดุล มีความภูมิใจในวิชาชีพ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน จึงสามารถสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดีแก่ครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสร แก้วคง ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูไม่มีวิทยฐานะในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูไม่มีวิทยฐานะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 7 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มี



ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน อยู่ในระดับมาก (เกสร แก้วคง, 2566)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูปฏิบัติงานด้วยความเป็นมิตร เป็นกันเอง และอบอุ่นใจ บุคลากรในสถานศึกษามีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อนร่วมงานคอยช่วยเหลือเกื้อกูล ผู้บริหารให้ความสำคัญยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างจริงจัง ได้การยอมรับในการทำงานว่าตนเองสามารถปฏิบัติงานได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ดังที่ผลการวิจัยของ ประภาพร ธรรมรจน์ เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ด้านนโยบายการบริหารสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และสวัสดิการที่ได้รับ (ประภาพร ธรรมรจน์, 2564)

ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่น้อยกว่าทุกด้าน อาจเป็นเพราะ ค่าตอบแทนและสวัสดิการยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจตามความคิดเห็นของข้าราชการครู เงินเดือนยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพตามความเหมาะสม และยังขาดสวัสดิการต่าง ๆ ตามสิทธิที่ควร จะได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ เช่น บ้านพักครูสำหรับครูที่มาจากต่างภูมิลำเนา เงินค่าเดินทางไปราชการ เป็นต้น รวมถึงการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ เพื่อเลื่อนเงินเดือนเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคภูมิ เชื้อสวย์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน รองลงมา คือ ด้านความมั่นคงในการทำงานและ ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ (ภาคภูมิ เชื้อสวย์, 2564)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน (Y) โดยรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับสูง ($r = 0.899$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง ย่อมส่งผลให้ครูผู้สอนมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารในที่นี้ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ เข้าใจ และจัดการกับอารมณ์ของตนเอง รวมถึงความสามารถในการเข้าใจและประสานความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม ซึ่งเมื่อผู้บริหารสามารถแสดงออกถึงความเข้าใจในผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ และบริหารจัดการสถานการณ์ที่ตั้งเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลต่อการสร้างบรรยากาศการทำงานที่อบอุ่น เปิดกว้าง และไว้วางใจซึ่งกันและกัน ครูผู้สอนจึงรู้สึกว่าการตนได้รับการยอมรับ เห็นคุณค่า และได้รับการสนับสนุน ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ และความ





มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านของการเปิดโอกาสทางสังคมให้ครูผู้สอนได้แสดงออกทางความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ภายใต้กรอบของความถูกต้องนั้น ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สะท้อนถึงความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของครูในยุคที่บริบทสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ครูต้องรับมือกับข้อมูลข่าวสารหลากหลายและวัฒนธรรมที่ซับซ้อน การที่ผู้บริหารสามารถประคับประคองอารมณ์ตนเอง รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และใช้วิธีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้ครูรู้สึกปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น และมีกำลังใจในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทีม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ซาเปีย สิมลา ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการอารมณ์ มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของครูและสามารถขยายผลไปสู่การพัฒนาบรรยากาศของสถานศึกษาโดยรวม (ซาเปีย สิมลา, 2563)

4. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารควรมีการทบทวนและสังเกตอารมณ์ตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในด้านบวกและลบ โดยการทำจิตใจให้สงบ วิเคราะห์และยอมรับตนเอง พร้อมบันทึกเหตุการณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์ นอกจากนี้ ควรร่วมมือกับทุกฝ่ายในการวางแผนแก้ไขปัญหอย่างเปิดเผย เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรฝึกสังเกตสีหน้า แววตา และท่าทางของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อวิเคราะห์อารมณ์และความต้องการ พร้อมใช้การสื่อสารแบบสองทางที่ไม่เป็นทางการ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและบรรเทาความตึงเครียดในการทำงาน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสร แก้วคง ที่ศึกษาการส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครูไม่มีวิทยฐานะในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยผลการวิจัยชี้ว่า ผู้บริหารควรมอบหมายงานตามความรู้ ความสามารถ และความสนใจของครู เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรอย่างเหมาะสม รวมถึงส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ การจัดการสภาพแวดล้อมและวัสดุอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก รวมทั้งการสร้างความรัก ความสามัคคี และบรรยากาศกัลยาณมิตรในองค์กร มีส่วนช่วยดูแลภาวะจิตใจครู โดยเน้นการสร้างสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว พร้อมสร้างเครือข่ายให้คำปรึกษาและช่วยเหลือด้านการเบิกจ่ายสิทธิ์อย่างเหมาะสม เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของครูอย่างยั่งยืน (เกสร แก้วคง, 2566)





สรุป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4” พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับขวัญและกำลังใจของครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร โดยเฉพาะในด้านการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ การมีแรงจูงใจในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และทักษะทางสังคมที่ดี มีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเสริมสร้างขวัญกำลังใจของครูผู้สอน โดยมีแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ ได้แก่ การจัดกิจกรรมฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการอารมณ์ การเสริมสร้างทักษะการสื่อสารเชิงบวก การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเข้าใจและเห็นคุณค่าของบุคลากร รวมถึงการจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้ครูมีพลังใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงบวก และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวมได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง เพื่อให้มีทักษะทางการแสดงออกอารมณ์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ รู้ความแตกต่างระหว่างอารมณ์และความรู้สึกของตนเองอยู่เสมอ เพื่อสามารถคัดกรองเลือกที่จะแสดงออกอารมณ์ต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทันต่ออารมณ์ของตนเอง พร้อมทั้งผู้บริหารควร เปิดใจยอมรับกับแนวความคิดใหม่ นำเทคโนโลยี นวัตกรรม สมัยใหม่มาปรับใช้ในการบริหารงานสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการดูแลด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ความเป็นอยู่ของครูให้ดีขึ้น ให้ครูทุกคนได้ดำรงชีพได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนควรมีมาตรการแรงกระตุ้น สร้างความก้าวหน้าที่ยั่งยืนในอาชีพครู เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูว่าอาชีพที่กำลังทำอยู่จะเป็นหลักประกันที่จะช่วยให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้นได้ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมาตรการในการช่วยเหลือครูในความก้าวหน้าต่อหน้าที่การงานและเพื่อขอมีวิทยฐานะตามกำหนดระยะเวลาให้กับทุกคนต่อไป
3. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่ोनโยบายต่าง ๆ จากหน่วยงานต้นสังกัด มีการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่มีความชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ครูได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และแจ้งให้ทราบอย่างทั่วถึง กระจายหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ มอบหมายให้ตรงตามความสามารถของแต่ละบุคคล





ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารกับความผูกพันในองค์กรของครูผู้สอน เพื่อศึกษาว่าผู้นำที่มีหลักจริยธรรมสูงมีผลต่อการสร้างแรงจูงใจภายในและความจงรักภักดีของครูหรือไม่ อาจเชื่อมโยงจากแนวคิดเรื่อง EQ ที่มีองค์ประกอบของการตระหนักรู้ในตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. ควรทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และผลที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานของครู เพื่อศึกษาผลจากการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารผ่านหลักสูตรอบรมอย่างเป็นระบบ ว่าส่งผลต่อบรรยากาศการทำงานและความพึงพอใจของครูอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- เกสร แก้วคง. (2566). แนวทางการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูไม่มีวิทยฐานะ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. บัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชาปิยา สิมลา. (2563). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปฐมวิทย์ วิจิรวาท. (2565). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ประภาพร ธรรมจรรย์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ภักตกุล นาคจุ. (2557). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอารมณ์ Introduction to Emotion (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: หจก.ภักตกุลการพิมพ์.
- ภาคภูมิ เชื้อสว. (2564). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วิมล พลทะอินทร์. (2563). ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูด้านการปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 9(1), 125-145.



- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotion Quotient). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- อนุพล สนมสร. (2565). ฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Drucker. (1994). The Age of Social Transformation. The Atlantic Monthly. November.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. Education and Psychological Measurement. (Autumn), 30(3), 607-610





การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2*

EDUCATIONAL RESOURCE MANAGEMENT AFFECTING ACADEMIC
ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

ปณิดา ชื่นจิตต์*, เบนญพพร ชนะกุล, อนนทัย ประสาน
Panida Cheunjit*, Benchaporn Chanakul, Anotai Prasan
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ประเทศไทย
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
*Corresponding author E-mail: SNW_fara@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา 2) ศึกษาการบริหารวิชาการของสถานศึกษา 3) ศึกษาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการ 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 331 คน มีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ใช้ขนาดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบริหารการเงิน
2. การบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษานำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน



3. การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีค่าความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง มีความสัมพันธ์คล้อยตามกัน จำนวน 4 ด้าน

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการบริหารจัดการเชิงระบบโดยดำเนินการยืดความสามารถ ความถนัด ของบุคคลนั้นเป็นที่สำคัญ คนในองค์กรมีความสุขในการทำงาน ด้านการเงิน ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการศึกษา เข้าใจ วางแผนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและชี้แจงให้ทุกหน่วยงาน โดยกำหนด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินงานให้ชัดเจน คำนึงถึงความสามารถของ ตัวบุคคล ด้านวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารมีแนวทาง เป้าหมาย และแผนงานในการจัดหาและใช้วัสดุ อุปกรณ์จากหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุนการจัดการศึกษาและการสร้างเครือข่าย ด้านอาคาร สถานที่ มีการกำหนดแนวทาง เป้าหมาย และแผนงานการใช้อาคารสถานที่สำรวจข้อมูลความต้องการใช้อาคารและความ

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา, การบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study the management of educational resources, 2) study the academic administration of educational institutions, 3) examine the impact of educational resource management on academic administration, and 4) explore approaches for developing the management of educational resources by school administrators under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 331 school administrators and teachers selected through stratified random sampling, based on the size of schools within the jurisdiction of the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 in the academic year 2023. The research instrument used was a five-point Likert scale questionnaire. The statistical methods employed in the analysis included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings were as follows;

1. The overall level of educational resource management was found to be at the highest level. Among the different aspects, financial management had the highest average score.





2. The overall level of academic administration was also at the highest level. The aspect with the highest average score was the implementation of the school-based curriculum in teaching and learning.

3. Educational resource management had a statistically significant positive effect on academic administration at the .01 level, with a high level of positive correlation across four aspects.

4. As for the development of educational resource management, it was found that school administrators need to adopt a systematic management approach, prioritizing individuals' capabilities and aptitudes to foster a happy working environment within the organization. In terms of financial management, administrators must study, understand, and systematically plan operations while clearly communicating objectives, procedures, and processes to all departments. Regarding materials and equipment, administrators should have clear strategies, goals, and plans to procure and utilize resources from external agencies to support education and build networks. For school buildings and facilities, administrators should set strategies, goals, and plans based on data on actual needs and usage.

Keywords: The management of educational resources, The management of academic affairs, School Administrators

บทนำ

การดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560)

ทรัพยากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทรัพยากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้บริหาร ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดการและบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาช่วยให้องค์กรมีการดำเนินงานที่มีคุณภาพ ช่วยให้ระบบการบริหารจัดการ มีความทันสมัย อิสระ และคล่องตัว การระดมทรัพยากรทุกด้านทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุก





ภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน จะเห็นได้ว่า ทรัพยากรทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้เรียนและต่อการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพื่อนำไปสู่การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด (นันทนา ทวีชาติ, 2562) โดยหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษาจะให้ความสำคัญในงานบริหารงานวิชาการเพื่อมุ่งเน้นไปที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระบวนการจัดการศึกษามีเอกภาพเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติและกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปไปยังสถานศึกษา จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะจัดการงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการที่จะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากผู้บริหารในฐานะผู้นำสูงสุดของสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นผู้นำทางการศึกษา คือมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถและให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการมากกว่างานอื่น

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการบนผลกระทบของการขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ห้องปฏิบัติการพิเศษต่าง ๆ ไม่เพียงพอสำหรับการศึกษาค้นคว้า ขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอน พื้นที่ของโรงเรียนมีจำกัด ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมภาคปฏิบัติในการเรียนการสอนได้ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาทางด้านการบริหารงบประมาณ ไม่เพียงพอสำหรับการจัดซื้อจัดหาครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนขาดทีมงานที่เข้มแข็งไม่เป็นเอกภาพขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในวิชาเอกเฉพาะทางและยังขาดการแก้ไขปัญหาย่างแท้จริง ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดจากการมีทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการบริหารสถานศึกษาจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ให้เข้ามามีบทบาทในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2, 2566)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจึงสำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารที่จะบริหารงานวิชาการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2





2. เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

3. เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งจะประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method)

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2566 สถานศึกษา 188 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา 219 คน ครูผู้สอน 2,089 คน รวม 2,308 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 86 คน ครูผู้สอน 297 คน รวมขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 303 คน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ขั้นตอนต่อมาใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย /ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คนและครูผู้สอน 3 คน จำนวนรวมทั้งสิ้น 6 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) กระจายตามขนาดของโรงเรียนและคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีผลงานด้านการบริหารงานวิชาการที่โดดเด่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยแบ่งแบบสอบถาม ออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นการถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารและครูผู้สอน





ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 แบ่งเป็นแบบสอบถาม 4 ด้าน คือ 1) การบริหารบุคคล 2) การบริหารการเงิน 3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ 4) การบริหารอาคารสถานที่ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ 6) การนิเทศภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยแบ่งโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ ตำแหน่ง วันเวลาที่สัมภาษณ์และสถานที่

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) การบริหารบุคคล 2) การบริหารการเงิน 3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ 4) การบริหารอาคารสถานที่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา จากหนังสือ บทความ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ความถูกต้อง ความชัดเจนของข้อความนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผลที่ได้คือมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามระดับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยวิธีวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้านและภาพรวม





3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามระดับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยวิธีวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวม

4. การทดสอบสมมติฐาน หาคความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรทางการศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรทางการศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย

ผลการวิจัย

จากศึกษาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การบริหารบุคคล	4.59	0.34	มากที่สุด
2.	การบริหารการเงิน	4.60	0.34	มากที่สุด
3.	การบริหารวัสดุอุปกรณ์	4.57	0.35	มากที่สุด
4.	การบริหารอาคารสถานที่	4.58	0.34	มากที่สุด
รวม		4.58	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบริหารการเงิน รองลงมา การบริหารบุคคลและค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การบริหารวัสดุอุปกรณ์





ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.64	0.30	มากที่สุด
2.	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา	4.61	0.32	มากที่สุด
3.	การวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	4.62	0.32	มากที่สุด
4.	การนิเทศภายในสถานศึกษา	4.63	0.34	มากที่สุด
5.	การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.62	0.32	มากที่สุด
6.	การพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้	4.61	0.31	มากที่สุด
รวม		4.62	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษานำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน รองลงมา สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตามและนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สันของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน

การบริหารทรัพยากรทาง การศึกษา	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_{tot}
X_1	.539**	.464**	.488**	.510**	.482**	.481**	.816**
X_2	.491**	.485**	.527**	.555**	.526**	.463**	.824**
X_3	.563**	.539**	.559**	.540**	.530**	.472**	.862**
X_4	.580**	.574**	.601**	.539**	.503**	.554**	.852**
X_{tot}	.645**	.612**	.645**	.636**	.605**	.584**	.835**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การวัด





ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($r = .862^{**}$) การนิเทศภายในสถานศึกษา ($r = .852^{**}$) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($r = .835^{**}$) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา ($r = .824^{**}$) การพัฒนากลยุทธ์สถานศึกษา ($r = .816^{**}$) และการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ($r = .802^{**}$) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูง

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ อำนาจในการพยากรณ์ อำนาจในการพยากรณ์ที่ปรับแก้ และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. error of the Estimate	sig
1	.750 ^a	.563	.558	.17615	.000 ^b

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการโดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูง ($R = .750^a$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีประสิทธิภาพในการทำนายเท่ากับ .563 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว เท่ากับ .558 และมีค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ .17615

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปรากฏผล ดังนี้

4.1 ด้านการบริหารบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการบริหารจัดการเชิงระบบ โดยดำเนินการยืดความสามารถ ความถนัดของบุคคลนั้นเป็นที่สำคัญ ช่วยให้การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทำงานอย่างเป็นระบบ คนในองค์กรมีความสุขในการทำงาน งานที่ได้จะมีประสิทธิภาพ

4.2 ด้านการเงิน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการศึกษา เข้าใจ วางแผนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและชี้แจงให้ทุกหน่วยงานเข้าใจตรงกัน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินงานให้ชัดเจน คำนึงถึงความสามารถของตัวบุคคล และให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด เพื่อวางแผนในการทำงานในแต่ละด้านได้อย่างเหมาะสม และทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ โดยสถานศึกษามีแนวทาง เป้าหมาย และแผนงานในการจัดหาและใช้วัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุนการจัดการศึกษาและการสร้างเครือข่าย





4.4 ด้านอาคารสถานที่ การดำเนินงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาที่สถานศึกษา มีการกำหนดแนวทาง เป้าหมาย และแผนงานการใช้อาคารสถานที่สำรวจข้อมูลความต้องการใช้ อาคารและความเพียงพอของอาคารเรียน จัดหาอาคารเรียน อาคารประกอบ ให้เพียงพอกับความต้องการใช้สร้างเครือข่ายความร่วมมือการใช้อาคารสถานที่

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังนี้

1. การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การบริหารการเงิน การบริหารบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และการบริหารการวัสดุอุปกรณ์ ผลการวิจัยออกมาเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายและวางแผนงาน ในการกำหนดกรอบแนวการปฏิบัติให้รู้ถึงความจำเป็นในการบริหารงาน ซึ่งบุคคลถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ในการกำหนดบุคคลให้ตรงกับรูปแบบงานเพื่อประสิทธิภาพในการทำงานใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อการวางแผน มีการกำกับ ติดตามการบริหารสถานศึกษาตามแผนที่กำหนด มีจุดมุ่งหมายและทิศทางของสถานศึกษาอย่างชัดเจน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือสนับสนุนบุคลากรในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ จนงานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ เรณูมาน ที่ได้วิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 (จุฑารัตน์ เรณูมาน, 2565) และสอดคล้องกับ เกตุมณี แสงบุญเรือง ได้วิจัยเรื่องการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม (เกตุมณี แสงบุญเรือง, 2557) และพรทิพย์ หลักเฉลิมพร และพรเทพ รุ่งแผน ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (พรทิพย์ หลักเฉลิมพร และพรเทพ รุ่งแผน, 2560) อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา บรรณกิจ เรื่องการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (สุชาดา บรรณกิจ, 2563)

2. การบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้มาจากสถานศึกษาได้วางแผน ในการบริหารการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการสนับสนุน และส่งเสริม ให้ครูผู้สอนพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนให้ได้มาตรฐาน จัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ในการจัดระบบนิเทศการศึกษา ภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษาอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด





ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก (ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด, 2564)

3. การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการส่งผลต่อกันทางบวกในระดับสูงทุกด้าน คือ ด้านการบริหารการเงิน การบริหารการบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และการบริหารการวัสดุอุปกรณ์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย มีการส่งเสริม สนับสนุน ดำเนินการเกี่ยวกับการเตรียมข้อมูลการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ดำเนินการจัดหาเงินรายได้จากทุกภาคส่วน จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพิ่มเติมรวมถึงมีอาคารสถานที่เพียงพอที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อนำมาสนับสนุนการบริหารจัดการในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับแนวคิดของ Runcharoen และอาคารสถานที่ ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด (Runcharoen, 2012) รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thawornchat เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 (Thawornchat, 2016)

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

4.1 ด้านการบริหารบุคคล วิเคราะห์และคำนวณอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนดและจัดทำแผนอัตรากำลังประจำปี เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารอัตรากำลังและปรับปรุงอัตรากำลังเพิ่ม-ลด จำนวนบุคลากรโดยการเกลี่ยอัตรากำลังคน/ตำแหน่งที่ว่างจากโรงเรียนที่มีอัตรากำลังเกินเกณฑ์ไปกำหนดในโรงเรียนที่มีอัตรากำลังครูต่ำกว่าเกณฑ์ ที่ ก.ค.ศ.

4.2 ด้านการบริหารการเงิน แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการให้ครอบคลุมต่อการพัฒนาการศึกษา โดยมุ่งผลให้เกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญและประเมินโครงการต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด เพื่อตรวจสอบความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณหากมีและสถานใดมีงบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารต้องใช้วิธีการระดมทรัพยากรโดยจัดทำโครงการและขออนุมัติคณะกรรมการสถานศึกษาพร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ในการระดมทรัพยากร

4.3 ด้านการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ สำรวจความต้องการในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เจ้าหน้าที่พัสดุดำเนินการจัดซื้อ โดยจำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่จัดซื้อจะมีการตรวจสอบจำนวนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับปริมาณตามโครงการ และสนองต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องมีการตรวจสอบพัสดุทุกครั้งเมื่อใช้งานเสร็จแล้ว หากตรวจสอบพัสดุแล้วพบว่าพัสดุชำรุดเสียหาย ให้ดำเนินการซ่อมบำรุงให้กลับมาอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลา และต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุอย่างเคร่งครัด ทุกสิ้นปีงบประมาณ





4.4 ด้านการบริหารอาคารสถานที่ ความต้องการจำเป็นใช้อาคารสถานที่ แต่งตั้งมอบหมายคณะกรรมการตรวจสอบสภาพอาคารสถานที่ต่าง ๆ ให้มีความพร้อมในการใช้งานและปลอดภัย และจัดทำค่าของงบประมาณเพื่อซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารเรียน อาคารประกอบให้มีความมั่นคงปลอดภัยสามารถใช้จัดกิจกรรมต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพหากมีงบเหลือจ่ายจํานํามาจัดทำโครงการปรับปรุงอาคารสถานที่ในโรงเรียน เพื่อให้การบริหารทรัพยากรด้านอาคารสถานที่มีประสิทธิภาพ

สรุป

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการส่งผลต่อกันทางบวกในระดับสูงทุกด้าน คือ ด้านการบริหารการเงิน การบริหารการบุคคล การบริหารการอาคารสถานที่และการบริหารการวัสดุอุปกรณ์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย มีการส่งเสริม สนับสนุน ดำเนินการเกี่ยวกับการเตรียมข้อมูล การจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ดำเนินการจัดหาเงินรายได้จากทุกภาคส่วน จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพิ่มเติมรวมถึงมีอาคารสถานที่เพียงพอที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อนำมาสนับสนุนการบริหารจัดการในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษา ด้านการบริหารบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการบริหารจัดการเชิงระบบ โดยดำเนินการยืดความสามารถ ความถนัดของบุคคลนั้นเป็นที่สำคัญ ช่วยให้การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทำงานอย่างเป็นระบบ คนในองค์กรมีความสุข ในการทำงาน งานที่ได้จะมีประสิทธิภาพ ด้านการเงิน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการศึกษา เข้าใจ วางแผนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและชี้แจงให้ ทุกหน่วยงานเข้าใจตรงกัน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินงานให้ชัดเจน คำนึงถึงความสามารถของตัวบุคคล และให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด เพื่อวางแผนในการทำงานในแต่ละด้าน ได้อย่างเหมาะสม และทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ โดยสถานศึกษามีแนวทาง เป้าหมาย และแผนงานในการจัดหาและใช้วัสดุ อุปกรณ์จากหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุนการจัดการศึกษา และการสร้างเครือข่าย ด้านอาคารสถานที่ การดำเนินงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาที่สถานศึกษามีการกำหนดแนวทาง เป้าหมาย และแผนงานการใช้อาคารสถานที่สำรวจข้อมูลความต้องการใช้อาคารที่มีความเหมาะสมกับบริบทและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เกิดความสมบูรณ์ทุก ๆ ด้าน





ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนาระดับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้โดดเด่นทั้ง 4 ด้าน เพื่อการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการบริหารงานวิชาการและมีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
3. สถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมและขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการ นำผลการวิจัยเหล่านี้ไปใช้เพื่อวางแผนปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
5. สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการให้กับสถานศึกษามีความเข้มแข็งและยั่งยืนอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมต่อไป
6. สถานศึกษาควรมีแผนและนโยบายในการพัฒนาบุคลากรภายนอกให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นฝ่ายสนับสนุนครู ในด้านการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ในด้านวัสดุอุปกรณ์ เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา
3. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เกตมณี แสงบุญเรือง. (2557). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยนครพนม.





- จุฑารัตน์ เรณูมาน. (2565). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. ใน การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นันทนา ทวีชาติ. (2562). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พรทิพย์ หล้าเฉลิมพร และพรเทพ ฐิ์แผน. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า, 4(1), 55-61.
- สุชาดา บรรณกิจ. (2563). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Runcharoen, T. (2012). Professionalism in the Organization and Administration of Education in the Educational Reform Era. (7th ed.). Bangkok: Sorghum.
- Thawornchat, S. (2016). Factors Affecting Academic Administration in the Institute under Office Nakhon Sawan Primary Education Area, Region 2. (Master's Thesis). Nakhon Sawan Rajabhat University. Nakhon Sawan.





การพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4
ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา*
DEVELOPMENT OF OPERATIONAL ON THE FOUR
PRINCIPLES IDDHIPADA OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS
IN CHACHOENGSAO PROVINCE

พระครูสังฆรักษ์วิชิต ธีรจิตโต*, พระครูปลัดวิมลปรียัตติวัฒน์, พระมหาสหาย กนตรมโม,

พระครูโอภาสปัญญาวรคุณ, สมภพ สายหยุด

Phrakhrusangkharak Wichit Thirachitto*, Phrakhrupalatwimonpariyattivat, Phramaha Sahai Kantadhammo,

Phrakhruophatpanyaworakhun, Somphob Saiyud

วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Buddhasothorn Buddhist College, Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding author E-mail: wichit.soon@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นกรอบในการพัฒนาศักยภาพ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง อสม. และการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า หลักอิทธิบาท 4 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ฉันทะ (ความรักในงาน), วิริยะ (ความมุ่งมั่นพากเพียร), จิตตะ (การตระหนักและพัฒนา) และวิมังสา (การหมั่นตรិตรองพิจารณา) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพได้ให้ภาพที่ลึกซึ้งว่า คุณลักษณะทั้ง 4 นี้เป็นรากฐานสำคัญที่ขับเคลื่อนการทำงานจิตอาสาให้เกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยได้นำเสนอ “แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของ อสม. ตามหลักอิทธิบาท 4” ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับการปฏิบัติงานจริง โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำกรอบแนวคิดนี้ไปใช้ในการจัดอบรมและสนับสนุนการทำงานของ อสม. เพื่อสร้างความยั่งยืนในระบบสาธารณสุขชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, อิทธิบาท 4, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน





ABSTRACT

This research aims to analyze a framework for developing the performance of Village Health Volunteers (VHVs) in Chachoengsao Province, by applying the Buddhist principles of Iddhipada 4 (The Four Paths to Success). Employing a mixed-methods approach, the study utilized a quantitative survey administered to a sample of VHVs, complemented by qualitative in-depth interviews and focus groups. The findings reveal a significant positive correlation between the four principles of Iddhipada 4 Chanda (love for work), Viriya (perseverance), Chitta (awareness and development) and Vimansā (constant reflection) and the operational performance of VHVs. Qualitative analysis further illuminates how these principles serve as the psychological foundation for effective volunteerism, moving beyond mere task execution. The study proposes a “Framework for Developing the Performance of Village Health Volunteers based on the Principles of Iddhipada 4” as its primary contribution. It recommends that public health agencies integrate this framework into VHV training and support systems to foster sustainable and intrinsically motivated community health work.

Keywords: Development, The Four Principles Iddhipada, Village Health Volunteers

บทนำ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คือกลไกสำคัญในระบบสาธารณสุขมูลฐานของประเทศไทย และได้พิสูจน์บทบาทที่ขาดไม่ได้ในฐานะบุคลากรด่านหน้า โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา (Peter, 2567) อสม. ทั่วประเทศ รวมถึงในจังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งมีจำนวนกว่าหนึ่งหมื่นคน (ระบบสารสนเทศสุขภาพภาคประชาชน, 2567) ได้ทุ่มเทเสียสละในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคในระดับชุมชน อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานของ อสม. มักเผชิญกับความท้าทาย ทั้งในด้านขวัญและกำลังใจ การขาดแคลนทรัพยากร และความจำเป็นในการพัฒนาทักษะความรู้อย่างต่อเนื่อง (จุฬารัตน์ โสตะ, 2554)

อสม. มีบทบาทสำคัญที่จะต้องทำหน้าที่เป็นแกนนำในการให้บริการจัดการงานสาธารณสุขในชุมชนที่อยู่และให้คำแนะนำถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนบ้านในเขตที่รับผิดชอบให้สามารถดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว การพัฒนาการปฏิบัติงานของ อสม. จึงจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องคือ ด้านความรู้ทักษะในการปฏิบัติงาน พัฒนาระดับการศึกษา พัฒนาด้านสังคม พัฒนาการทำงาน สนับสนุนการสร้างเครือข่าย สิ่งเหล่านี้จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของ อสม. เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของภาพสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต เหนือสิ่งอื่นใดการจะพัฒนาความรู้ อสม. จำเป็นต้องต้องควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมใน



การส่งเสริมการพัฒนาการปฏิบัติงานของ อสม. คือ การพัฒนาตนตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อไปสู่ความพอดีมีความสัมพันธ์กลมกลืนระหว่างการดำเนินชีวิตโดยนำแนวทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของ อสม. ที่นำมาส่งเสริมให้ อสม. ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของ อสม. จึงเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนส่งเสริมให้ อสม. เกิดความรู้ความเข้าใจ ทั้งการพัฒนาทางกาย พัฒนาทางสังคม พัฒนาทางอารมณ์ และพัฒนาทางสติปัญญาต่อไป (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2554)

จากการดำเนินงานของ อสม. ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราด้านสาธารณสุขที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะพบว่า การทำงานของ อสม. ในพื้นที่จะมีการปฏิบัติงานแบบการสั่งการแบบทางเดียว หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะคอยแจ้งข่าวสารแนวทางการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นงานด้านประชาสัมพันธ์งานเชิงรับ เชิงรุก งานด้านนโยบายเป็นอย่าง ๆ หรือเป็นงาน ๆ ไป ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ อาจจะตรงตามเป้าหมายบ้าง สำเร็จได้ด้วยดีบ้าง หรือในบางครั้งบางคราวอาจจะไม่ตรงตามเป้าหมาย บางครั้งอาจขาดการติดตามดูแลจากหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรอื่น ๆ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข โดยการพัฒนา อสม. ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันเกิดโรคระบาดใหม่ ๆ ขึ้น อสม. เป็นบุคลากรสาธารณสุขด่านหน้า และเป็นพลังที่สำคัญต่อการดำเนินการเฝ้าระวังและควบคุมโรคระบาดเหล่านั้นในชุมชน ส่งผลให้ อสม. ต้องได้รับการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับภาระงานและสถานการณ์โรคระบาดในปัจจุบัน (ระบบสารสนเทศงานสุขภาพภาคประชาชน, 2567)

ที่ผ่านมา การพัฒนาศักยภาพ อสม. มักมุ่งเน้นไปที่การให้ความรู้ทางวิชาการและทักษะเชิงเทคนิคเป็นหลัก แต่กลับละเลยมิติทางด้านจิตใจและคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของ “งานจิตอาสา” บทความนี้จึงชี้ให้เห็นถึงช่องว่างในการศึกษาและพัฒนา อสม. โดยเสนอว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่าง “อิทธิบาท 4” ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จ มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการพัฒนา จะสามารถเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวได้ แม้หลักอิทธิบาท 4 จะเป็นที่รู้จักในวงกว้าง แต่การศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และสังเคราะห์เป็นรูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติงานสำหรับ อสม. โดยเฉพาะนั้นยังมีอยู่น้อยมาก

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของ อสม. ในจังหวัดฉะเชิงเทรากับหลักอิทธิบาท 4 และนำเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานที่เกิดจากการสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและยกระดับการทำงานของ อสม. ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา





2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และหลักธรรมอิทธิบาท 4 ที่ส่งเสริมการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา

3. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน คือ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 11,007 คน ทำการสุ่มตัวอย่างตามสูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อสม. ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 386 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยทำการคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจาก 11 อำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเก็บข้อมูลระดับการปฏิบัติงานใน 6 ด้าน และระดับการพัฒนาตามหลักอิทธิบาท 4 ใน 4 ด้าน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมานเพื่อหาค่าความสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 รูป/คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ตัวแทน อสม. และนักวิชาการ เพื่อเจาะลึกถึงสภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานในบริบทจริง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพและแก้ไขปัญหสุขภาพที่สำคัญ และด้านการเป็นผู้นำการสร้างสุขภาพแบบมีส่วนร่วม ส่วนด้านที่เหลืออยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านการใช้ภูมิปัญญาไทย สมุนไพร และการใช้กฎหมายทางการแพทย์ ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมไม่ให้เกิดโรคในพื้นที่ และด้านการส่งเสริมการมีอาสาสมัครประจำครอบครัว (อศค.) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้





1. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมการมีอาสาสมัครประจำครอบครัว (อสค.) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการปฏิบัติงาน ด้านการส่งเสริมการมีอาสาสมัครประจำครอบครัว (อสค.) อยู่ในระดับมากทุกข้อ

2. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานในด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมไม่ให้เกิดโรคในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการปฏิบัติงาน ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมไม่ให้เกิดโรคในพื้นที่ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมสุขภาพและแก้ไขปัญหาสุขภาพที่สำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการปฏิบัติงาน ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมไม่ให้เกิดโรคในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านมีความรู้และทักษะในการปฐมพยาบาลและการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บเบื้องต้นจากการจราจร ผู้ได้รับพิษจากสารเคมีเป็นต้น ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมากที่สุด

4. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานในด้านการใช้ภูมิปัญญาไทย สมุนไพร และการใช้กัญชาทางการแพทย์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานด้านการใช้ภูมิปัญญาไทย สมุนไพร และการใช้กัญชาทางการแพทย์อยู่ในระดับมากทุกข้อ

5. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ท่านสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารตรวจคัดกรองประเมินผลสุขภาพ (Telemedicine) และท่านสามารถกำกับติดตามการรับประทานยารักษาโรคผ่านระบบ on-line เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันได้ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก

6. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นผู้นำการสร้างสุขภาพแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการปฏิบัติงาน ด้านการเป็นผู้นำการสร้างสุขภาพแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านสามารถเป็นผู้นำในการจัดการแก้ไขปัญหาสุขภาพระดับหมู่บ้าน/ชุมชน และท่านสามารถเป็นต้นแบบในการดูแลสุขภาพตนเองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมากที่สุด

การปฏิบัติงานของ อสม. มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับหลักอิทธิบาท 4 ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่า อสม. ที่มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการทำงาน จะมีแนวโน้มการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นด้วย ดังนี้





1. ฉันทะ (ความรักในงาน) ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า อสม. มีระดับการปฏิบัติด้านฉันทะ ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่สะท้อนว่าแรงจูงใจแรกที่ทำให้คนเข้ามาเป็น อสม. คือ “ความอยากช่วยเหลือเพื่อนบ้านและชุมชน” และ “ความเต็มใจที่จะเสียสละ” คุณลักษณะของ ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) จึงเป็นเสมือน “ทุนทางสังคม” ที่สำคัญที่สุดในการทำงานของ อสม. เพราะเป็นงานที่มีค่าตอบแทนเป็นตัวเงินไม่มาก ความรักในงานจึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความสุขในการทำหน้าที่ แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคก็ตาม ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งว่า “ทำแล้วมีความสุข เห็นคนในหมู่บ้านสุขภาพดี เราก็อิ่มใจ เงินทองไม่ได้มากมาย แต่ได้ความสุขทางใจ” ดังนั้น การส่งเสริมให้ อสม. รักษา “ฉันทะ” ไว้จึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การจัดเวทีเชิดชูเกียรติ การยกย่องชมเชย เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

2. วิริยะ (ความมุ่งมั่นพากเพียร) ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า อสม. มีระดับการปฏิบัติด้านวิริยะ ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนภาพการทำงานอย่างแข็งขันของ อสม. ได้เป็นอย่างดีจากการสัมภาษณ์พบว่า อสม. ต้องใช้ความขยันหมั่นเพียร อดทน และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีหลากหลายและเพิ่มขึ้นตามสถานการณ์ เช่น การเดินเคาะประตูบ้านเพื่อให้ข้อมูลสุขภาพ, การติดตามเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียงอย่างสม่ำเสมอ, หรือการทำงานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยในช่วงการระบาดของโรค อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเชิงคุณภาพชี้ให้เห็นว่า “วิริยะ” ของ อสม. อาจถูกบั่นทอนได้จากปัจจัยภายนอก เช่น การขาดแคลนงบประมาณและอุปกรณ์ที่จำเป็น หรือภาระงานที่มากเกินไป ดังนั้น การสนับสนุนด้านทรัพยากรที่เพียงพอและการบริหารจัดการภาระงานที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยรักษาความพากเพียรของ อสม. ไว้ได้

3. จิตตะ (ความใส่ใจรับผิดชอบ) ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า อสม. มีระดับการปฏิบัติด้านจิตตะ อยู่ในระดับมาก คุณลักษณะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของงานบริการสาธารณสุข เพราะงานของ อสม. เกี่ยวข้องกับสุขภาพและชีวิตของผู้คน การมี “จิตตะ” คือการมีสมาธิจดจ่อ รับผิดชอบต่อหน้าที่ และไม่ทำงานแบบขอไปที ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า การที่ อสม. ตั้งใจรับฟังการอบรมจากเจ้าหน้าที่, การจดบันทึกข้อมูลสุขภาพครัวเรือนอย่างละเอียด, และการเอาใจใส่รับฟังปัญหาสุขภาพของชาวบ้าน ล้วนเป็นภาพสะท้อนของ “จิตตะ” ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลและความไว้วางใจที่ชาวบ้านมีต่อ อสม. การจัดอบรมให้ความรู้ที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอโดยทีมแพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงเป็นการส่งเสริม “จิตตะ” ได้โดยตรง เพราะเมื่อ อสม. มีความรู้ที่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความมั่นใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความใส่ใจได้ดียิ่งขึ้น

4. วิมังสา (การตระหนักและพัฒนา) ในการทบทวนและปรับปรุงการทำงาน แม้ด้านวิมังสา จะมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในบรรดา 4 ด้าน แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก “วิมังสา” คือการใช้ปัญญาในการตรวจสอบการทำงานและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น จากการสนทนากลุ่มพบว่า กลไกที่ส่งเสริมวิมังสาได้ดีที่สุดคือ “การประชุมประจำเดือนของ อสม.” ซึ่งเป็นเวทีที่เปิด





โอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรค และประสบการณ์การทำงาน เพื่อร่วมกันหาทางออก และวางแผนการทำงานในเดือนต่อไป การส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม, การกล้าแสดงความคิดเห็น, และการเปิดใจรับฟังซึ่งกันและกัน จะช่วยพัฒนาทักษะด้านวิมังสาของ อสม. ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานเชิงรุกที่มีการวางแผนและประเมินผลอย่างเป็นระบบ แทนการทำงานเชิงรับที่รอเพียงคำสั่งการเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรากับการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรากับการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันในระดับสูงทุกด้าน

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า 1) ด้านฉันทะ (ความรักในงาน) คือ ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ อสม. ทุกคน เพื่อสร้างเข้าใจและรับรู้ในบทบาทหน้าที่การทำงานของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านวิริยะ (ความมุ่งมั่นพากเพียร) คือ ควรมีการวางแผนเวลา จัดสรรบุคลากรให้สอดคล้องกับภาระงาน จัดสรรงบประมาณ และจัดสรรอุปกรณ์และเครื่องมือให้พร้อมและเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ 3) ด้านจิตตะ (ความใส่ใจรับผิดชอบ) คือ ควรมีอบรมเพิ่มพูนความรู้โดยทีมแพทย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อให้ อสม. มีความรู้ และนำไปถ่ายทอดให้ประชาชนได้อย่างถูกต้อง 4) ด้านวิมังสา (การตระหนักและพัฒนา) คือ ควรมีทีมงานที่เข้มแข็ง มีการวางแผนการทำงาน ใช้สติ ความรอบคอบ มุ่งมั่นตั้งใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สร้างความรู้ในบริบทกระบวนการต่าง ๆ มีการประเมินผลและปฏิบัติงานต่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาปรับปรุงและดำเนินงานให้สำเร็จตามแผนงานที่วางไว้

อภิปรายผล

การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ได้เป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ พรหมศรี และคณะ ที่พบว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานและพฤติกรรมความช่วยเหลือเกื้อกูลของบุคลากรในสถานอนามัยและโรงพยาบาล ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้หลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพในด้านการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อไป (สมเกียรติ พรหมศรี และคณะ, 2560)





ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา กับการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูง 0.875 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันในระดับสูงทุกด้าน ผลการศึกษาชี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มรกต ธรรมรัตน์ ที่ยืนยันว่า หลักพุทธธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ อสม. และส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมสุขภาพชุมชน เนื่องจากการปฏิบัติงานนั้นใช้ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการทำงานเป็นหลัก อาศัยประสบการณ์รวมถึงระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อช่วยในการวางแผนให้งานสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มรกต ธรรมรัตน์, 2561)

จากผลการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการนำเอาหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าหลักธรรมอันเป็นรากฐานทางคุณธรรมและจิตใจ ไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงนามธรรม แต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานในเชิงรูปธรรมของ อสม.

จากผลการวิเคราะห์เชิงบูรณาการ พบว่าหลักอิทธิบาท 4 แต่ละองค์ประกอบมีบทบาทที่แตกต่างกันแต่ล้วนเกื้อหนุนให้เกิดการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น กล่าวคือ:

ฉันทะ (ความรักในงาน) เป็นหลักการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในบรรดาอิทธิบาท 4 และผลการวิจัยเชิงคุณภาพก็ให้เป็น "ทุนทางสังคม" ที่สำคัญที่สุด และเป็นแรงขับเคลื่อนที่ทรงพลังที่สุดในการทำงานจิตอาสาที่ไม่มีค่าตอบแทนที่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร สมานมิตร ที่ระบุว่าแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) ที่เกิดจากความรัก ความผูกพัน และความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ อสม. ปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูง (จิราพร สมานมิตร, 2563)

วิริยะ (ความมุ่งมั่นพากเพียร) เป็นคุณธรรมที่มีค่าเฉลี่ยมาก ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นอดทน และไม่ย่อท้อของ อสม. อย่างไรก็ตาม ความเพียรนี้อาจถูกบั่นทอนได้ด้วยปัจจัยภายนอก เช่น การขาดแคลนงบประมาณและภาระงานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับข้อค้นพบของ พรทิพย์ สุวรรณพรหม และคณะ ที่ระบุว่าภาระงานที่เกินศักยภาพและการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้บุคลากรสาธารณสุขมีภาวะหมดไฟในการทำงาน (พรทิพย์ สุวรรณพรหม และคณะ, 2560)

จิตตะ (การตระหนักและพัฒนา) มีบทบาทสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในชุมชน โดยความตั้งใจในการเก็บข้อมูลและการรับฟังปัญหาของชาวบ้านอย่างละเอียดคือหัวใจสำคัญของการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ





วิมังสา (การหมั่นตริตรองพิจารณา) เป็นหลักการที่สะท้อนความสามารถในการใช้ปัญญา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการทำงานอย่างเป็นระบบ การมีค่าเฉลี่ยที่สูงแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของ อสม. สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา อินทร์ศรี ที่ชี้ให้เห็นว่าการทบทวนและปรับปรุงการทำงานเป็นกระบวนการสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านสุขภาพในชุมชน (กัลยา อินทร์ศรี, 2561)

จะเห็นว่า ความสำเร็จของเครือข่าย อสม. ไม่ได้มาจากแรงจูงใจทางวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่หยั่งรากลึกในคุณธรรมส่วนบุคคล ดังนั้น การขับเคลื่อนนโยบายและการบริหารจัดการจึงควรเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นเพียงแค่การเพิ่มค่าตอบแทน ไปสู่การส่งเสริมและปกป้องคุณค่าทางจิตใจเหล่านี้ ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาเชิงระบบที่บั่นทอนขวัญกำลังใจและพลังในการทำงาน เพื่อให้ อสม. สามารถเป็นกำลังสำคัญของระบบสุขภาพปฐมภูมิได้อย่างยั่งยืน

ตารางที่ 1 แนวคิดที่เชื่อมโยงหลักอิทธิบาท 4 กับด้านการปฏิบัติงานของ อสม.

หลักอิทธิบาท 4	ด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ อสม.	ความเชื่อมโยง
ฉันทะ (ความรักในงาน)	(1) การส่งเสริมการมีอาสาสมัครประจำครอบครัว (อสค.) (3) การส่งเสริมสุขภาพและแก้ไขปัญหสุขภาพที่สำคัญ (6) การเป็นผู้นำการสร้างสุขภาพแบบมีส่วนร่วม	ความรักและศรัทธาในงานจิตอาสาเป็นพื้นฐานที่ทำให้ อสม. มีพลังขับเคลื่อนในการสร้างความเปลี่ยนแปลงในชุมชน และเป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพตนเอง
วิริยะ (ความมุ่งมั่นพากเพียร)	(2) การเฝ้าระวัง ป้องกัน ไม่ให้เกิดโรคในพื้นที่ และการติดตามเยี่ยมผู้ป่วย	ความขยันและอดทนเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติการที่ต้องใช้ความต่อเนื่อง เช่น การเฝ้าระวังโรคติดต่อหรือการเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง
จิตตะ (การตระหนักและพัฒนา)	(3) การส่งเสริมสุขภาพและแก้ไขปัญหสุขภาพที่สำคัญ, (5) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	การมีสมาธิจดจ่อและละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงานช่วยให้การให้ข้อมูลและการบันทึกข้อมูลสุขภาพมีความถูกต้องแม่นยำ และส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้เครื่องมือดิจิทัล
วิมังสา (การหมั่นตริตรองพิจารณา)	(6) การเป็นผู้นำการสร้างสุขภาพแบบมีส่วนร่วม, (4) การใช้ภูมิปัญญาไทย สมุนไพร และการใช้กัญชาทางการแพทย์ การเฝ้าระวัง	การใช้ปัญญาในการประเมินผลและเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นช่วยให้ อสม. สามารถวางแผนการทำงานเชิงรุกและพัฒนาการแก้ไขปัญหสุขภาพในชุมชนได้อย่างเป็นระบบ



องค์ความรู้

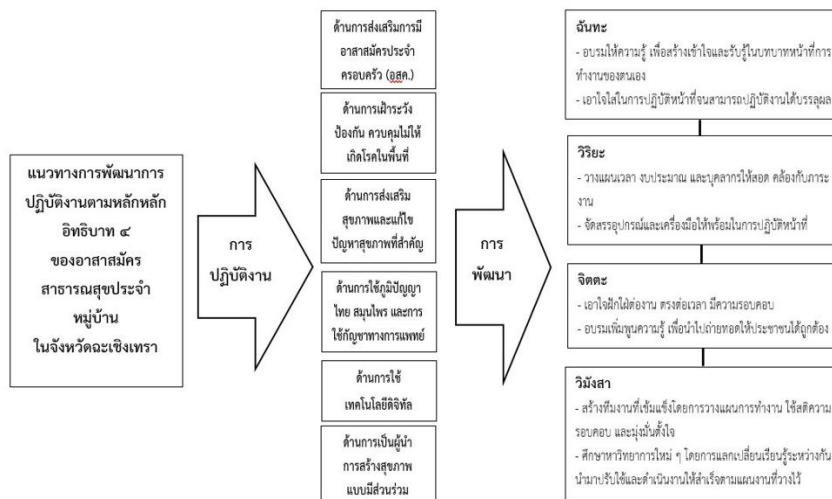
จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ใหม่คือ “กระบวนการพัฒนาการปฏิบัติงานของ อสม. ตามหลักอิทธิบาท 4” ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาที่ไม่แยกส่วน แต่เชื่อมโยงกันเป็นวงจรพลวัต (Dynamic Cycle) กล่าวคือ

ฉันทะ (ความรักในงาน) เป็นจุดเริ่มต้นที่สร้างแรงจูงใจในการทำงาน

วิริยะ (ความมุ่งมั่นพากเพียร) เป็นพลังในการขับเคลื่อนงานให้เดินหน้า

จิตตะ (ความใส่ใจรับผิดชอบ) เป็นตัวควบคุมคุณภาพและความถูกต้องของงาน

วิมังสา (การตระหนักและพัฒนา) เป็นกระบวนการประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนา งาน ซึ่งผลจากการปรับปรุงจะย้อนกลับไปเสริมสร้าง “ฉันทะ” ให้ อสม. เกิดความภาคภูมิใจและ มีกำลังใจในการทำงานต่อไป



ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่

กระบวนการนี้จะช่วยยกระดับ อสม. จากการเป็น “ผู้ปฏิบัติงานตามสั่ง” ไปสู่การเป็น “นักจัดการสุขภาพชุมชนมีอาชีพ” ที่มีความรักในงาน, สู้งาน, ใส่ใจในรายละเอียด และสามารถพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง

สรุป

การวิจัยนี้ยืนยันอย่างชัดเจนว่า หลักอิทธิบาท 4 ไม่ใช่เป็นเพียงหลักธรรมนามธรรม แต่เป็นกรอบแนวคิดเชิงปฏิบัติการ (Operational Framework) ในการขับเคลื่อนและพัฒนาศักยภาพการทำงานของ อสม. ในจังหวัดฉะเชิงเทราได้อย่างแท้จริง การส่งเสริมให้ อสม. เข้าใจและนำหลักธรรมทั้ง 4 ประการมาใช้อย่างสมดุล จะเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ระบบสาธารณสุขชุมชน



ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานสาธารณสุขระดับจังหวัดและอำเภอ ควรปรับปรุงหลักสูตรการอบรม อสม. โดยสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะตามหลักอิทธิบาท 4 เช่น กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (ฉันทะ), การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อลดอุปสรรคในการทำงาน (วิริยะ), การให้ความรู้เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ (จิตตะ), และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวางแผนและประเมินผลร่วมกัน (วิมังสา)

2. ควรสร้างระบบการประเมินและเชิดชูเกียรติ อสม. ที่ไม่ได้วัดผลเพียงแค่ปริมาณงาน แต่ครอบคลุมถึงคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยนำรูปแบบการพัฒนาที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปทดลองใช้จริงในพื้นที่ และติดตามประเมินผลในระยะยาว

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในกลุ่ม อสม. ที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่หลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2554). คู่มือ อสม. ยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัลยา อินทร์ศรี. (2561). คุณภาพการให้บริการสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน: กรณีศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 11(2), 55-68.
- จิราพร สมานมิตร. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดน. วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 34(3), 112-125.
- จุฬารัตน์ โสตะ. (2554). แนวคิด ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรทิพย์ สุวรรณพรหม และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลชุมชน. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 26(1), 1-10.
- มรกต ธรรมรัตน์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและชุมชน, 10(1), 22-35.
- ระบบสารสนเทศงานสุขภาพภาคประชาชน. (2567). ข้อมูล อสม.จังหวัดฉะเชิงเทรา. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก <http://www.thaiphc.net/phc/phcadmin/administrator/Report/OSMRP000S9.php>





- สมเกียรติ พรหมศรี และคณะ. (2560). พฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขตามหลักพุทธจริยธรรม. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 11(2), 85-100.
- Peter, J. (2567). อสม. ไทยกว่าล้านคนหรือผู้ปิดทองหลังพระช่วยสอดส่องดูแลให้ชุมชนห่างไกลโควิด 19. เรียกใช้เมื่อ 6 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.who.int/thailand/news/feature-stories/detail/thailand-s-one-million-village-health-volunteers-the-unsung-heroes-who-have-helped-keep-their-communities-safe-from-covid-19-TH>





การประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย
โรงเรียนบ้านทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1*

THE EVALUATION OF THAI LANGUAGE DEVELOP READING WRITING
AND COMMUNICATION SKILLS PROJECT AT BANTUADTHONG SCHOOL
UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ญาณิ ศรีนุรจน์*, เบญจพร ชนะกุล, อนัตย์ ประสาน
Yanee Srinuroj*, Benchaporn Chanakul, Anotai Prasan
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ประเทศไทย
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
*Corresponding author E-mail: 6555701054@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยมีมุ่งประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของโครงการ 2) กระบวนการดำเนินโครงการ และ 3) ผลผลิตของโครงการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 237 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

จุดมุ่งหมายของโครงการมีความชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและการจัดกิจกรรม แม้ว่าบางส่วนยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างสมบูรณ์ กระบวนการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ มีการดำเนินกิจกรรมเป็นลำดับขั้น แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้และการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็น



ระบบ ด้านผลผลิตพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในปีการศึกษา 2565–2566 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายของโรงเรียน และคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ก็มีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านที่เห็นว่าโครงการส่งผลดีต่อการเรียนภาษาไทย

คำสำคัญ: ทักษะภาษาไทย, การอ่าน, การเขียน, การสื่อสาร

ABSTRACT

This study aimed to evaluate the Thai language skill development project at Ban Thuad Thong School, under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1. The evaluation focused on three aspects: 1) project objectives, 2) implementation process, and 3) project outcomes. The sample group included 237 participants, consisting of school administrators, teachers, and students. Research instruments included a five-point Likert scale questionnaire and focus group discussions. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics: percentage, mean, and standard deviation. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The results showed that;

The project objectives were clear, easy to understand, and aligned with school policies and activities, although some objectives did not fully meet student needs. The implementation process generally followed the planned procedures, with structured activities. However, there were limitations in aligning activities with academic standards and in establishing a systematic data collection process. In terms of outcomes, students' academic performance in Thai language improved, especially in the academic years 2022–2023, where achievement exceeded school targets. National O-NET scores also showed a rising trend. Additionally, students expressed high satisfaction with the project, particularly in areas where they felt it positively impacted their Thai language learning.

Keywords: Thai language skills, Reading, Writing, Communication

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง และมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น





มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและ
เป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและ
การศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และ
พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคน
ไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและ
วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยผู้เรียนทุกคน
มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยการจัด
กระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการตาม (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ
และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด
การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัด
กิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน
และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

หลักการจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี
มีปัญญาและมีความสุข เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด
การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต สุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี
และมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับ
ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โรงเรียนบ้านทวดทองกำหนดนโยบายให้นักเรียนทุกระดับชั้นอ่านออก
เขียนได้ การอ่านจึงเป็นทักษะสำคัญและเป็นบันไดสำคัญไปสู่ความสำเร็จ การเขียนเป็นการสื่อสาร
ที่มีวิธีการที่ซับซ้อน เพราะผู้ที่สามารถฟัง พูด อ่านได้ดีจึงจะช่วยให้สามารถถ่ายทอดความเข้าใจ
ความรู้สึกรู้จักคิด และจินตนาการออกมาทางการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ ดังนั้นกระบวนการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตจึงควรเริ่มต้นจากการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และนำไปสู่การสื่อสารที่
ถูกต้อง ให้นักเรียนมีพัฒนาการตามมาตรฐานที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และแก้ไข
ปัญหาทักษะทั้ง 3 ด้าน

เด็กไทยทุกคนควรเรียนรู้และใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง การเรียนภาษาไทยจึงเป็นทักษะ
ที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ทั้งการอ่าน การฟัง การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเรื่องราวตาม
ประสบการณ์ ส่วนการพูด การเขียนนั้นเป็นทักษะด้านการแสดงความคิดเห็น การใช้ภาษาไทย
ให้ถูกต้องตามกาลเทศะและการใช้ให้เกิดประสิทธิภาพตามหลักภาษาได้ถูกต้องตามความหมาย
และเพื่อพัฒนาความรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และสร้างสรรค์ ให้ทันการเปลี่ยนแปลง
ของสังคม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการจัดการศึกษายุคใหม่ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มี
ความรู้และทักษะแห่งอนาคต เป็นการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Education for change) เน้น
การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเป้าการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็น
ความท้าทายของโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ เพื่อสร้างนวัตกรรมการศึกษา





สู่การพัฒนา การศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาคน การพัฒนาชุมชน และสร้างกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ตอบโจทย์โลกอนาคต การศึกษาจึงได้รับความคาดหวังว่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลง (ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2561)

จากการศึกษาและค้นคว้าหาวิธีปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ให้ได้รับความรู้ ทักษะการคิด และความสนุกสนานไปพร้อมกันนั้นมีเทคนิคที่หลากหลาย ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความแม่นยำ จดจำง่าย และลึกซึ้ง สามารถจัดระบบเชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยตั้งเป้าหมายที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และวัฒนธรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ความชื่นชม การเห็นคุณค่า และภูมิใจในภาษาประจำชาติ จนเกิดสมรรถนะสำคัญทั้ง 5 ประการ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้จัดทำโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมาย

โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องการพัฒนานักเรียนให้เห็นความสำคัญ และความจำเป็นในทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น ครูผู้สอนจึงมีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านในโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างหลากหลาย มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ประเมินผลงานที่เกิดจากการจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย มีการรายงานผลการประเมินผลการจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย และครูผู้สอนนำผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย และมีวิจรณ์ญาณในการค้นคว้าหาแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และที่ผ่านมามีผลคะแนนสอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564-2565 มีผลสอบเข้าเรียนเกี่ยวกับทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยลดลง และผลสัมฤทธิ์ทักษะทั้ง 3 ของภาษาไทยไม่ได้อยู่ในระดับดีเท่าที่โรงเรียนตั้งเป้าหมายไว้ (รายงานการปฏิบัติงานโรงเรียนบ้านทวดทอง, 2566)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านทวดทอง เพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย เพื่อจะได้ทราบข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรคในกระบวนการดำเนินงานการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาปรับปรุง โครงการให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามมาตรฐานต่อไป และเพื่อนำข้อมูล





ที่ได้มาพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มความสามารถ เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินจุดมุ่งหมายของโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวคิดในการประเมินโครงการ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Model)

ประชากร จำนวน 1,552 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 4 คน ครู จำนวน 70 คน และนักเรียน จำนวน 1,478 คน ของโรงเรียนบ้านทวดทอง ปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 237 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู จำนวน 10 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 226 คน ของโรงเรียนบ้านทวดทอง ปีการศึกษา 2566

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู จำนวน 2 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คน ของโรงเรียนบ้านทวดทอง ปีการศึกษา 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโรงเรียนทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ใช้แบบสอบถามการประเมินรูปแบบไทเลอร์ (Tyler's Model) ใน 3 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านกระบวนการ และผลผลิต โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ชุด และการประเมินคุณภาพโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2566 โดยการใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้ ฉบับที่ 1 ผู้บริหารและครู แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้บริหารและครู เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อจุดมุ่งหมายของโครงการ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อกระบวนการของโครงการ





ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผลผลิตของโครงการ
ฉบับที่ 2 นักเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับนักเรียน เป็นแบบสอบถามประมาณ
ค่า 5 ระดับ

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

กลุ่มที่ 1 สำหรับผู้บริหารและครู มีข้อคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)
เป็นข้อคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวและคำถามแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนิน
โครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย

กลุ่มที่ 2 สำหรับนักเรียน มีข้อคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)
เป็นข้อคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวและคำถามแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนิน
โครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หลักฐาน ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ
ตามทฤษฎีของไทเลอร์ นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ความถูกต้อง ความชัดเจนของข้อคำถาม นำ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรง
เชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลที่ได้คือมีค่า IOC เท่ากับ 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียน โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)
3. การวิเคราะห์การประเมินโครงการ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
4. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์
จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์และจดบันทึก
5. การวิเคราะห์เนื้อหาวิจัยเชิงคุณภาพ (Content Analysis) เป็นข้อความบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการดำเนินงาน
ตามโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการดำเนินงานตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน
และการสื่อสารภาษาไทย ด้านการประเมินจุดมุ่งหมายของโครงการ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด
เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า กำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการมีความชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้อง
กับวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรม กำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา
ของโรงเรียนและยุทธศาสตร์ของโรงเรียน และการจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมในโครงการมีความ



สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านกิจกรรมในโครงการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการได้ง่ายขึ้น และจุดมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและตรงตามความต้องการของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็น การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ด้านการประเมินจุดมุ่งหมายของโครงการ โดยรวมและรายข้อ

ด้านการประเมินจุดมุ่งหมายของโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. กำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการมีความชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้องกับวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรม	4.75	0.43	มากที่สุด
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของโรงเรียนและยุทธศาสตร์ของโรงเรียน	4.75	0.43	มากที่สุด
3. การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมในโครงการมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโครงการ	4.75	0.43	มากที่สุด
4. กิจกรรมในโครงการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการได้ง่ายขึ้น	4.50	0.50	มาก
5. จุดมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและตรงตามความต้องการของนักเรียน	4.50	0.87	มาก
โดยรวม	4.65	0.53	มากที่สุด

2. ผลการดำเนินงานตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ด้านการประเมินกระบวนการของโครงการ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ แผนการดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ และเป็นลำดับขั้น มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนา ทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนในโครงการ มีการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานตามโครงการ และระยะเวลาที่ใช้ในการจัดโครงการมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด





ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็น การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ด้านการประเมินกระบวนการของโครงการ โดยรวมและรายข้อ

ด้านการประเมินกระบวนการของโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. แผนการดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ และเป็นลำดับขั้น	4.50	0.50	มาก
2. มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนา ทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนในโครงการ	4.50	0.50	มาก
3. การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ	4.75	0.43	มากที่สุด
4. มีการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานตามโครงการ	4.50	0.50	มาก
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดโครงการมีความเหมาะสม	4.50	0.50	มาก
โดยรวม	4.55	0.49	มากที่สุด

3. ผลการดำเนินงานตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ด้านการประเมินผลผลิตของโครงการ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ในข้อการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง และเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้านทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และในข้อมีการทดสอบพัฒนาการก่อนเรียน-หลังเรียน และมีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็น การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ด้านการประเมินผลผลิตของโครงการ โดยรวมและรายข้อ

ด้านการประเมินผลผลิตของโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง และเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ	4.75	0.43	มากที่สุด
2. มีการทดสอบพัฒนาการก่อนเรียน-หลังเรียน และมีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการอย่างเป็นระบบ	4.25	0.83	มาก
3. มีการจัดกิจกรรมโครงการสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโครงการ	4.50	0.50	มาก





ด้านการประเมินผลผลิตของโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้านทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด	4.75	0.43	มากที่สุด
5. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการอย่างเป็นระบบ	4.50	0.50	มาก
โดยรวม	4.55	0.54	มากที่สุด

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบกับเป้าหมายของโรงเรียน ปีการศึกษา 2564-2566 พบว่า ปีการศึกษา 2564 ต่ำกว่าเป้าหมาย และปีการศึกษา 2565-2566 สูงกว่าเป้าหมายของโรงเรียน

ตารางที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบกับเป้าหมายของโรงเรียน ปีการศึกษา 2564-2566

ปีการศึกษา	เปรียบเทียบกับเป้าหมาย		สูงกว่า/ต่ำกว่า
	ป.6	เป้าหมาย	
2564	69.28	75	-5.72
2565	78.76	75	+3.76
2566	76.57	75	+1.57

5. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) เปรียบเทียบปีการศึกษา 2564-2566 พบว่า การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) เปรียบเทียบปีการศึกษา 2565 กับ 2566 คือเพิ่มขึ้น (+6.93)

ตารางที่ 5 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) เปรียบเทียบปีการศึกษา 2564-2566

ผลการประเมิน	ปีการศึกษา 2564	ปีการศึกษา 2565	ปีการศึกษา 2566	เปรียบเทียบ
	ระดับ ร.ร. ระดับชาติ	ระดับ ร.ร. ระดับชาติ	ระดับ ร.ร. ระดับชาติ	ปี 65 กับ 66
O-NET	60.36 30.38	63.68 53.89	70.61 57.30	+6.93

6. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ในข้อนักเรียนคิดว่าโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยก่อให้เกิดผลดี มีความพึงพอใจเฉลี่ยสูงสุด และในข้อนักเรียนคิดว่าผลสัมฤทธิ์ของวิชาภาษาไทย ในทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร สูงขึ้นตามที่นักเรียนคาดหวัง มีความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำสุด





ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โดยรวมและรายข้อ

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ครูมีเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ และทักษะการอ่านการเขียน การสื่อสารให้นักเรียนสามารถเข้าใจได้อย่างง่ายดาย	4.49	0.60	มาก
2. ครูมีการเชื่อมโยงเนื้อหาภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน	4.37	0.59	มาก
3. นักเรียนคิดว่าโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยก่อให้เกิดผลดี	4.69	0.52	มากที่สุด
4. นักเรียนคิดว่าโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้	4.57	0.60	มากที่สุด
5. นักเรียนคิดว่าผลจากการจัดโครงการช่วยพัฒนานักเรียนให้มีผลการเรียนสูงขึ้น มีทักษะทางการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.40	0.68	มาก
6. นักเรียนคิดว่าการจัดโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย สามารถทำกิจกรรมได้ทุกที่ ทุกเวลา ไม่ได้จำกัดแค่ในชั้นเรียน	4.31	0.67	มาก
7. นักเรียนคิดว่าโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย สามารถบูรณาการทางความคิดสู่การทำงานเป็นกลุ่ม/การปรับตัว และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.60	0.68	มากที่สุด
8. นักเรียนคิดว่าผลสัมฤทธิ์ของวิชาภาษาไทย ในทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร สูงขึ้นตามที่นักเรียนคาดหวัง	4.20	0.67	มาก
9. นักเรียนสามารถนำทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ไปใช้ประโยชน์ในการสอบแข่งขัน	4.54	0.73	มากที่สุด
10. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยไปเผยแพร่/ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้	4.37	0.72	มาก
โดยรวม	4.45	0.65	มาก

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) ซึ่งมุ่งประเมินใน 3 ด้าน คือ การประเมินจุดมุ่งหมาย กระบวนการ และผลผลิตของโครงการ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ในประเด็นสำคัญ ดังนี้





1. ผลการประเมินจุดมุ่งหมายพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้องกับวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของโรงเรียน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของโรงเรียน รวมถึงการจัดลำดับกิจกรรมในโครงการให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และตรงตามความต้องการของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีพร เวียนวัตร การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลย่านตาขาว จังหวัดตรัง พบว่า ด้านแผนการดำเนินการมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของแผนการดำเนินงานมีความชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน เหมาะสมกับผู้เรียนและบุคลากร (จุรีพร เวียนวัตร, 2565)

2. ผลการประเมินกระบวนการพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการดำเนินการกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ ที่ดำเนินการให้สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเป็นลำดับขั้นที่โรงเรียนกำหนด รวมถึงมีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนในโครงการ รวมถึงการนำข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมไว้มาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีพร เวียนวัตร การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลย่านตาขาว สังกัดเทศบาลตำบลย่านตาขาว อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง พบว่า ด้านประเมินแผนดำเนินการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จัดทำแผนงานโครงการและปฏิทินการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นลำดับขั้นตอน โดยกำหนดผู้รับผิดชอบ แต่งตั้งมอบหมายตามคำสั่งแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน ปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (จุรีพร เวียนวัตร, 2565)

3. ผลการประเมินผลผลิตพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากครูผู้สอนมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้านทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด มีการจัดกิจกรรมโครงการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโครงการ และมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโครงการอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีพร เวียนวัตร การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลย่านตาขาว สังกัดเทศบาลตำบลย่านตาขาว อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง พบว่า ด้านการประเมินผลลัพธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การประเมินผลลัพธ์ของโครงการเป็นการบอกประโยชน์จากการดำเนินโครงการ หรือนำไปใช้ประโยชน์ สามารถระบุ





ผลได้ทันทีที่สิ้นสุดโครงการและระยะยาว รวมทั้งการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อโครงการพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนคิดว่าโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ สามารถนำไปบูรณาการทางความคิดสู่การทำงานเป็นกลุ่ม/การปรับตัว และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ของวิชาภาษาไทย ในทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร สูงขึ้นตามที่นักเรียนคาดหวัง (จุรีพร เวียนวัตร, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพร นววงศานันท์ ศึกษาการประเมินโครงการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 (ศิวพร นววงศานันท์, 2560) และจุรีพร เวียนวัตร การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลย่านตาขาว สังกัดเทศบาลตำบลย่านตาขาว อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรังพบว่า ด้านความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนา เมื่อจัดครูให้ตรงตามความถนัดตามรายวิชาและใช้เวลาที่เหมาะสม สื่อที่หลากหลายและเพียงพอ ทำให้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ได้สูงขึ้น และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (จุรีพร เวียนวัตร, 2565)

นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบกับเป้าหมายของโรงเรียน ปีการศึกษา 2564-2566 พบว่า ปีการศึกษา 2564 ต่ำกว่าเป้าหมาย และปีการศึกษา 2565-2566 สูงกว่าเป้าหมายของโรงเรียน และผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) เปรียบเทียบปีการศึกษา 2564-2566 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบปีการศึกษา 2565 กับ 2566 คือเพิ่มขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ในข้อนักเรียนคิดว่าโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยก่อให้เกิดผลดี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด และที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุดคือ นักเรียนคิดว่าผลสัมฤทธิ์ของวิชาภาษาไทย ในทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร สูงขึ้นตามที่นักเรียนคาดหวัง

การศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการประเมินการดำเนินงานตามโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินจุดมุ่งหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการประเมินกระบวนการ และด้านการประเมินผลผลิต มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

สรุป

จากการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย โรงเรียนบ้านทวดทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) ซึ่งมุ่งเน้นการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ และผลผลิตพบว่า โครงการมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน





ในด้านจุดมุ่งหมาย โครงการมีการกำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและยุทธศาสตร์ของโรงเรียน รวมทั้งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในบริบทปัจจุบันอย่างเหมาะสม มีการวางแผนกิจกรรมเป็นลำดับขั้นที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านกระบวนการ การดำเนินกิจกรรมของโครงการเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างมีระบบ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดทางการศึกษา มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืน

ในด้านผลผลิต ครูมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดี (O-NET) ของนักเรียนในช่วงปีการศึกษา 2565-2566 ที่เพิ่มสูงขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการในระดับมาก โดยเฉพาะด้านที่เห็นว่าโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง แม้ยังมีบางประเด็นที่ผลสัมฤทธิ์อาจไม่สูงเท่าที่คาดหวัง

โดยสรุป โครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทยของโรงเรียนบ้านทวดทอง เป็นโครงการที่มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน และสามารถส่งเสริมสมรรถนะด้านภาษาไทยของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการขยายผลและนำแนวทางการดำเนินงานไปใช้กับบริบทอื่นที่คล้ายคลึงกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการประเมินไปใช้

1. สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของโรงเรียนที่ชัดเจนมาวางแผนปฏิบัติงานประจำปี เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านจุดมุ่งหมาย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการ
2. สถานศึกษาควรนำผลจากการประเมินโครงการด้านการวัดผลสัมฤทธิ์ไปวางแผน วางแนวทางในการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ครอบคลุม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดแก่ผู้เรียน ครู และสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการประเมินครั้งต่อไป

1. สถานศึกษาควรมีการศึกษาปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร โรงเรียนบ้านทวดทอง
2. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปขยายผลในการปรับปรุงโครงการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร โรงเรียนบ้านทวดทอง





เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กลุ่มบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านทวดทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566). รายงานผลการทดสอบระดับชาติ ประจำปีการศึกษา 2566. งานสารสนเทศกลุ่มบริหารงานวิชาการ.
- จूरืพร เวียนวัตร. (2565). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน โรงเรียนอนุบาลตำบลย่านตาขาว สังกัดเทศบาลตำบลย่านตาขาว ตรัง. ใน การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2561). นวัตกรรมการบริหารการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลง 4 เรือนรู้. วารสารครุศาสตร์, 46(4), 534-553.
- ศิวพร นววงศานันท์. (2560) การประเมินโครงการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. ในวิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Tyler, R. W. (1943). Basic priples of curriculum and instruction. Chicago: University of Chicago.





ผลของการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา
ที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร*

THE EFFECT OF OUTDOOR ACTIVITIES ACCOMPANIED CODE
SWITCHING ON PRESCHOOL CHILDREN'S ENGLISH ABILITY,
PHONPHRARUANGPRASIT SCHOOL, BANGKOK

ทิพาวรรณ วานิช*, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, พิชชาติ แก้วพวง, ปิยลักษณ์ อัครรัตน์

Tipawan Wanich*, Dararat Uthaipayak, Pichart Kaewpuang, Piyalak Akkratana

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ประเทศไทย

Phranakhon Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6651751607002@pnru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีการออกแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ประชากรได้แก่ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นเตรียมพร้อมและทบทวนความรู้เดิม (2) ขั้นสาธิตและทดลองเล่นเกม (3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา และ (4) ขั้นสรุปผลและประเมินผล จำนวน 32 แผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .67-1.00 และ 2) แบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย 2 ตอน จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็นแบบทดสอบความสามารถในการฟัง 10 ข้อ และแบบทดสอบความสามารถในการพูด 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .67 -1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .40 - .60 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยประชากร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาหลังการทดลองมีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการทดลอง



คำสำคัญ: กิจกรรมกลางแจ้ง, การสลับภาษา, ความสามารถทางภาษาอังกฤษ, เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

This research aimed to compare preschool children's English ability before and after participating in outdoor activities accompanied by Code Switching. This is a quasi-experimental research with one-group pretest-posttest design. The population consisted of 16 preschool children, boys and girls, aged 4-5 years, studied at Kindergarten 2 in the second semester of the 2024 academic year at Phonphraruangprasit School, Bangkok. The research instruments included 1) outdoor activities accompanied by Code Switching lesson plans, which consisted of 4 steps: (1) prepare and review prior knowledge, (2) demonstrate and game trial, (3) conduct outdoor activities accompanied by Code Switching, and (4) summarize and evaluate. There were total of 32 lesson plans with a consistency index (IOC) ranging from .67 to 1.00, and 2) preschool children's English ability test consisted of 2 sections of 20 items, 10 items for listening ability and 10 items for speaking ability, with a consistency index (IOC) ranging from .67 to 1.00, a difficulty index between .40 - .60, a discrimination index between .20 - .80, and a reliability value of .85. The statistics used to analyze data were population mean (μ) and population standard deviation (σ). The research findings indicated that Preschool children, after participating in outdoor activities accompanied by Code Switching, had higher English ability than before the experiment.

Keywords: Outdoor Activities, Code Switching, English Ability, Preschool Children

บทนำ

ในปัจจุบันความสามารถทางภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของเด็กยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคสมัยแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะตามนโยบายการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนที่มุ่งให้เด็กใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ ต่างวัฒนธรรม ตามที่ระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียน ข้อ 34 ที่กล่าวว่า ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียนคือ ภาษาอังกฤษ (The working language of ASEAN shall be English) ซึ่งหมายความว่า ประชาชนพลเมืองใน 10 ประเทศอาเซียนจะต้องใช้ภาษาอังกฤษกันมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) การจัดประสบการณ์ภาษาอังกฤษให้กับเด็กนั้นผู้ปกครองและครูสามารถจัดประสบการณ์ภาษาที่สองได้ตามสภาพแวดล้อม ความสนใจเท่าที่สละและกิจกรรมการเรียนรู้จะเอื้อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพเด็ก ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการติดต่อสื่อสาร ภาษาอังกฤษ





เป็นหนึ่งในภาษากลางของโลกที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นภาษาสากลที่คนส่วนใหญ่ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารกันทั่วโลก (โยชิตา เทพศิริ, 2561) จากที่ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย สังเกตเห็นว่าเด็กไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ไม่มีความมั่นใจในการสื่อสาร ไม่กล้าพูด และไม่สามารถใช้คำพูดทักทายในชีวิตประจำวันง่าย ๆ ได้ จึงได้มีการหาสาเหตุเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย พบว่า การจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษยังไม่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย เนื่องจากมีการเน้นการทำแบบฝึกหัดและการท่องจำมากเกินไป จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูในโรงเรียนพระพรหมวชิรญาณจึงทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษในโรงเรียนพระพรหมวชิรญาณ ผู้บริหารได้ให้ความคิดเห็นว่าควรให้จัดกิจกรรมภาษาอังกฤษให้เด็กปฐมวัยโดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นหลัก และยังให้จัดกิจกรรมโดยให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ผ่านการเล่น ไม่เน้นการท่องจำและการทำแบบฝึกหัด ควรจัดกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากความสามารถทางภาษาอังกฤษในการฟัง การพูดในระดับปฐมวัย เนื่องจากผู้บริหารได้นิเทศก์การสอนในชั้นเรียนของเด็กอนุบาลปีที่ 2 พบว่า เด็กปฐมวัยมีปัญหาเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาอังกฤษ กล่าวคือ การฟังคำศัพท์ภาษาอังกฤษบางคำไม่เข้าใจ ความหมาย การสื่อความหมายโดยใช้วลีและประโยค เด็กส่วนใหญ่ฟังแล้วไม่เข้าใจ และไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ การออกเสียงภาษาอังกฤษของเด็กไม่ถูกต้อง เช่น เสียงคำ วลีหรือประโยคที่มีตัวอักษร h, s, sh, ch, r, l, x, z สิ่งที่กำลังมาเหล่านี้นี้ส่งผลให้เด็กไม่สามารถพูดตอบคำถามเป็นภาษาอังกฤษได้ (เบญจภรณ์ เขจรชัย, 2567)

การจัดประสบการณ์ภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ ครูควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมและวิธีการสอนสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับปฐมวัยในงานวิจัยหลายเรื่องพบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับปฐมวัยเกิดจากสาเหตุหลายประการซึ่งสาเหตุหลักเป็นปัญหาเกี่ยวกับวิธีการสอนของครู อีกทั้งยังพบว่ากิจกรรมที่ครูจัดไม่ดึงดูดความสนใจของเด็ก ขาดการกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมกลางแจ้งเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญในการที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็ก เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายและได้ใช้ภาษาในการสื่อสาร (แสงระวี ดอนบัวแก้ว, 2558) การจัดกิจกรรมกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการธรรมชาติของเด็กและช่วยส่งเสริมพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ทำให้เด็กได้เล่นเพื่อลดความเครียดเนื่องจากเกิดความสนุกสนาน การเล่นร่วมกันทำให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เกิดการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน เคารพในกฎกติกา การรอคอยตามลำดับ ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลางแจ้งจึงสามารถส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษให้กับเด็กปฐมวัยได้ ในคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (อรุณี แคมศิริ, 2561) กระทรวงศึกษาธิการระบุว่า ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมกลางแจ้งนั้นมีหลากหลายประการ คือ ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่



ให้สามารถเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วและกล้านเนื้อเล็กในการประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมให้มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด ช่วยส่งเสริมการปรับตัวในการเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยฝึกการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ช่วยส่งเสริมให้มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมรอบตัวและช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนกและโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางภาษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ผู้วิจัยได้สืบค้นหาแนวทางการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษโดยนำการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา (Code Switching) การสลับภาษา คือความหลากหลายของภาษาหรือภาษาถิ่นที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งการสลับภาษาและการปนภาษาเป็นแนวคิดพื้นฐานของการใช้สองภาษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้สองภาษาของบุคคล (Ezeh, Umeh & Anyanwu, 2022) การนำการสลับภาษามาใช้เพื่ออธิบายความหมายของภาษาที่ผู้เรียนไม่เข้าใจระหว่างการจัดกิจกรรมกลางแจ้งจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษและจะช่วยเติมเต็มให้รูปแบบการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศให้กับเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ การสลับภาษาเป็นปรากฏการณ์ที่ผู้พูดสองภาษาหรือหลายภาษา พูดภาษาเหล่านั้นสลับกันไปมาในระดับประโยคหรือยาวกว่า (บุญญวีร์ จิโรภาสวรพงศ์, 2559) ผู้วิจัยนำการสลับภาษามาใช้เพื่ออธิบายความหมายของภาษาที่เด็กไม่เข้าใจจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ การที่ครูสามารถพูดภาษาแม่ (ภาษาไทย) ของเด็กหรือแสดงให้เด็กเห็นว่าครูเข้าใจภาษาแม่ (ภาษาไทย) ของเด็กจะทำให้เด็กมีความรู้สึกใกล้ชิดกับครูมากกว่าครูที่ไม่สามารถพูดภาษาแม่ (ภาษาไทย) ของเด็กได้ เนื่องจากเป็นการถ่ายโอนความคิดจากผู้ส่งสารไปยังผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อใช้การสลับภาษาเหมือนกับเป็นการสร้างสะพานเชื่อมต่อจากสิ่งที่รู้ นั่นคือภาษาแม่ (ภาษาไทย) ไปยังสิ่งที่ไม่รู้ซึ่งคือภาษาเป้าหมาย (ภาษาอังกฤษ) การสลับภาษาในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศต้องอาศัยการบูรณาการทักษะการใช้ภาษาทั้งสองภาษา ได้แบ่งประเภทของการสลับภาษาในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) การสลับภาษาระหว่างประโยค (Intersentential Code Switching) เป็นการสลับภาษาที่เกิดขึ้นระหว่างประโยคหรืออนุประโยค หรือระหว่างการสลับกันพูดของผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อใช้ในการแปลความหมายหรืออธิบายบางสิ่งบางอย่าง เช่น กฎไวยากรณ์ หรือวิธีการทำแบบฝึกหัด เป็นต้น 2) การสลับภาษาแบบสอดแทรก (Tag Switching) เป็นการสลับภาษาที่เกิดขึ้นในส่วนใดของประโยคก็ได้ ในขณะที่ผู้สอนและผู้เรียนกำลังพูดภาษาที่สองหรือภาษาแม่แล้วสอดแทรกภาษาอีกภาษาหนึ่งเข้าไป 3) การสลับภาษาภายในประโยค (Intrasentential Code Switching) เป็นการสลับภาษาที่เกิดขึ้นภายในประโยคเดียวกัน (อรณภักดิ์ มากทรัพย์, 2564); (Poplack, 1980)



ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ซึ่งการสลับภาษาที่ผู้วิจัยนำประกอบด้วย 2 ประเภท คือ 1) การสลับภาษาภายในประโยค (Intrasentential Code Switching) เป็นการสลับภาษาที่เกิดขึ้นภายในประโยคเดียวกันอาจเป็นคำ วลี หรืออนุประโยคก็ได้ 2) การสลับภาษาระหว่างประโยค (Intersentential Code Switching) เป็นการสลับภาษาที่ระหว่างประโยคหรืออนุประโยคของภาษาหนึ่งแล้วสลับกันพูดอีกภาษาหนึ่ง เพื่อใช้ในการแปลความหมาย ผู้วิจัยมุ่งหวังที่จะพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นตามลำดับพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งการทดลอง (Quasi-experimental research) โดยดำเนินการทดลองแบบการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)

ตารางที่ 1 รูปแบบของการวิจัย

การทดสอบก่อนการทดลอง	ทดลอง	การทดสอบหลังการทดลอง
Pretest	Treatment	Posttest
T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

T₁ แทน การทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษก่อนการทดลอง (Pretest)

T₂ แทน การทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษหลังการทดลอง (Posttest)

X แทน การจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนพรพระรังประสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน





เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ หลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (อายุ 4–5 ปี) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสลับภาษา

1.2 วิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดแนวทางในการสร้างแผนกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา จากแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ผู้วิจัยได้ศึกษาและปรับเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย

1.3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ โดยกำหนดองค์ประกอบสำคัญ คือ หน่วยการเรียนรู้ สารที่ควรเรียนรู้ จุดประสงค์ ประสพการณ์สำคัญ วิธีการดำเนินกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์/สื่อ และการประเมินผล โดยกำหนดเนื้อหาได้ 8 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 1 หน่วยการเรียนรู้ต่อ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน รวมระยะเวลาในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 32 ครั้ง โดยปรับขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อมและทบทวนความรู้เดิม

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและทดลองเล่นเกม

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผลและประเมินผล

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสร็จแล้วไปเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์ความเห็นตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง .67 - 1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่เชื่อถือได้

1.5 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน

1.5.1 ควรเริ่มจากคำ วลีก่อนแล้วจึงค่อยใช้ประโยคในสัปดาห์ท้าย ๆ

1.5.2 บัตรภาพควรสื่อความหมายให้ชัดเจน

1.5.3 เลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ไม่ยากจนเกินไป

1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-Out) กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแต่มีลักษณะ



คล้ายคลึงกัน คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดหนองใหญ่ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน

1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษามาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.8 นำแผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์ สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน

2. แบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา

2.2 กำหนดแนวทางในการสร้างแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษ

2.3 นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารตำราต่าง ๆ จัดทำแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยแยกเป็นความสามารถในการฟัง และการพูด จำนวน 20 ข้อ ตอนละ 10 ข้อ

2.4 เกณฑ์ในการประเมินความสามารถทางภาษาอังกฤษผู้วิจัยได้ศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนและนำมาปรับใช้เพื่อความเหมาะสมกับกิจกรรมและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

2.5 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นไปตรวจพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์เนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลปรากฏว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 1.00 ซึ่งถือว่าใช้ได้ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับเด็กปฐมวัยกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ในโรงเรียนวัดหนองใหญ่ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน เพื่อตรวจสอบหาความเหมาะสมของความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง .20 - .80 ค่าอำนาจจำแนก (r_{tt}) ระหว่าง .20 - .80 ผลปรากฏว่า ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .40 - .60 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .20 - .80 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .85 ค่าความยากง่ายนำความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ได้ โดยนำผลของ





ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของทุกข้อ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกข้อสอบทั้งหมด 2 ตอน จาก 24 ข้อ เหลือ 20 ข้อ (เหลือตอนละ 10 ข้อ) จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์

2.7 นำความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้กับประชากร

2.8 นำความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับประชากร ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน

การดำเนินการทดลอง ได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง ในช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง ระหว่างเวลา 10.00-10.30 น. โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์ ในการทำวิจัยและจัดเตรียมสถานที่ สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมในการทดลอง

2. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยกับประชากร โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

- 2.1 การทดสอบความสามารถในการฟัง จำนวน 10 ข้อ ได้แก่

- 2.1.1 การฟังแล้วเข้าใจความหมาย เด็กสามารถ ฟังคำภาษาอังกฤษแล้วสามารถเลือกภาพที่มีความหมายตรงกับคำที่ครูออกเสียงได้ถูกต้องด้วยตนเอง โดยสามารถชี้ภาพได้ทันทีหลังจากครูออกเสียงคำภาษาอังกฤษ

- 2.1.2 การฟังแล้วปฏิบัติ เด็กสามารถฟังวลีหรือประโยคภาษาอังกฤษแล้วสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องด้วยตนเองตรงกับวลีหรือประโยคภาษาอังกฤษที่ครูออกเสียง

- 2.2 การทดสอบความสามารถในการพูด จำนวน 10 ข้อ ได้แก่

- 2.2.1 การออกเสียง เด็กสามารถออกเสียงคำภาษาอังกฤษ ได้ทันทีหลังจากดูบัตรภาพ สามารถออกเสียงได้ถูกต้องด้วยตนเอง

- 2.2.2 การตอบคำถาม เด็กสามารถตอบคำถามโดยออกเสียงเป็นวลี หรือประโยคภาษาอังกฤษได้ถูกต้อง ด้วยตนเองหลังจากฟังคำถามภาษาอังกฤษ

รวมคะแนนการทดสอบก่อนเรียนทั้ง 2 ตอน พร้อมกับบันทึกไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ ผลการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยกับประชากร และทำการทดสอบหลังเรียนกับประชากรด้วยข้อสอบชุดเดิม นำคะแนนก่อนการทดสอบและหลังการทดสอบมาวิเคราะห์ผลแตกต่าง

3. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการสอบทดสอบก่อนเรียนด้วยข้อสอบชุดเดิมกับประชากรที่ได้ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ตอน ตอนละ 10 ข้อ พร้อมกับเก็บคะแนนไว้วิเคราะห์ผลจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยกับกลุ่มเป้าหมาย ชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 16 คน



ตามแผนการจัดประสบการณ์ในช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง เวลา 10.00-10.30 น. ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ เป็นเวลา 4 วัน วันละ 30 นาที ตลอดช่วงการทดลองจนครบ 8 สัปดาห์ จำนวน 32 ครั้ง

4. ดำเนินการทดสอบหลังการจัดกิจกรรมกับประชากร โดยใช้ข้อสอบชุดเดิมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ นำผลคะแนนก่อนการทดลองกับคะแนนหลังการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าด้วยวิธีการทางสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. สังเกตและเก็บข้อมูลความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับประชากร จำนวน 16 คน ในขณะจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อเป็นข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) ซึ่งเป็นแบบทดสอบภาคปฏิบัติใช้เวลาในการทดสอบ 1 สัปดาห์

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำการทดลองในกิจกรรมกลางแจ้งโดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง

3. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) กับประชากรที่ใช้ในการทดลอง เพื่อเก็บข้อมูลหลังการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิมใช้เวลาในการทดสอบ 1 สัปดาห์

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ค่าความยาก (Difficulty: P) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Index: B) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากจากแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง ประกอบด้วยคะแนนเฉลี่ยของประชากร (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้





ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา โดยภาพรวม

รายการ	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง D	
		μ (60 คะแนน)	σ	μ (60 คะแนน)	σ		
ความสามารถทางภาษาอังกฤษ	16	24.63	2.42	48.13	3.16	23.50	0.74

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\mu=24.63$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=2.42$) และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=48.13$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=3.16$) โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($D=23.50$) ผลต่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($D=0.74$) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา มีความสามารถทางภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา โดยภาพรวม

ความสามารถทางภาษาอังกฤษ	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง D	
		μ (คะแนนเต็ม30)	σ	μ (คะแนนเต็ม30)	σ		
ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย	16	14.56	2.34	26.25	1.65	11.69	0.69

จากตารางที่ 3 ความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\mu=14.56$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=2.34$) และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=26.25$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=1.65$) โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($D=11.69$) ผลต่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($D=0.69$) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา มีความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้





ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา โดยแยกเป็นรายด้าน

ความสามารถในการฟัง ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง D	
		μ (คะแนนเต็ม15)	σ	μ (คะแนนเต็ม15)	σ		
1. การฟังแล้วเข้าใจความหมาย	16	9.44	2.16	15.00	0.00	5.56	2.16
2. การฟังแล้วปฏิบัติ		5.06	0.25	11.25	1.65	6.19	1.40

จากตารางที่ 4 ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยด้านการฟัง ได้แก่ 1) การฟังแล้วเข้าใจความหมาย 2) การฟังแล้วปฏิบัติ สูงกว่าก่อนการทดลองทั้งสองด้าน โดยจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

1. ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย การฟังแล้วเข้าใจความหมาย พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\mu=9.44$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=2.16$) และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=15.00$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=0.00$) โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($D=5.56$) ผลต่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($D=6.19$) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา มีความสามารถทางภาษาอังกฤษ การฟังแล้วเข้าใจความหมายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย การฟังแล้วปฏิบัติ พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\mu=5.06$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=0.25$) และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=11.25$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=1.65$) โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($D=6.19$) ผลต่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($D=1.40$) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา มีความสามารถทางภาษาอังกฤษ การฟังแล้วปฏิบัติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา โดยภาพรวม

ความสามารถทาง ภาษาอังกฤษ	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง D	
		μ (คะแนนเต็ม30)	σ	μ (คะแนนเต็ม30)	σ		
ความสามารถในการพูด ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย	16	10.13	0.34	21.88	1.89	11.75	1.55





จากตารางที่ 5 พบว่า ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=10.13$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=0.34$) และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=21.88$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=1.89$) โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($D=11.75$) ผลต่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($D=1.55$) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา มีความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา โดยแยกเป็นรายด้าน

ความสามารถในการพูด ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง D	
		μ (คะแนนเต็ม15)	σ	μ (คะแนนเต็ม15)	σ		
1. การออกเสียง	16	5.06	0.25	10.81	1.22	5.75	0.97
2. การตอบคำถาม		5.06	0.25	11.06	1.29	6.00	1.04

จากตารางที่ 6 พบว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยด้านการพูด ได้แก่ 1) การออกเสียง 2) การตอบคำถาม สูงกว่าก่อนการทดลองทั้งสองด้าน โดยจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

1. ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย การออกเสียง พบว่า ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=5.06$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=0.25$) และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=10.81$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=1.22$) โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($D=5.75$) ผลต่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($D=0.97$) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา มีความสามารถทางภาษาอังกฤษ การออกเสียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย การตอบคำถาม พบว่า ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=5.06$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=0.25$) และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=11.06$) ผลต่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma=1.29$) โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($D=6.00$) ผลต่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($D=1.04$) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา มีความสามารถทางภาษาอังกฤษ การตอบคำถามหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้





อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย กล่าวว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม เนื่องจากการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน มีความสุข เหมาะกับช่วงอายุ การเล่นเกมจะทำให้เด็กจดจำได้ดีกว่าการท่องจำภายในห้องเรียน ทำให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยภาษาอังกฤษที่ใช้ประกอบกิจกรรมนั้นเป็นคำ วลีและประโยคสั้น ๆ ที่มีความหมายสอดคล้องกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไวโกตสกี (Vygotsky) การเรียนรู้ของเด็กที่ผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ใหญ่ ทำให้ได้รับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและสังคม โดยเฉพาะทางภาษาส่งผลต่อความฉลาดทางภาษาและสติปัญญาของเด็กทั้งในทฤษฎีอธิบายถึงอิทธิพลด้านการเป็นตัวแทนของผู้ใหญ่ ทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม การเล่นดังกล่าวทำให้เด็กได้พัฒนาทางภาษาและสติปัญญา เช่น การแสดงสีหน้าท่าทางให้เด็กเห็น การสัมผัสให้เด็กได้รับรู้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์และนำมาต่อยอดในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ต่อไป ดังนั้นการเล่นทางภาษาในวัฒนธรรมของกลุ่มคนชนชาติต่าง ๆ ที่มีทั้งภาษา ท่วงทำนอง เสียงร้อง จังหวะ ล้วนแต่เป็นสิ่งสนับสนุนให้เด็กพัฒนาความฉลาดทางภาษา (พภัสร์ชต์ ดียิ่ง, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ เพียร์เจท์ (Piaget) เชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นผลจากความสามารถทางสติปัญญา เด็กเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัวเขา นอกจากนี้ เพียร์เจท์ (Piaget) ยืนยันว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กเป็นไปพร้อม ๆ กับความสามารถด้านการให้เหตุผล การตัดสินใจ และด้านตรรกศาสตร์ เด็กต้องการสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมให้เด็กสร้างกฎ ระบบเสียง ระบบคำ ระบบประโยค และความหมายของภาษา นอกจากนี้เด็กยังต้องฝึกภาษาด้วยวิธีการหลาย ๆ วิธี (Piaget, 1962) ซึ่งสอดคล้องกับ อูร์ฟี แชมหิรัญ การจัดกิจกรรมกลางแจ้งเป็นการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยนอกห้องเรียน มีการอบอุ่นร่างกาย อธิบายและสาธิตวิธีการเล่นกิจกรรมนั้น ๆ ในการจัดกิจกรรมควรจัดให้มีการแข่งขันเพื่อความสนุกสนานและเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงความปลอดภัยในระหว่างการเล่น หลังจากจัดกิจกรรมควรพาเด็กปฐมวัยทำความสะอาดร่างกายทุกครั้ง (อูร์ฟี แชมหิรัญ, 2561) สอดคล้องกับ วิลค์ (Vilke) มีแนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตั้งแต่ยังเล็กโดยสรุปว่า การเรียนภาษาเป็นการขยายโอกาสการรับรู้ทางวัฒนธรรม ช่วยให้เกิดความเข้าใจในบุคคลอื่นและมีผลต่อการดำรงชีวิตในระยะยาว ซึ่งผลการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร ส่งผลให้มีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการทดลอง (จานุรักษ์ อิศระเสนีย์, 2552) จากการศึกษาในครั้งนี้อภิปรายผล โดยแยกเป็นรายด้านได้ดังต่อไปนี้



1. ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย หลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรม กลางแจ้งประกอบการสลับภาษา เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการ ทดลอง

1.1 ความสามารถด้านการฟัง ได้แก่ การฟังแล้วเข้าใจความหมายและการฟังแล้ว ปฏิบัติ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ทำให้เด็กมีความ สามารถในด้านการฟังหลังได้รับการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม กล่าวคือ เด็กปฐมวัย สามารถฟังคำ วลีหรือประโยคภาษาอังกฤษในการจัดกิจกรรมแล้วสามารถเข้าใจความหมายโดย เลือกรูปภาพหรือสิ่งของที่ตรงกับคำ วลีหรือประโยคได้อย่างถูกต้อง เช่น เมื่อครูพูดว่า doctor เด็ก ปฐมวัยสามารถเลือกรูปหมอได้อย่างถูกต้อง และเมื่อเด็กปฐมวัยฟังคำวลีหรือประโยคภาษาอังกฤษ แล้วสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เช่น เมื่อครูพูดว่า Rotate shoulder 10 times เด็กปฐมวัย สามารถหมุนหัวไหล่จำนวน 10 ครั้งได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากระหว่างที่เด็กปฐมวัยได้รับการ จัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา เด็กปฐมวัยได้ฝึกฟังแล้วปฏิบัติตามทุกครั้งในกิจกรรม เช่นการวอร์มร่างกายและการยืดเหยียดกล้ามเนื้อก่อนการเล่นเกมส์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของ การวิจัยที่กำหนดไว้ แสดงว่า ในการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษามีกฎกติกาที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการสร้างความสนใจใน การเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาการในด้านการฟัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ บุญสุ ที่ได้ ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงภาษาอังกฤษที่มีต่อทักษะการฟังและ การพูดภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า เด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงภาษาอังกฤษมีทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงภาษาอังกฤษมีทักษะการฟังภาษาอังกฤษ หลังการ ทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (จารุวรรณ บุญสุ, 2560) ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของณัฐสกุล บุญยสิริ ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาทักษะการฟังพูด ใช้หลักการ แนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติทางภาษาให้มากที่สุด เริ่มจากการฝึกฟังประโยคคำสั่ง แล้วตอบสนองด้วยภาษากายหรือการโต้ตอบทางสรีระ เมื่อผู้เรียน มีความพร้อมที่จะพูดเขาจะสามารถพูดเองได้และการพัฒนาทักษะการฟังพูดควรพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน (ณัฐสกุล บุญยสิริ, 2560) สอดคล้องกับโยชิตา เทพศิริ ที่กล่าวว่า การฟังควรเริ่มต้นจากการ ฟังสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและเป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันก่อน การฟังและขั้นแรกเด็กจำเป็นต้อง ตอบสนองโดยอาศัยคำพูด แต่เด็กอาจตอบสนองด้วยท่าทาง หรือการปฏิบัติตามก็ได้ และในการ ฟังควรเริ่มจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยาก เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้ (โยชิตา เทพศิริ, 2561) สอดคล้องกับ พงษ์สวัสดิ์ ดิยง กล่าวว่า การเล่นเกมส์ทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน การสร้างบรรยากาศ ในการเรียนรู้ช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษาในการฟัง พูด อ่าน เขียน ช่วยทำให้ เด็กมีความกระตือรือร้นในเนื้อหาของบทเรียนที่เรียนในแต่ละเรื่อง ครูสามารถใช้เกมทดสอบความรู้





ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนได้โดยสังเกตจากการตอบคำถามหรือการร่วมกันแสดงออกในกิจกรรมของเกมนั้น ๆ (พริษฐ์ ดิโยง, 2561) สอดคล้องกับ ญาดา เกิดสุข กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลางแจ้งเมื่อปฏิบัติกิจกรรมเด็กจะได้ยินคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ครูเปล่งเสียงออกมา ขณะพูดคุย สนทนา อธิบายกฎกติกา หรือออกคำสั่ง เด็กจะต้องปฏิบัติตามกฎกติกาของการเล่น โดยใช้การเชื่อมโยงเสียงคำศัพท์ที่ได้ยินกับบัตรภาพหรือวัตถุ และเชื่อมโยงบัตรภาพหรือวัตถุกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษ การที่เด็กได้ยินหรือพูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษบ่อย ๆ ในหลากหลายสถานการณ์ ต่างบริบทและมีการ ย้ำ ซ้ำ ทวนหลาย ๆ ครั้ง โดยมีครูเป็นผู้เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย ให้อิสระแก่เด็กในการเคลื่อนไหว การเลือกสื่อสารในหลายรูปแบบ ทั้งการแสดงสีหน้า การทำท่าทางต่าง ๆ เช่น การชี้ การหยิบ การเลือก เป็นต้น รวมถึงให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาภายใต้บริบทสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ก็จะส่งผลถึงประสิทธิผลในการเข้าใจภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น (ญาดา เกิดสุข, 2567)

1.2 ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ได้แก่ การออกเสียงและการตอบคำถาม เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ทำให้เด็กมีความสามารถในการฟังสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ แสดงว่า ในการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการพูด กล่าวคือ เมื่อเด็กปฐมวัยดูภาพแล้วสามารถออกเสียงคำภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง เช่น เมื่อผู้วิจัยให้ดูภาพ (สีต่าง ๆ) เด็กสามารถออกเสียงคำตามภาพว่า yellow, red, green ได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากในระหว่างการจัดกิจกรรมเด็กได้พูดออกเสียงคำ วลีและประโยคจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ จนเกิดความเข้าใจในภาษาอังกฤษ และพร้อมที่จะออกเสียงเป็นคำเพื่อสื่อความหมายด้วยความมั่นใจ และเมื่อเด็กปฐมวัยฟังคำถามแล้วสามารถตอบคำถามได้หลังจากฟังคำถาม หรือโต้ตอบคำทักทายง่าย ๆ เป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากในระหว่างที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาเด็กจะได้ประสบการณ์ตรงจากการสนทนาโต้ตอบในการเล่นเกมนั้น ซึ่งทำให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสฝึกการพูด การออกเสียงและการตอบคำถาม โดยเริ่มจากตอบคำถามในชีวิตประจำวันง่าย ๆ เช่น Good morning ไปจนถึงคำที่ยากขึ้นตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาดา เกิดสุข ที่ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมกลางแจ้งเชื่อมโยงภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาความสามารถในการเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถในการเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า การจัดกิจกรรมกลางแจ้งเชื่อมโยงภาษาอังกฤษทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้น (ญาดา เกิดสุข, 2567) สอดคล้องกับ แสงระวี ดอนบัวแก้ว ได้กล่าวว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีเกี่ยวกับทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ดังนี้ 1) สร้างความเคยชินในการพูดภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน 2) สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน 3) สร้างความถูกต้องแม่นยำ 4) สร้างบรรยากาศ 5) สร้างความมั่นใจ สิ่งเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นพัฒนาการด้านการพูด



(แสงระวี ดอนบัวแก้ว, 2558) สอดคล้องกับแนวคิดของ โยชิตา เทพศิริ ที่กล่าวว่า การพูดเป็นทักษะที่ได้รับการพัฒนาจากความสามารถด้านการฟัง โดยที่การพูดเป็นการเน้นทางด้านการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และเป็นการสื่อสารโดยการใช้ คำ วลีหรือประโยคเพื่อที่จะส่งความหมายผ่านทางคำพูด เพื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆ และก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง (โยชิตา เทพศิริ, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรณภัทร์ มากทรัพย์ ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของเด็กๆ เป็นกระบวนการทางสมองที่เด็กจะสนใจเสียงของคำศัพท์และบริบทของการนำคำศัพท์ไปใช้ การได้ยินภาษาต่างประเทศเป็นพื้นฐานสำคัญและเป็นเครื่องมือที่ทำให้เด็กได้มีการจัดประสบการณ์กับภาษานั้นและนำไปสู่ความสามารถในการพูด ซึ่งเด็กจะแสดงความสามารถในการพูดแตกต่างกันไปตามพัฒนาการและประสบการณ์ทางภาษาที่ได้รับมา (อรณภัทร์ มากทรัพย์, 2564)

สรุป

การจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีความสำคัญในการส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษให้กับเด็ก ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการเลือกเกมที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่กดดันในการฟังหรือพูดภาษาอังกฤษ เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เด็กปฐมวัยจะเริ่มเรียนรู้จากโครงสร้างพื้นฐานตามลำดับความง่าย-ยาก เมื่อเด็กเกิดความพร้อมเด็กจะออกเสียง คำ วลีและประโยคอย่างมั่นใจ จากการศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาสูงกว่าก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรศึกษา กฎ กติกาในการเล่นในแต่ละขั้นตอนให้เข้าใจ อ่านแผนการจัดกิจกรรมซ้ำ ๆ เพื่อจำคำ วลีและประโยคในการสอนได้ก่อนนำมาเล่นกับเด็ก หากเด็กไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษตามคำ วลีและประโยคในแผนได้นั้น ผู้สอนควรออกเสียงคำ วลีหรือประโยคที่ต้องการให้เด็กปฐมวัยฟังซ้ำ ๆ แล้วให้เด็กพูดตาม เด็กจะเกิดความมั่นใจมากขึ้นในการทำกิจกรรม
2. การจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษาที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด หากเด็กคนใดไม่เข้าใจกฎ กติกาการเล่น ครูผู้สอนควรเข้าไปอธิบายให้เด็กเข้าใจเสียก่อน หรือในช่วงการทดลองเล่นเกมให้ครูผู้สอนถามคำถาม



วลีและประโยคกับเด็กซ้ำ ๆ เพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถเล่นเกมได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ ครูผู้สอนควรคำนึงถึงเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม โดยอาจต้องยืดหยุ่นแต่ละกิจกรรมตามพัฒนาการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรม พบว่า ความสามารถในการฟัง ฟังแล้วปฏิบัติควรมีการส่งเสริมและนำไปพัฒนา เนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ
2. การจัดกิจกรรมกลางแจ้งประกอบการสลับภาษา สามารถนำไปพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยได้ เช่น ความสามัคคี ความสามารถทางภาษา การร่วมมือ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอื่น ๆ เช่น การเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แนวโน้มทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษ-TOEFL iBT 2008-2012. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2568, จาก <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1308-file.pdf>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จารุวรรณ บุญสุ. (2560). ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงภาษาอังกฤษที่มีต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ญาดา เกิดสุข. (2567). การจัดกิจกรรมกลางแจ้งเชื่อมโยงภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาความสามารถในการเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการ Journal of UBRU, 4(1), 70.
- ณัฐสกุล บุญยศิริ. (2560). การศึกษาความสามารถในการฟังการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองขาม โดยใช้วิธีสอนภาษาสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.



- บุญยวีร์ จิโรภาสวรพงศ์. (2559). รูปแบบการจัดประสบการณ์โดยบูรณาการวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางและเทคนิคการสลับภาษาเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กอนุบาล. ใน ปริญาเศรษฐศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลัสรัชต์ ดียิ่ง. (2561). การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นแบบเปิดเตล็ดที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนพระยาสุเรนทร์ กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เบญจกรณ์ เขจรชัย. (20 ก.ย. 2567). ปัญหาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียนพรพระวังประสิทธิ์ ปีการศึกษา 2567. (นางสาวทิพาพรรณ วานิช, ผู้สัมภาษณ์)
- โยชิตา เทพศิริ. (2561). ผลการจัดกิจกรรมภาษาตามแนวคิดวิธีธรรมชาติของแครชเชน (Natural Approach by Krashen) ที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลช้างมั่งคด กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการปฐมวัยศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- แสงระวี ดอนแก้วบัว. (2558). ภาษาศาสตร์สำหรับครูภาษาอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรณภัทร์ มากทรัพย์. (2564). ผลการจัดประสบการณ์ภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติร่วมกับเทคนิคการสลับภาษาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กวัยอนุบาล. ใน ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อูร์พี แชมหิรัญ. (2561). การพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งโดยการเล่นแบบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบ้านบึง (เขื่อน้อย) จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- Ezeh, N.G., Umeh, I.A., & Anyanwu, E.C. (2022). Code Switching and Code Mixing in Teaching and Learning of English as a Second Language: Building on Knowledge. English Language Teaching. 15(9), 106-112.
- Piaget, J. (1962). Play, dreams, and imitation in childhood. New York: W. W. Norton & Company, Inc.
- Poplack, S. (1980). Sometimes i'll Start a Sentence in Spanish Termina Espanola : toward a Typology of Code-switching. Linguistics, 18(7-8), 581-618.



การประเมินโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนวัดกัท
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1*
EVALUATION OF THE ACADEMIC ACHIEVEMENT DEVELOPMENT PROJECT
AT WAT KAD SCHOOL NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

นิตยา บุญตาแสง*, เบญจพร ชนะกุล, อโนทัย ประสาน
Nitiya Buntasang*, Benchaporn Chanakul, Anotai Prasan
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ประเทศไทย
Nakhon Sri Thammarat Rajabhat University, Thailand
*Corresponding author E-mail: 6555701036@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนวัดกัท ปีการศึกษา 2566 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินจุดมุ่งหมาย 2) ประเมินกระบวนการ 3) ประเมินผลผลิต กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 11 คน นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ (Instrument) ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบบันทึกผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน (RT) แบบบันทึกผลการประเมินทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (NT) แบบบันทึกผลการผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านจุดมุ่งหมาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่สูงที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่สูงที่สุด ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อม

*Received May 28, 2025; Revised August 24, 2025; Accepted September 18, 2025



3. ด้านผลผลิต

3.1 ด้านผลผลิตตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่สูงที่สุด ได้แก่ ด้านผลการดำเนินการที่ได้รับจากโครงการของครู

3.2 ด้านผลผลิตตามความพึงพอใจของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่สูงที่สุดได้แก่ ด้านนักเรียนให้ความสนใจและความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 78.38

3.4 ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน (RT) พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 93.60

3.5 ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (NT) พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 52.50

3.6 ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 42.97

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, ผลสัมฤทธิ์, ความพึงพอใจ, ผลการทดสอบระดับชาติ, การพัฒนา

ABSTRACT

The evaluation of the Academic Achievement Development Project at Wat Kad School for the academic year 2023 aimed to: 1) evaluate the objectives of the project, 2) evaluate the project process, and 3) evaluate the project outcomes. The participants providing information included 1 school administrator, 11 teachers, and 47 students from grades 4–6. The research instruments consisted of questionnaires, student academic achievement records, reading ability assessment records (RT), national test of basic competencies (NT), ordinary national educational test (O-NET), and focus group discussions. Data were analyzed using percentages, means ($\bar{X}$), standard deviations (S.D.), item-objective congruence index (IOC), and content analysis.

The results showed that;

1. The project objectives were rated at the highest level, with the appropriateness of the objectives receiving the highest score.

2. The project process was rated at the highest level, with readiness/preparation receiving the highest score.





3. Outcomes based on satisfaction

3.1 Outcomes based on administrators' and teachers' satisfaction were high, with teachers' implementation results receiving the highest score.

3.2 Outcomes based on students' satisfaction were high, with students' interest and cooperation in learning activities receiving the highest score.

3.3 Students' academic achievement for grades 1–6 exceeded the school's target, with a mean score of 78.38.

3.4 Reading ability assessment (RT) showed a mean score of 93.60, which was higher than the national average.

3.5 The National Test of basic competencies (NT) showed a mean score of 52.50, which was below the national average.

3.6 The Ordinary National Educational Test (O-NET) for grade 6 showed a mean score of 42.97, which was higher than the national average.

Keywords: Project Evaluation, Achievement, Satisfaction, National Test Results, Development

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นกลไกที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงเสริมสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับประถมศึกษาของประชาชนอย่างชัดเจน โดยใน มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อให้ประชาชนได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ตามความถนัดและความสนใจ นอกจากนี้ยังเน้นถึงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมถึงการส่งเสริมให้เด็กเล็กได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียนอย่างเหมาะสม

แนวนโยบายตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนอย่างเป็นธรรม ส่งผลให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และครูผู้สอน จำเป็นต้องร่วมมือกันผลักดันให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

การจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-





2570 หมายความว่า 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษา ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ โดยเน้นปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเชิงสมรรถนะรายบุคคล ตามความสนใจ และความถนัดอย่างเต็มศักยภาพ ให้เป็นผู้มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นเลิศด้านทักษะสื่อสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 จึงได้มอบแนวทางดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรม เพิ่มศักยภาพผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจและความต้องการพัฒนาทั้งด้านวิชาการ ด้านอาชีพ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด ภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ โดยพัฒนาให้ เป็นครูยุคใหม่ ปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ปรับวิธีสอน ให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมในชั้นเรียน ทำหน้าที่กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรม และสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน มีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพจำเป็นต้องใช้ผลการประเมิน (Evaluation Utilization) เพื่อเป็นกระบวนการขับเคลื่อนในการทำงาน การประเมินโครงการเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการดำเนินโครงการ ช่วยให้ได้ข้อมูล และสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ และช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้รับบริการ ข้อมูลประเภนี้ทำให้เราทราบถึงข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ ทำให้ทราบถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ควบคู่กันไป (สมคิด พรหมจ้อย, 2563)

โรงเรียนวัดกุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เป็นสถานศึกษาที่มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้มีความรู้รอบด้านและสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ในปีการศึกษา 2566 มีนักเรียน รวมทั้งสิ้น 134 คน โดยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ภายใต้หลักการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทั้งในด้านเนื้อหา กระบวนการ และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่าง





เต็มที่ นอกจากนี้ โรงเรียนยังมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการของผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับทิศทางของการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล โดยได้นำแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม และบูรณาการสาระต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกับบริบทของท้องถิ่น รวมถึงให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2565 ทั้งในระดับรายวิชา และระดับชาติ ได้แก่ การประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test: RT) การทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนในหลายวิชามีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นที่โรงเรียนต้องเร่งดำเนินการวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ จุดเน้นในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา คือ 1) ส่งเสริมการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ 2) ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 โดยเน้นให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน 3) พัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนโดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนานวัตกรรม และเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ 4) ส่งเสริมให้ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะบูรณาการกับบริบทของท้องถิ่น และมีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเด่นชัดในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังความรักถิ่นกำเนิด ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างยั่งยืน (รายงานประจำปี 2565 โรงเรียนวัดกุด, 2565)

ดังนั้น เพื่อให้การยกระดับคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียนวัดกุดให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น โรงเรียนจึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้จำนวน 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียน 2) กิจกรรมพัฒนาทักษะนักเรียนด้านการแสวงหาความรู้ตนเอง (ห้องสมุด) 3) กิจกรรมพัฒนาทักษะความสามารถด้านการคิดคำนวณ 4) กิจกรรมพัฒนาภาษาเพื่อการสื่อสาร 5) กิจกรรมทวนซ้ำเติมเต็มก่อนสอบ RT, NT และ O-NET 6) กิจกรรม English in the morning โครงการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึงยกระดับผลการประเมินระดับชาติ ได้แก่ การประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) การทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ให้มีแนวโน้มที่ดีขึ้น สอดคล้องกับเกณฑ์ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ เป้าหมายของโครงการ คือ ให้นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดของสถานศึกษา และมีผลคะแนนการประเมิน RT, NT และ O-NET



สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเปรียบเทียบกับผลการทดสอบในปีที่ผ่านมา (แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัดกุด, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษา การประเมินโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนวัดกุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยประเมินด้านจุดมุ่งหมาย กระบวนการ และผลผลิต ของโครงการ ผลที่ได้จากการประเมินครั้งนี้จะสะท้อนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสามารถนำสารสนเทศจากการประเมินไปปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดผลตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินจุดมุ่งหมายของโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดกุด จำนวน 1 คน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียนวัดกุด จำนวน 11 คน นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 โรงเรียนวัดกุด จำนวน 108 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนวัดกุด จำนวน 11 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ทุกคน กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 47 คน

กลุ่มตัวอย่าง (เชิงคุณภาพ) จำนวนทั้งสิ้น 8 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน จำนวน 4 คนตัวแทนนักเรียน จำนวน 3 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ประเภทของเครื่องมือ ในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุด ปีการศึกษา 2566 ใช้แบบสอบถามรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
2. แบบคำถามที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group)





การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อการประเมินโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุด ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดของโครงการ ตามกรอบเนื้อหาในแต่ละด้าน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการตามรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler)
3. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)
4. สร้างแบบสอบถาม โดยผู้รายงานได้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยเกณฑ์ข้อที่ผ่านการประเมินต้องมีค่าความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป ปรากฏว่า ข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีค่าความสอดคล้องของแบบประเมินแต่ละฉบับเท่ากับ 1.0
5. เมื่อผู้รายงานได้สร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง และความชัดเจนในการสื่อความหมาย โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่าเท่ากับ 1.0 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC
6. นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์
7. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
8. การพัฒนาเครื่องมือที่เป็นแบบสนทนากลุ่ม ผู้รายงานมีการลำดับขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสนทนากลุ่ม แล้วร่างแบบสนทนากลุ่ม ตามกรอบแนวคิด เป็นข้อมูลประกอบการสร้างเครื่องมือ
9. ผู้รายงานสร้างเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุมโครงการ โดยแบบสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นเป็นแบบสนทนาปลายเปิด
10. นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมในการประเมินโครงการ
11. เมื่อผู้รายงานได้สร้างแบบสนทนากลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง และความชัดเจนในการสื่อความหมาย โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่าเท่ากับ 1.0 นำแบบสนทนากลุ่มที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC
12. นำแบบสนทนากลุ่มที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์
13. จัดพิมพ์แบบสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลสนทนาผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สนทนา



การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้รายงานได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. แบบสอบถามเพื่อการประเมินโครงการ ฉบับที่ 1 ส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู
3. แบบสอบถามเพื่อการประเมินโครงการ ฉบับที่ 2 ส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู
4. แบบสอบถามเพื่อการประเมินโครงการ ฉบับที่ 3 ส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน
5. แบบบันทึกเพื่อการประเมินโครงการ ฉบับที่ 4 ส่งให้ครูงานทะเบียนวัดผลฝ่ายวิชาการ
6. แบบสนทนากลุ่มเพื่อการประเมินโครงการ ฉบับที่ 5 ส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน

7. การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้รายงานนัดหมายและสนทนาด้วยตนเอง

8. นำข้อมูลได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปบันทึก วิเคราะห์ และสรุปผล

การกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ เพื่อกำหนดวิธีการในการรวบรวมข้อมูลในแต่ละประเด็นที่เหมาะสมกับลักษณะที่จะประเมินตามแหล่งข้อมูล รวมถึงเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้รายงานได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และแปลความหมายของคะแนน โดยรายงานได้กำหนดเกณฑ์ความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัดโดยอาศัยแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

1.1 ข้อมูลการประเมินโครงการด้านจุดมุ่งหมาย เมื่อให้คะแนนตามน้ำหนักเรียบร้อยแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแล้วนำผลการวิเคราะห์ไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของคะแนน

1.2. ข้อมูลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ เมื่อให้คะแนนตามน้ำหนักเรียบร้อยแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแล้วนำผลการวิเคราะห์ไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของคะแนน

1.3. ข้อมูลการประเมินโครงการด้านผลผลิต เมื่อให้คะแนนตามน้ำหนักเรียบร้อยแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแล้วนำผลการวิเคราะห์ไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของคะแนน และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกและแบบสนทนากลุ่มโดยการหาลักษณะและแบบพรรณนา



ผลการวิจัย

การประเมินโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุด มีผลการวิจัยดังนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

3.1 การประเมินด้านผลผลิตตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.2 การประเมินด้านผลผลิตตามความพึงพอใจของนักเรียน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-ประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบกับเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2566 ที่ตั้งไว้ โดยกำหนดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยไว้ที่ร้อยละ 70 ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 78.38

3.4 ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดกุด ปีการศึกษา 2566 พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 93.60

3.5 ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดกุด ปีการศึกษา 2566 พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 52.50

3.6 ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดกุด ปีการศึกษา 2566 พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 42.9

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุด ปีการศึกษา 2566 สรุปทั้งโครงการโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับหลักการแนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler)





1. ผลการประเมินด้านจุดมุ่งหมาย โครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน วัดกัถ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจาก วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กิจกรรมที่จัดขึ้นไม่เพียงแต่ส่งเสริม การเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้ด้วยการใช้ สื่อการสอนที่หลากหลายและนวัตกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ มาใช้ ทำให้โครงการนี้มีศักยภาพสูงในการ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวนวัศ ปิตฺรณคพิทักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโรงเรียนบ้านโพรงงาม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โครงการมีวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ชัดเจนเหมาะสม เนื้อหาและช่วงเวลา ในการจัดกิจกรรมเหมาะสม และผู้บริหารเห็นความสำคัญ ให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนิน โครงการ การกำกับติดตาม ประเมินผล ครอบคลุมวัตถุประสงค์เป้าหมายของโครงการขั้นตอน วิธีการประเมินผล มีความเหมาะสม และการจัดกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมกับนักเรียน นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ผ่านการเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีพัฒนาการทักษะการเรียนรู้ ดีขึ้น (เชาวนวัศ ปิตฺรณคพิทักษ์, 2565)

2. ผลการประเมินด้านกระบวนการ โครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโรงเรียนวัด กัถ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้บริหารและครู ร่วมกันศึกษานโยบาย สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการจัดประชุมวางแผนการดำเนินโครงการอย่างเป็นขั้นตอนและ ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบงานและกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ และแต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงาน ที่มีความชัดเจนและครอบคลุมทุกกิจกรรม มีการ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของโครงการ และมีการวัดผลประเมินผลตาม สภาพจริงอย่างมีคุณภาพครอบคลุมความรู้ด้านทักษะกระบวนการอย่างชัดเจน มีการส่งเสริม ให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์เมืองไต้ รอดอยู่ ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้สู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิงฐานนวัตกรรมผ่านแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียน ราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามโครงการเป็นไปตามแผนงาน ที่กำหนดและมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง การดำเนินงาน หลังเข้าร่วมโครงการคณะครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ผ่านแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการมีกระบวนการ พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับดีเยี่ยม





และเกิดนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (มนต์เมืองใต้ รอดอยู่, 2563)

3. ผลการประเมินด้านผลผลิต โครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโรงเรียนวัดกุดสำคันงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

3.1 ผลการประเมินด้านผลผลิต ตามความพึงพอใจของผู้บริหาร และครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารมีนโยบายขับเคลื่อนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการจัดกิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และมีการวางแผนการบริหารการจัดงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนการดำเนินโครงการ ครูผู้สอนมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และมีเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดเชื่อมโยง คิดวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า สามารถถ่ายทอดเนื้อหาโดยผ่านสื่อหลากหลาย และนักเรียนมีความสุขในการจัดกิจกรรมเรียนการสอนของครูผู้สอน และนักเรียนเล็งเห็นประโยชน์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิจาริน เมืองตาแก้ว ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไอน์ตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในอำเภอโกสุมพินคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารมีการประชุมเพื่อวางแผนดำเนินงานร่วมกัน กำหนดภาระงานให้ชัดเจนและเหมาะสม ตรงกับความสามารถของผู้รับผิดชอบ ควรให้จัดทำปฏิทินการประชุมและประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และมีการติดตาม นำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงการทำงานด้านผลผลิต คือ มีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และเรียนรู้แบบเชิงรุก ครูผู้สอนได้บูรณาการเนื้อหาเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ และติดตามผลการดำเนินงานผ่านการประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามสภาพจริง นอกจากนี้ ยังมีการใช้กลยุทธ์เสริมแรงทางบวก เช่น การมอบรางวัล และสร้างข้อตกลงร่วมระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง รวมทั้งจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (พิจาริน เมืองตาแก้ว, 2563)

3.2 ผลการประเมินด้านผลผลิต ตามความพึงพอใจของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนให้ความสนใจและความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด การปฏิบัติจริง และสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีพร เวียนวัตร ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลยานาขาว ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินวัตถุประสงค์โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมีความเหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (จุรีพร เวียนวัตร, (2565)



3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดกาด ปีการศึกษา 2566 โดยรวมคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงกว่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด ผลการประเมินปรากฏเช่นนี้ เพราะโรงเรียนมีการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพผู้เรียนเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา มีแผนการนิเทศชั้นเรียนอย่างชัดเจน และมีการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน ตามความถนัดของแต่ละบุคคล เป็นรายวิชาเพิ่มเติมที่นอกเหนือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้ออังกูร ชำนาญ (2564) ได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่สูง ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาโดยรวมของการบริหารงานด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรมีการวางแผนและดำเนินการสอนอย่างต่อเนื่องจนจบกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงรุก นอกจากนี้ยังควรปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผลให้หลากหลายและสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลาง ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนแต่ละระดับในด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี พบว่าควรมีการนิเทศและติดตามกระบวนการผลิตและการใช้งานสื่อการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตภายในโรงเรียน เพื่อยกระดับให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและตอบสนองต่อยุคดิจิทัล ส่วนด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการกำหนดแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบอย่างน้อยภาคเรียนละหนึ่งครั้ง และส่งเสริมการจัดนิเทศการเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนภายในเครือข่ายอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์ (เอื้ออังกูร ชำนาญ, 2564)

3.4 ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ ผลการประเมินปรากฏเช่นนี้ เพราะโรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการในการพัฒนาคุณภาพและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีการกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม ระยะเวลา และมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างชัดเจน พัฒนาครูผู้สอนกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และครูผู้สอนวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รายมาตรฐาน รายบุคคล รายข้อ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ กำหนดแนวทางแก้ไข เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนมาตรฐานการเรียนรู้ที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน พัฒนานักเรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ตามความเหมาะสมและ





สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน จัดให้มีการทดสอบและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือที่มีมาตรฐาน นำผลประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางดำเนินงานการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร ฤทธิ์หมื่น ได้ศึกษาการประเมินโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน อานอก เขียนได้ โรงเรียนวัดอัมพาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินแผนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ชฎาพร ฤทธิ์หมื่น (2566)

3.5 ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (NT) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 พบว่า ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ผลการประเมินปรากฏเช่นนี้ เพราะ อาจมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยังไม่ตอบสนองต่อความถนัด ความสนใจ และความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน ทำให้นักเรียนบางส่วนขาดแรงจูงใจ ไม่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการสอบ (NT) นอกจากนี้ ครูผู้สอนอาจยังไม่ได้ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูงหรือทักษะเชิงบูรณาการอย่างเพียงพอ อีกทั้งโรงเรียนยังขาดระบบติดตามและประเมินผลที่มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ จึงไม่สามารถสะท้อนปัญหาได้ทันเวลาเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิจาริน เมืองตาแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารมีการประชุมเพื่อวางแผนดำเนินงานร่วมกัน กำหนดภาระงานให้ชัดเจนและเหมาะสม ตรงกับความสามารถของผู้รับผิดชอบ ควรให้จัดทำปฏิทินการประชุมและประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และมีการติดตาม นำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงการทำงานด้านผลผลิต คือ มีการออกแบบกิจกรรมที่มุ่งเน้นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความตระหนักและสนใจในเรื่องการออมผ่านวิธีการที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกในบริบทจริง พร้อมทั้งดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุดในด้าน (NT) จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ควบคู่ไปกับการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงการวางระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง หากโรงเรียนสามารถดำเนินการในประเด็นเหล่านี้ได้อย่างเป็นระบบ จะส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความสามารถพื้นฐานที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถยกระดับผลการทดสอบ NT ให้สูงกว่ามาตรฐานระดับประเทศได้ในอนาคต (พิจาริน เมืองตาแก้ว, 2563)

3.6 ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สูงกว่าระดับประเทศ ผลการประเมินปรากฏเช่นนี้ เพราะ โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการในการพัฒนาคุณภาพและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม ระยะเวลา และมีผู้รับผิดชอบ





ในการดำเนินการอย่างชัดเจน กำหนดกิจกรรมที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา มีการพัฒนาครูผู้สอนกลุ่มเป้าหมาย สารการเรียนรู้ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และครูผู้สอนวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกกลุ่มสารการเรียนรู้ รายมาตรฐาน รายบุคคล รายข้อ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน วิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ กำหนดแนวทางแก้ไข ในสาระที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่ามาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร ฤทธิ์หมุน ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน อ่านออก เขียนได้ โรงเรียนวัดอัมพาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินแผนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ชฎาพร ฤทธิ์หมุน, 2566)

สรุป

โครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดกุด มีการดำเนินงานที่มีผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กิจกรรมที่จัดขึ้นไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้ด้วยการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ ทำให้โครงการนี้มีศักยภาพสูงในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารและครู ร่วมกันศึกษานโยบาย สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการจัดประชุมวางแผนการดำเนินโครงการอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบงาน และกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ และแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน ที่มีความชัดเจนและครอบคลุมทุกกิจกรรม มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของโครงการ และมีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุมความรู้ด้านทักษะกระบวนการอย่างชัดเจน มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ อีกทั้งในการพัฒนาการสอนเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดเชื่อมโยง คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า สามารถถ่ายทอดเนื้อหาโดยผ่านสื่อหลากหลาย และนักเรียนมีความสุขในการจัดกิจกรรมเรียนการสอนของครูผู้สอน และเล็งเห็นประโยชน์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างดียิ่ง





ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านจุดมุ่งหมาย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าการกำหนดวัตถุประสงค์มีความชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหารควรนำผลดังกล่าวไปใช้กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน

2. ด้านกระบวนการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมิน สะท้อนถึงความเป็นระบบในการดำเนินงาน โรงเรียนควรติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลทุกขั้นตอนอย่างเป็นมาตรฐาน พร้อมจัดให้มีการป้อนข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างต่อเนื่อง

3. ด้านผลผลิต พบว่า อยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมิน แสดงถึงพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนควรเสริมสร้างแรงจูงใจและปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่กระตุ้นการเรียนรู้ พัฒนาทักษะวิชาการ และเสริมความมั่นใจแก่นักเรียน เพื่อให้ผลผลิตมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพจริงและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการอย่างละเอียด เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและงานด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ควรพัฒนารูปแบบหรือแนวทางการจัดการทางวิชาการที่เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมที่บูรณาการทักษะศตวรรษที่ 21

3. ควรวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการ เพื่อลดข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

จรีพร เวียนวัตร. (2565). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลย่านตาขาว สังกัดเทศบาลตำบลย่านตาขาว อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ชฎาพร ฤทธิ์หมุน. (2566). การประเมินโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาให้ผู้เรียน อ่านออกเขียนได้ โรงเรียนวัดอัมพาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.





- เขาวินวัต ปิตรมงคลพิทักษ์. (2565). การประเมินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโรงเรียนบ้านโพนงามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2(2), 59-76.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด, และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 3(1), 23-24.
- พิจาริน เมืองตาแก้ว. (2563). การประเมินโครงการการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในอำเภอกอสัมปกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- มนต์เมืองใต้ รอดอยู่. (2563). การประเมินโครงการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้สู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิงฐานนวัตกรรมผ่านแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์, 4(1), 1-19
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก วันที่ 6 เมษายน 2560.
- โรงเรียนวัดกุด. (2565). รายงานประจำปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดกุด. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนวัดกุด.
- โรงเรียนวัดกุด. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดกุด. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนวัดกุด.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2563). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาบุคลากร. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. (2562). ข้อมูลทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เอื้ออังกูร ชำนาญ. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(8), 90-104.



การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอนสังคมศึกษา*

APPLYING THE FOUR NOBLE TRUTHS IN TEACHING SOCIAL STUDIES

พระปลัดไพโรจน์ อตุโล (สมหมาย), พระมหาประทีน เขมจารี (ทองน้ำแก้ว), แสงสุรีย์ ทองขาว*

Phrapaladpaired Atulo (Somma), PhramahaPratin Kemmajaree (Tongnamkaew), Saengsuri Thongkhao*

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช, ประเทศไทย

Mahamakut Buddhist University, Srithammakosara Campus, Thailand

*Corresponding author E-mail: sangsuri2560@gmail.com

บทคัดย่อ

แม้พระพุทธศาสนาจะล้าหลังพ้นกาลสมัยมาอย่างยาวนาน แต่พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ชาวพุทธให้ความสำคัญ ทราบกันโดยทั่วไปว่ามีพระบรมศาสดาพระนามเดิมว่า เจ้าชายสิทธัตถะ ทรงออกผนวชและพระองค์ทรงตรัสรู้ หลักอริยสัจ ความจริงอันประเสริฐ มีด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่ 1) ความจริงคือความทุกข์ 2) ความจริงของสาเหตุแห่งทุกข์ 3) ความจริงแห่งการดับทุกข์ และ 4) ความจริงของหนทางของการดับทุกข์ มีนักวิชาการด้านการจัดการศึกษาหลายท่านที่ได้นำเอาหลักอริยสัจ 4 มาใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอน และเกิดความสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนช่วยในการแก้ไขปัญหาและมีทักษะในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง สังคม และโลกที่ตนอยู่ รวมถึงสามารถปรับตัวและมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่ดีขึ้นได้ การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอนสังคมศึกษามีวิธีการประยุกต์ใช้ในการสอน 4 ขั้น คือ ขั้นแรกเรียกว่า ขั้นทุกข์ (กำหนดปัญหา) ขั้นที่ 2) ขั้นสมุทัย (แสวงหาสาเหตุ) ขั้นที่ 3) ขั้นนิโรธ (อภิปราย ทดลอง) และขั้นที่ 4) ขั้นมรรค (สรุปผล) ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีความสนใจในการเขียนบทความทางวิชาการ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักอริยสัจ 4 ในการประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อศึกษาหลักอริยสัจ 4 กับประการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน จึงได้ทำการศึกษาตำรา เอกสาร และผลงานทางวิชาการแล้วจึงทำการเขียนบทความขึ้นมาในครั้งนี้

คำสำคัญ: อริยสัจ 4, ประยุกต์ใช้, การสอนสังคมศึกษา



**ABSTRACT**

Although Buddhism has been around for a long time, Buddhism has flourished greatly in Southeast Asia. Buddhism is a religion that Buddhists give importance to. It is generally known that the Buddha, whose original name was Prince Siddhattha, was ordained and became enlightened. The four noble truths are: 1) The truth of suffering, 2) The truth of the cause of suffering, 3) The truth of the cessation of suffering, and 4) The truth of the path to the cessation of suffering. Many educational scholars have applied the four noble truths to teaching and learning, and it is consistent with the development of learners, helping them solve problems and gain skills to live happily and efficiently in society. It focuses on learners understanding themselves, society, and the world they live in, as well as being able to adapt and participate in creating a better society. The application of the Four Noble Truths in teaching social studies has four steps of application in teaching: the first step is called the stage of suffering (defining the problem), step 2) the stage of origination (searching for the cause), step 3) the stage of cessation (discussion, experimentation), and step 4, the stage of the path (conclusion). For this reason, the author is interested in writing two academic articles: 1) To study the Four Noble Truths in applying them to teaching and learning, 2) To study the Four Noble Truths and their application in daily life. Therefore, the author studied textbooks, documents, and academic works, and then wrote this article.

Keywords: Four Noble Truths, Application, Teaching Social Studies

บทนำ

อริยสัจ 4 เป็นหลักความเป็นจริงของมนุษย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงตรัสประกาศในครั้งที่ทรงแสดงธรรมครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ จนทำให้พระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมและเป็นพระสงฆ์รูปแรกในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าจึงเปรียบเสมือนครูหรืออาจารย์ให้กับปัญจวัคคีย์เพราะได้ชี้ทางให้เห็นดวงตาแห่งธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2562)





ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญทันสมัยมากขึ้น เกิดนวัตกรรมต่าง ๆ มากมาย แม้แต่กระบวนการจัดการเรียนการสอนต่างเปลี่ยนไปตามยุคสมัย กลยุทธ์ที่ใช้สอนก็เปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนจะหลากหลายวิธี แต่วิธีการสอนตามหลักพระพุทธศาสนายังคงเป็นสิ่งที่ไม่ล้าสมัย เพราะสามารถที่จะประยุกต์ใช้ให้เข้ากับยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันระบบการจัดการศึกษาพยายามนำเอาหลักธรรมมาช่วยในการแก้ไขปัญหาและประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น หน้าที่ของครูที่สำคัญยิ่งคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด (แววดาว ชัดระสีมาและคณะ, 2556) ได้กล่าวถึง ในหลักสูตรศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง ปีพุทธศักราช 2551 ว่า จุดหมายสูงสุดของการเรียนเมื่อผู้เรียนจบการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ควรมีด้วยกัน 5 จุดมุ่งหมายประกอบด้วย คือ 1) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นตามหลักศาสนาที่ตนนับถือและยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จุดมุ่งหมายที่ 2) มีความรอบรู้ มีทักษะสื่อสารใช้เทคโนโลยีได้ จุดมุ่งหมายที่ 3) มีร่างกายและมีจิตใจที่แข็งแรง 4) รักในชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และเคารพในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย 5) มีสำนึกรักษ์ในประเพณีในสิ่งที่ปฏิบัติสืบตามกันมาอย่างดีงาม และมีใจอาสาอยู่กับสังคมด้วยความผาสุก นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ว่า ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น และนอกจากนี้ยังมี ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยีที่กำลังมีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และต่อให้นวัตกรรมเทคโนโลยีจะมีความเจริญทันสมัยมากแค่ไหนแต่ทักษะที่ยังมีความจำเป็น คือ ทักษะชีวิตและอาชีพ การสอนสังคมศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง สังคม และโลกที่ตนอยู่ รวมถึงสามารถปรับตัวและมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่ดีขึ้นได้ การพัฒนาพลเมืองที่ดีต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน รู้จักเคารพกฎหมายและระเบียบสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติสร้างความเข้าใจในความหลากหลายให้ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม รวมไปถึงความแตกต่างระหว่างเพศ ทำให้เกิดความสามัคคีและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้ผู้เรียนวิเคราะห์เหตุการณ์ ปัญหา และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างมีวิจารณญาณ ช่วยให้ตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเมตตา กรุณา ความรับผิดชอบ การเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการทำงานและดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

หลักอริยสัจ 4 เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งตรัสถึงความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทุกขสัจจะ คือ ความจริงแห่งความเกิดเป็นทุกข์ 2) สมุทัยสัจจะ คือ ความจริงแห่งต้นเหตุอันนำไปเกิดอีกแห่งทุกข์ 3) นิโรธสัจจะ คือ ความจริงแห่งความที่ดับหนาดับไปอย่างไม่มีเหลือ 4) มัคคสัจจะ คือ ความจริงแห่งเส้นทาง 8 สายจะนำไปสู่การดับสนิทแห่งทุกข์ การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอนสังคม เป็นการเชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการเรียนรู้



ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ สังคม และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีคุณภาพให้เห็นและเข้าใจถึงความเป็นจริงของชีวิต เข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้งทำให้อยู่ร่วมสังคมด้วยความผาสุกและยั่งยืน

ความหมายของสังคมศึกษา

สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เมื่อมีการอยู่ร่วมกันจึงมีการปฏิสัมพันธ์กัน มีวัฒนธรรมและมีการวางรูปแบบ ในการอยู่ร่วมกัน

การศึกษา หมายถึง กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการถ่ายทอด ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไปยังผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด เรียกว่า ผู้เรียน การจัดการศึกษามีด้วยกัน 3 รูปแบบ คือ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษา เป็นกระบวนการที่เรียนรู้เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า งอกงามของแต่ละบุคคลในสังคม ในการจัดการศึกษาของตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนทุกคนทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งผู้เขียนยกเอา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีนิกวิชาการได้ให้นิยามความหมายไว้ดังนี้

สังคมศึกษาเป็นการศึกษาที่ได้บูรณาการของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อเพิ่มสมรรถภาพความเป็นพลเมืองภายในสถานศึกษา อันประกอบด้วยวิชาสาขามนุษยวิทยา โบราณคดี เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ กฎหมาย ปรัชญา รัฐศาสตร์ จิตวิทยา ศาสนาและสังคมวิทยา (วรรณภา พินลา และวิภาดา พินลา, 2561)

สังคมศึกษา หมายถึง การศึกษาที่ได้บูรณาการของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพความเป็นพลเมืองและการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย เพื่อศึกษาเล่าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งเรียนรู้ลักษณะสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ โดยการบูรณาการประสบการณ์และความรู้ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติและค่านิยมที่ดีงาม (พิชาติ แก้วพวง, 2566)

กล่าวโดยสรุปว่า การศึกษามีความสำคัญเป็นรากฐานของการสร้างชาติ จากกระบวนการจัดการศึกษาทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ ทักษะคติ ค่านิยม รวมไปถึงการวัฒนธรรมด้วย ในด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม เข้าใจทรัพยากรธรรมชาติ และเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรมยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในกลุ่มสาระสังคมศึกษา จะกำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ 5 สาระ ได้แก่





1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ 5) ภูมิศาสตร์

การสอนสังคมศึกษาแนวใหม่

การบริหารจัดการศึกษายุคใหม่ว่า การจัดการศึกษาในสังคมโลกาภิวัตน์หรือยุคแห่งโลกเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อสังคมในปัจจุบัน ต้องมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและความท้าทายใหม่ ๆ ในการใช้ชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งสำคัญต่อคนรุ่นใหม่ (นิรดา เวชญาลักษณ์, 2562)

การศึกษาไทยในยุค New Normal ต้องมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้

1. กระชับหลักสูตร ปรับเนื้อหา ให้กระชับเน้นที่จำเป็นตามมาตรฐานของแต่ละช่วงวัย
2. ยืดหยุ่นของเวลา ออกแบบการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกายและพัฒนาการด้านสังคม
3. ยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนาแม้เด็กไม่สามารถมาเรียนได้หากเจ็บป่วยก็เรียนแบบออนไลน์ (พระปลัดภักตร์วัฒน์ สีสเตโช และคณะ, 2564)

การจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ได้มีการกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ในห้องเรียน ที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เปลี่ยนจากเดิมเป็นแบบพลวัต (Dynamic) มากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น มีการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีมากขึ้น (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2565)

เป้าหมายของการจัดการศึกษา ผู้เรียนต้องมีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ 1) เป็นผู้เรียนรู้ 2) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับทักษะที่ 21 ที่ผู้เรียนพึงสามารถประกอบอาชีพ ดำรงชีพ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงบริบทโลก ครูจึงต้องฝึกฝนพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในอนาคตและเห็นใจผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด 4) สร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น (จิตติมา วรรณศรี, 2566)

สรุปได้ว่า การสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ยังมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การทำโครงงาน การอภิปรายกลุ่ม การศึกษาค้นคว้า และการใช้เกมส์เพื่อให้การเรียนรู้สนุกและมีส่วนร่วม บทบาทของครูในยุคดิจิทัลมีความสำคัญมากขึ้น ครูไม่เพียงแต่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ยังต้องเป็นผู้ฝึกสอนและผู้นำทาง กำหนดเป้าหมายและตั้งคำถามที่ท้าทาย นอกจากนี้ยังต้องออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน และควบคุมคุณภาพการเรียนรู้ให้สูงขึ้น การสอนสังคมศึกษาแนวใหม่จึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมต่อไป





สภาพการสอนสังคมในปัจจุบัน

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เป็นอีกกลุ่มสาระวิชาที่มีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาผู้เรียนในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปรกติสุข การเรียนรายวิชาสังคมศึกษาอาศัยวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้ พัฒนาความรู้ แนวคิด ความสามารถ รวมไปถึงทักษะ เจตคติค่านิยม ให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง โดยอาศัยกระบวนการ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. การพัฒนาทักษะทางปัญญา 2. การพัฒนาทักษะด้านสังคม 3. การพัฒนาจิตพิสัยและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น (วิภาพรรณ พินลา, 2560)

การจัดการชั้นเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการในศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชาในหมวดสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ เศรษฐกิจ กิจกรรมการเมือง ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต การจัดการในชั้นเรียนสาธิตนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข (นิรดา เวชญาติลักษณ์, 2560)

“ครูสังคมศึกษา” ต้องมีการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับยุคสมัย มีการเรียนรู้ วางแผน ออกแบบ และสามารถใช้เทคโนโลยีได้ด้วย นอกจากนี้ยังสามารถนำไปสู่การทบทวนแก้ไขข้อผิดพลาด และแลกเปลี่ยนความคิด ตลอดจนเป็นตัวแทนที่ตีถามในการใช้เทคโนโลยี อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถแนะนำให้ผู้เรียนทันต่อเทคโนโลยีอย่างมีจรรยาบรรณได้ด้วย (ฐากร สิทธิโชค, 2564)

ทฤษฎีการเรียนรู้คิดทางสังคม มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ที่มุ่งไปยังสิ่งที่ผู้คนเรียนรู้จากการสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้คิดทางสังคมในการออกแบบเรียนรู้ จึงเป็นความท้าทาย คือ 1) การทำให้ผู้เรียนเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเพื่อให้ทำงานได้สำเร็จ 2) การจัดเตรียมสภาพแวดล้อม เช่น กลยุทธ์การเรียนรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงกลยุทธ์และความสามารถในการตนเองของผู้เรียน และ 3) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้จากการกระทำที่เหมาะสม (ดนุลดดา จามจุรี, 2564)

“สภาพการสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำ ข้อมูลจากการศึกษาในปัจจุบันพบว่าการเน้นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น” โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการ (Project-based Learning) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการเรียนการสอน รวมถึงการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา (J Smith, 2022)



“การปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน” ซึ่งการเพิ่มหัวข้อเกี่ยวกับความยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเรียนรู้สังคมศึกษาในรูปแบบใหม่นี้มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ มีความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jones, A., & Brown, L., 2023)

สรุปได้ว่า ครูสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็วในยุคดิจิทัล ผู้เรียนในปัจจุบันมีความมั่นใจสูงและพึ่งพาเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก การสอนสังคมเผชิญกับปัญหาเนื้อหาที่ซับซ้อนและหลากหลาย การวัดผลที่เน้นท่องจำ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย และการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงน้อย นอกจากนี้ ผู้เรียนยังขาดทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และครูบางท่านขาดความมั่นใจในการสอน รวมถึงผลกระทบจากเทคโนโลยีที่ทำให้ผู้เรียนสนใจสื่ออื่นมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน การปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับยุคสมัยจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและคุณธรรมตามที่ต้องการได้

อริยสัจ 4

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงคำว่า “อริยสัจ” มีปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มที่ 35 พระอภิธรรมปิฎกเล่มที่ 2 วิภังคปกรณ์ กล่าวว่า อริยสัจ 4 คือ

1. ทุกขอริยสัจ เป็นฉน คือ ขาติทุกข์ ขราทุกข์ มรณทุกข์ โสภปริเทวทุกข์โทมนัส สอุปายาสทุกข์ อัปปิเยหิสัมปโยคทุกข์ ปิเยหิวิปโยคทุกข์ ยัมปิฉฉนลลิตตัมปิทุกข์ กล่าวโดยย่อว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณเป็นทุกข์

2. ทุกขสมุทยอริยสัจ เป็นฉน คือ ตณหานี้ใด อันเป็นเหตุเกิดภพอีก ประกอบด้วยความกำหนัด เพลิดเพลินยินดีอยู่ในอารมณ์ความทะยานอยากในกามคุณ 5 ความทะยานอยากเป็นในสิ่งที่ตนต้องการจะเป็นและไม่ต้องการจะเป็น

3. ทุกขนิโรธอริยสัจ เป็นฉน คือ ความส่ำรอกและความดับโดยไม่เหลือ ความปล่อยวาง ก้าวข้าม ความพ้น ความไม่ยึดติดแห่งความทะยานอยากในกามคุณ 5 แห่งความทะยานอยากเป็นในสิ่งที่ตนต้องการจะเป็นและแห่งสิ่งที่ตนไม่ต้องการจะเป็น อันใด

4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ เป็นฉน คือ อริยมรรคมีองค์ 8 นี้แล คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมัมมตา สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ (8400 พระธรรมขันธ์, 2560)

“อริยสัจ” แปลว่า ของจริงอันประเสริฐ ของจริงอันห่างไกลจากกิเลสของจริงแห่งพระอริยเจ้าของจริงยังความเป็นพระอริยเจ้าให้สำเร็จ มี 4 อย่าง คือ

1. ทุกข์ แปลว่า ทนได้ยาก ทนอยู่ไม่ได้
2. สมุทัย แปลว่า เหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตณหา 3 ประการ



3. นิโรธ แปลว่า ดับทุกข์ โดยองค์ธรรม ได้แก่ นิพพาน นิโรธ เป็นนาม
4. มรรค แปลว่า ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ แปลว่า ฆ่ากิเลสไปก็ได้ โดยองค์ธรรม ได้แก่ อริยมรรค 8 คือ

- | | |
|------------------|-------------|
| 1) สัมมาทิฐิ | เห็นชอบ |
| 2) สัมมาสังกัปป | ดำริชอบ |
| 3) สัมมาวาจา | วาจาชอบ |
| 4) สัมมากัมมันโต | การงานชอบ |
| 5) สัมมาอาชีโว | เป็นอยู่ชอบ |
| 6) สัมมาวายาโม | เพียรชอบ |
| 7) สัมมาสติ | ระลึกชอบ |
| 8) สัมมาสมาธิ | ตั้งใจชอบ |

ข้อ 1 ถึงข้อ 2 จัดลงในปัญญา ข้อ 3 ถึงข้อ จัดลงในศีล ข้อ 6 ถึงข้อ 8 จัดลงในสมาธิ เมื่อย่อ อริยสัจ 4 ให้สั้นแล้วมีแนวปฏิบัติแค่ 2 อย่าง คือ รูปกับนาม ทุกขสัจ เป็นรูปและนาม ส่วน สมุทัย-นิโรธ-มรรค เป็นนาม

อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบเป็นครั้งแรก ในการตรัสรู้ ณ ต้นศรีมหาโพธิ์ เป็นเหมือนแผนที่นำทางชีวิตที่ชี้ให้เห็นถึงความจริงของชีวิตและวิธีการดับทุกข์และความหลุดพ้นจากกิเลส อริยสัจ 4 ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในพระพุทธศาสนา แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของทุกคนได้ ช่วยให้เราเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหาได้ ทำให้การดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นและเข้าใจในความเป็นจริง ช่วยให้เราเข้าใจชีวิตได้ลึกซึ้งและนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข (พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิเถร), 2542)

การประยุกต์ใช้อริยสัจ 4 ในการสอนสังคมศึกษา

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาแบบอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นทุกข์ ขั้นที่ 2 ขั้นสมุทัย ขั้นที่ 3 ขั้นนิโรธ และขั้นที่ 4 ขั้นมรรค ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยวิธีการสอนดังกล่าว นั้นฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้เป็นกระบวนการของเหตุและผล ส่งผลต่อการคิดวางแผนหรือ การเตรียมตนเองให้พร้อมเพื่อเผชิญสถานการณ์ในอนาคต รวมทั้งสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ เป็นสาระที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงอนาคต เพราะเป็นเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินชีวิตและเป็นการเชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการเรียนรู้ ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ สังคม และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการอยู่ร่วมกัน ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (วิดารัตน์ กันทาวงศ์, 2559)



สาโรช บัวศรี ถือว่าเป็นนักวิชาการการศึกษาของไทย เป็นผู้ริเริ่มจุดประกายความคิดในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน โดยการนำหลักอริยสัจ 4 มาเป็นกระบวนการแก้ปัญหา โดยใช้ควบคู่กับแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า กิจหลักอริยสัจ จากหลักทั้ง 2 มีกระบวนการแก้ปัญหาไว้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) ให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
2. ขั้นสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) คือการให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน
3. ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือการให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์ สมมติฐานและเก็บข้อมูล
4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป (ทิศนา แชมมณี, 2562)

การศึกษาตามแนวอริยสัจ 4 คือ กระบวนการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาที่สาเหตุตามขั้นตอนของอริยสัจ 4 มี 4 ขั้น คือ

1. ขั้นการศึกษาตัวปัญหา (ทุกข์)
2. ขั้นการศึกษาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย)
3. ขั้นการศึกษาหาความเป็นไปได้จากข้อสมมติฐานว่าเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ แล้วกำหนดเป้าหมายในการแก้ไข (นิโรธ)
4. ขั้นกระบวนการแก้ปัญหา (มรรค) ผู้สอนควรนำปัญหาของผู้เรียน บุคคล สังคม บ้านเมือง มาเป็นตัวอย่าง โดยให้ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์หาประเด็นปัญหา (สมุทัย) นั้น รวมทั้งการเสนอผลที่ต้องการ (นิโรธ) และวิธีการแก้ปัญหของสาเหตุ (มรรค) (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564)

วิธีการนำอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอนสังคมศึกษา

1. ทุกข์ (ทุกข์อริยสัจ) นำเสนอปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมทางเพศ การทะเลาะวิวาท ภัยธรรมชาติ ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความทุกข์ที่เกิดขึ้นในสังคม ชวนผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านั้น เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นต้น และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้อภิปรายถึงผลกระทบของปัญหาเหล่านั้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

2. สมุทัย (ทุกข์สมุทัยอริยสัจ) เชื่อมโยงปัญหาสังคมต่าง ๆ เข้ากับเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น ความไม่รู้ ความเห็นแก่ตัว การขาดความเมตตา ความโกรธ อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่าเหตุปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ชวนผู้เรียนร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยเน้นที่การแก้ไขที่ต้นเหตุ เช่น การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การให้ความรู้

3. นิโรธ (ทุกข์นิโรธอริยสัจ) กำหนดเป้าหมายร่วมกันในการสร้างสังคมที่ดีขึ้น เช่น สังคมที่สงบสุข สังคมที่เป็นธรรม สังคมที่น่าอยู่ ให้แรงบันดาลใจแก่ผู้เรียนในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้



4. มรรค (มรรคมืองค์แปด) นำหลักมรรคมืองค์แปดมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไข้ปัญหา เช่น การใช้สติในการคิด วิเคราะห์ปัญหา การพูดจาไพเราะ การกระทำที่ถูกต้อง การมีเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น ฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำสมาธิ การฝึกการฟัง การฝึกการพูด เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติตามมรรคมืองค์แปด

กิจกรรมที่นำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอนสังคมศึกษา

1. จัดโครงการให้ผู้เรียนเลือกปัญหาสังคมที่สนใจ แล้วทำโครงการเพื่อหาแนวทางแก้ไข้ปัญหา โดยใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นแนวทาง
2. อภิปรายกลุ่มแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาสังคมต่าง ๆ แล้วนำเสนอผลการอภิปราย โดยเน้นที่การวิเคราะห์สาเหตุและการหาทางแก้ไข้
3. เยี่ยมชมชุมชน พาผู้เรียนไปเยี่ยมชมชุมชนที่ประสบปัญหา แล้วให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข้
4. จัดกิจกรรมอาสาสมัครส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและพัฒนาชุมชน

วิธีการสอนสังคมศึกษาตามหลักอริยสัจ 4

วิธีการสอนมีมากมายหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละคนที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนนักศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาก็มีมากมายหลายรูปแบบเช่นกัน ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 เป็นเพียงแค่ให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริงเท่านั้น ซึ่งวิธีการสอนตามหลักอริยสัจ 4 มีดังนี้

1. ขั้นทุกข์ คือ ปัญหาทั้งหมดทั้งมวลของชีวิต
= ผู้สอนทำให้ผู้เรียนทราบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตแล้วทำให้เกิดความไม่สบายใจเป็นขั้นทุกข์ให้ผู้เรียนกำหนดมันขึ้นมาว่า อะไรที่มันเป็นปัญหา มันคือ อะไร หรือเรียกอีกอย่างว่าขั้นกำหนดปัญหา
2. ขั้นสมุทัย คือ เหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์
= ผู้สอนทำให้ผู้เรียนทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองว่า มีสาเหตุมาจากอะไร เช่น ความยากจน คือการไม่มีรายได้ สาเหตุของการไม่มีรายได้ คือ การไม่ทำงาน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าขั้นแสวงหาสาเหตุ
3. ขั้นนิโรธ คือ ขั้นดับทุกข์ หรือภาวะไร้ทุกข์
= ผู้สอนทำให้นักเรียนทราบว่า แม้ที่เหตุจริงจะรู้ที่ผลว่าความดับทุกข์มันเป็นอย่างไร เช่น ถ้าไม่อ่านหนังสือจะสอบไม่ผ่านเป็นเหตุแห่งทุกข์ จะดับเหตุแห่งทุกข์นั้นได้จะต้องอ่านหนังสือเป็นต้น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ขั้นอภิปราย ทดลอง



4. **ขั้นนิโรธ** คือ **ขั้นดับทุกข์ หรือภาวะไร้ทุกข์**
 = ผู้สอนทำให้นักเรียนทราบว่า แก่ที่เหตุจึงจะรู้ที่ผลว่าความดับทุกข์มันเป็นอย่างไร เช่น ถ้าไม่อ่านหนังสือจะสอบไม่ผ่านเป็นเหตุแห่งทุกข์ จะดับเหตุแห่งทุกข์นั้นได้จะต้องอ่านหนังสือเป็นต้น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **ขั้นอภิปราย ทดลอง**



ภาพที่ 1 โครงสร้างการสอนอริยสัจ 4 แบบพีระมิด

สรุป

การศึกษาในประเทศไทยมีด้วยกัน 3 รูปแบบ คือ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งในการสอนสังคมศึกษาจัดอยู่ใน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และแยกย่อยไป 5 สาระ ได้แก่ 1) เศรษฐศาสตร์ 2) ภูมิศาสตร์ 3) ประวัติศาสตร์ 4) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 5) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

ด้วยยุคสมัยเปลี่ยนไปครูผู้สอนจึงต้องมีทักษะในการสอนแนวใหม่ให้ทันยุคสมัยอย่าง ทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้วยโดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการศึกษา ในการจัดการ เรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีการเรียนที่มีความสุขและให้เกิดความ สอดคล้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี กล่าวเผชิญต่อปัญหาที่ซับซ้อนและ เชื่อมโยงต่อการดำเนินชีวิต หลักอริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัส รู้เป็นครั้งแรก มีความหมายว่า หลักความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทุกข์สัจ ความจริง ที่ทำให้เกิดทุกข์ 2) สมุทัยสัจ ความจริงของเหตุให้เกิดทุกข์ 3) นิโรธสัจ ความจริงของการดับทุกข์



และ 4) มรรคสัง ความจริงของหนทางนำไปสู่การดับทุกข์ มี 8 เส้นทาง คือ 1) เส้นทางแห่งการตั้งความเห็นที่ถูกต้องเหมาะสม 2) เส้นทางแห่งความดำริที่ถูกต้องเหมาะสม 3) เส้นทางแห่งการพูดคุยหรือเจรจาที่ถูกต้องเหมาะสม 4) เส้นทางแห่งการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสม 5) เส้นทางแห่งการเลี้ยงชีพที่ถูกต้องเหมาะสม 6) เส้นทางแห่งความเพียรพยายามที่ถูกต้องเหมาะสม 7) เส้นทางในการระลึกร่างถูกต้องเหมาะสม และ 8) เส้นทางแห่งการมีใจตั้งมั่นอย่างถูกต้องเหมาะสม หลักอริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่ควรนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพราะหลักอริยสัจ 4 เป็นจัดการเรียนโดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาและแสวงหาด้วยตนเอง ครูเป็นมีบทบาทเพียงคอยชี้แนะ และให้คำปรึกษาเท่านั้น กระบวนการที่น่าอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอนสังคมศึกษา มี 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ 1) ขั้นวิเคราะห์ปัญหาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ขั้นกำหนดรู้ทุกข์ คือ เข้าใจในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น อาจจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ นักเรียนกำหนดประเด็นปัญหาด้วยตัวของนักเรียนเอง 2) ขั้นหาสาเหตุ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ขั้นสมุทัย คือ การค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นหาที่มาของปัญหาดตนเอง 3) ขั้นทดลองในการเก็บข้อมูลเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ขั้นนิโรธ คือ รู้ที่มาอย่างชัดเจน สิ่งที่ทำ หรือวิธีการที่ตนเองค้นพบอย่างถูกต้อง 4) ขั้นวิเคราะห์และสรุปผล เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าขั้นมรรค คือ รู้ขั้นตอน วิธีการที่จะแก้ไขหรือนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ หลักอริยสัจ 4 ถึงแม้ว่าจะเป็นหลักคำสอนที่ล่วงกาลสมัยมาอย่างยาวนาน แต่หลักธรรมยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เข้ากับยุคสมัยไม่มีเสื่อมสลายตามกาลเวลา ขึ้นอยู่กับว่าจะนำไปประยุกต์ใช้ในด้านใด แล้วขึ้นอยู่กับว่าหน่วยงานใดนำไปประยุกต์ใช้ ตามความนิยมและความเหมาะสมกับหน่วยงานนั้น

เอกสารอ้างอิง

- 8400 พระธรรมชั้นธ. (2560). อริยสัจ 4: พระไตรปิฎกเล่มที่ 35. เรียกใช้เมื่อ 2 มีนาคม 2568 จาก <https://84000.org/tipitaka/read/v.php?B=35&A=2637&Z=2865>.
- จิตติมา วรณศรี. (2566). การบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ฐากร สิทธิโชค. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษายุคใหม่. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2560). หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2562). หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- ดนุลา จามจุรี. (2564). การออกแบบการเรียนรู้: แนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร: ศรีนครินทร์วิโรฒ.
- ทิตนา แคมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้สู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิเถร). (2542). หลักปฏิบัติสมณะและวิปัสสนากรรมฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดภัทรวัฒน์ สีลเตโช และคณะ. (2564). รูปแบบการสอนสังคมศึกษาในยุค NEW NORMEL. วารสารวิชาการธรรมทรศน์, 21(4), 302-311.
- พิชาติ แก้วพวง. (2566). การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณภา พินลา และวิภาดา พินลา. (2561). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). การพัฒนาหลักสูตร จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- วิดารัตน์ กันทวงศ์. (2559). การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาแบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริม การคิดเชิงอนาคต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนบ่อเกลือ. จังหวัดน่าน: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิภาพรรณ พินลา. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารปาริชาติ, 30(1), 13-34.
- แววดาว ขัตตะสีมาและคณะ. (2556). การพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยใช้ทรัพยากรการสอน เรื่อง "หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแพะ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 2(1), 83-95.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2562). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2565). การศึกษาอัจฉริยะ ทฤษฎีและการวิจัยสู่การปฏิบัติ. ลำปาง: โรงพิมพ์คำนำ.
- J Smith. (2022). Innovations in Social Studies Teaching. Education Journal, 12(3), 45.
- Jones, A., & Brown, L. (2023). Curriculum Development in the 21st Century. Global Education Review, 14(5), 102-103.



การนิเทศภายในสำหรับศตวรรษที่ 21* INTERNAL SUPERVISION FOR THE 21ST CENTURY

วิไลลักษณ์ ละวู*

Wilailuk Lawoo*

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding author E-mail: wilailuk.nate1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในปัจจุบันมีแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) วิธีการเชิงระบบ (System Approach) 2) วิธีการเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Approach) และ 3) วิธีการร่วมพัฒนา (Collaborative Approach) ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้รู้ปัญหาแท้จริงของโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของครูผู้สอน ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะและเจตคติของครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอนให้สามารถแก้ปัญหาและจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองและให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และการดำเนินการจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเจตคติ ความเชื่อ ความรับผิดชอบ การเร้าหรือกระตุ้นให้ครูผู้สอนได้มีการปรับปรุงตนเอง ตลอดจนแนวความคิดของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การนิเทศ, การนิเทศภายในสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21



ABSTRACT

This academic article aims to study supervision in the 21st century. From this study, it can be concluded that internal supervision in the 21st century must involve the cooperation of all involved parties. Currently based on the conceptual framework used to guide internal supervision operations including 1) System Approach, 2) Humanistic Approach, and 3) Collaborative Approach which supervision within the school. It is very necessary to promote the quality of teaching and learning and can solve problems, so teachers can develop and improve their own teaching and learning management when school administrators know the real problems of the school to improve and develop teachers' abilities, which includes knowledge, skills, and attitudes of teachers in teaching and learning to be able to solve problems and provide effective instruction to students because supervision within the school is directly related to the development of the school to be more efficient and actions are directly related to attitudes, beliefs, and responsibilities. Stimulating or stimulating teachers improve themselves as well as teachers' ideas on how to work together more appropriately and efficiently.

Keywords: Supervision, Supervision in Educational Institutions, 21st Century

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู หรือนักเรียนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ทันต่อความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา (สุวิมล ว่องวาณิช, 2557) ปัจจุบันโลกแห่งการศึกษามีความก้าวหน้า และพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว รูปแบบการเรียนรู้ จึงต้องมีการปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัย (บริษัท จัปปายะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด, 2561) โดยผู้เรียนจะต้องได้รับการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และท้าทาย มองเห็นปัญหาเป็นโจทย์ ให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการแก้ไข ให้ความสำคัญสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3R8C ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้เรียนทุกคน ประกอบด้วย 1) Reading สามารถอ่านออก 2) (W) Righting สามารถเขียนได้ 3) (A) Arithmetic มีทักษะในการคำนวณ ส่วน 8C คือ ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น สามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอน ได้ทุกวิชา ประกอบด้วย 1) Critical thinking and problem solving คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ 2) Creativity and innovation คือ การคิดอย่างสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม 3) Cross-cultural understanding คือ ความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรม และกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 4) Collaboration teamwork and leadership คือ ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะความเป็นผู้นำ



5) Communication information and media literacy คือ มีทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ 6) Computing and IT literacy คือ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) Career and learning skills คือ มีทักษะอาชีพและการเรียนรู้ 8) Compassion คือ มีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย ทักษะทั้งหมดที่ได้กล่าวมา เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก และมีความแตกต่างจากการเรียนรู้ในสมัยก่อน ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2557)

ในส่วนของคุณครู ผู้ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน จะต้องมุ่งมั่นในการจัด และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ เติบโตตามศักยภาพ ซึ่งจะต้องให้เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และต้องมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (concept) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ใหม่ ในช่วงหลายทศวรรษ ที่ผ่านมาการกำกับดูแลการเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพถือเป็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของคุณครู ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการคอยแนะนำช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนคุณครู โดยผู้มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินการจัดการศึกษา บทบาทดังกล่าวเป็นบทบาทของการนิเทศ ซึ่งการนิเทศนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่แต่ประการใด แต่ได้มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน บทบาทเดิม ๆ ของการนิเทศ คือ การติดตาม ตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายเพียงไร ต่อมาการนิเทศเพิ่มบทบาทในเรื่องของการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานคอยช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขส่วนที่บกพร่องเป็นต้น การนิเทศในปัจจุบันเน้นความสำคัญของความพยายามร่วมกันจากผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดในขั้นตอนการนิเทศ ปฏิสัมพันธ์ทางการนิเทศระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และครู ต้องใช้กระบวนการนิเทศที่มุ่งแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคนิคการนิเทศการสอนเป็นปัจจัยหลัก บนพื้นฐานของสัมพันธภาพแห่งการร่วมคิด ร่วมทำ ฟังพา ช่วยเหลือ ยอมรับซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและจริงใจต่อกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้สอน เพื่อร่วมกันพัฒนาทักษะวิชาชีพ อันส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนของนักเรียน โดยการปรับปรุงการปฏิบัติงานของคุณครูให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น การนิเทศจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาคุณครู เพื่อเพิ่มคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานหลักของคุณครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ อันเป็นประสิทธิผลของกระบวนการ

ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทสำคัญ และตระหนักถึงการใช้นิเทศการสอนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของตนเอง ตามบริบทที่เหมาะสม โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษา หรือจัดการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งไม่อาจละเลยการปฏิบัติการณ์นิเทศภายใน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เป็นความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งต่างก็รับรู้ปัญหาแจ่มชัด มีความคุ้นเคยกัน ย่อมแก้ปัญหาได้ตรงจุด ทั้งยังกระทำได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็วกว่าการนิเทศภายนอก เป็นการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับปรัชญาของวิธีการนิเทศสมัยใหม่





ที่ยึดหลักการทำงานร่วมกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนารูปแบบ การนิเทศการจัดการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การนิเทศภายใน สถานศึกษามีความสำคัญมากขึ้นเป็นทวีคูณ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงมีบทบาทในฐานะศึกษานิเทศก์ประจำสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการจัดการเรียนการสอนจากบุคคลภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษา จะมีบทบาทเพียงเป็น ผู้กระตุ้น สนับสนุนส่งเสริมและดำเนินการนิเทศ ซึ่งการนิเทศการจัดการ เรียนการสอน ในอนาคตควรเป็นการนิเทศที่ให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาการจัดการจัดการเรียน การสอนได้จากสื่อ หรือนวัตกรรมการนิเทศที่ทันสมัย หลากหลาย เป็นรูปธรรม ที่ครูสามารถ เลือกใช้ตามความต้องการ หรือตรงกับปัญหาที่ตนเองพบอยู่เป็นประจำ (ธัญญา วุฒิวิชัย, 2563) ดังนั้นบทความวิชาการนี้จึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในศตวรรษที่ 21

ความหมายและขอบข่ายการนิเทศภายในสถานศึกษา

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในไว้มีดังต่อไปนี้

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียนเอง จะต้องกระทำอย่าง มีขั้นตอน และกระบวนการในอันที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (กิตติมา ปรีดีติลล, 2532)

การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึงความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียน ตั้งแต่ ผู้บริหารลงมา ในการที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งเป็นการ พัฒนาครูผู้สอนให้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการประสบการณ์การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

การนิเทศภายใน หมายถึงกระบวนการส่งเสริม แนะนำ ชี้แนะ ปรีกษา หรือประสานมอบหมาย ความรับผิดชอบและปรับปรุงพัฒนาเพื่อคุณภาพของนักเรียน (ชาลี มณีศรี, 2538)

การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการ ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพ คุณภาพ การเรียนการสอนในโรงเรียนให้สูงขึ้น โดยการร่วมมือของบุคลากรทั้งหมดภายในโรงเรียน (เสถียร เทียงธรรม, 2542) นอกจากนี้ การนิเทศภายใน หมายถึงความพยายามของผู้บริหาร โรงเรียนในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการ เพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ และก่อให้เกิดผลขึ้น สุดท้าย คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ประกอบด้วย การสำรวจ ปัญหา การจัดระบบข้อมูล การวิเคราะห์ผลการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำนวจการ ใช้อุปกรณ์ และการประเมินผลการจัดการศึกษาที่ดำเนินการผ่านมา

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนและกำหนดทางเลือก ประกอบด้วย การกำหนดขอบข่ายการนิเทศภายใน การกำหนดผู้รับผิดชอบและวิธีการจัดทำแผนโครงการ ประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์และการประเมินการวางแผนนิเทศ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการใช้สื่อ เครื่องมือ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การส่งเสริมการผลิตสื่อ เครื่องมือ การกำกับติดตามดูแลและให้คำปรึกษา การประเมินสื่อและเครื่องมือนิเทศ

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศภายใน ประกอบด้วย การดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนดไว้ การประสานงาน การสร้างขวัญกำลังใจ การกำกับติดตามการสอน การสร้างความสำคัญระหว่างผู้เกี่ยวข้อง และการประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายใน

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและรายงานผล ประกอบด้วย การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการประเมินผล การจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลการประเมิน การสรุปและจัดทำรายงานเผยแพร่ผลการนิเทศภายในขอบข่ายของการนิเทศภายในสถานศึกษา (สมเดช พินิจสกุล, 2544)

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นรูปแบบหนึ่งของการนิเทศการสอนที่มีการริเริ่ม และจัดดำเนินการโดยบุคลากรภายในโรงเรียน ประกอบด้วย บุคคลหลายฝ่ายตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษารอง/ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูที่ได้รับมอบหมาย ทำหน้าที่ผู้นิเทศ และครูผู้สอนทุกคนเป็นผู้รับการนิเทศ มีขอบข่ายการดำเนินโดยสรุป ดังนี้

1. การนิเทศภายในสถานศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้จัดดำเนินการ เป็นเจ้าของโปรแกรมการนิเทศตามความต้องการของครูในสถานศึกษานั้น ๆ การดำเนินงาน กระบวนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

2. ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายหลักว่า เป็นการมุ่งพัฒนาครูผู้สอนภายในสถานศึกษา ให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เพื่อทำให้การศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวังของการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งความสำเร็จของการนิเทศภายใน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการนิเทศของผู้บริหาร ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

3. ผู้นิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

- 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

- 3.2 ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะฝ่ายวิชาการ

- 3.3 หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าแผนกวิชา

- 3.4 ครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอน แต่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านมีประสบการณ์ในการสอน สามารถอธิบายหรือให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อนร่วมงานได้

- 3.5 ผู้เชี่ยวชาญที่เชิญมาเป็นวิทยากรเฉพาะด้านแนวคิดที่ใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546)



การนิเทศภายในสถานศึกษาจะต้องให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในปัจจุบันยึดกรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยสรุป ดังนี้

1. วิธีการเชิงระบบ (System Approach) เป็นแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนมีความมุ่งหมายเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน โดยพิจารณาตามความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ วิเคราะห์หาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา และหรือพัฒนาทดลองดำเนินการ ติดตามประเมินผล ปรับปรุงและนำไปปฏิบัติจริง ทั้งนี้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด

2. วิธีการเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Approach) เป็นแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการประสานงานระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน บรรยากาศการทำงานในโรงเรียนมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร ร่วมมือร่วมใจ ผู้บริหารและครูได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ ให้อำนาจกำลังใจ และมีความรู้สึกอิสระที่จะแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน

3. วิธีการร่วมพัฒนา (Collaborative Approach) เป็นแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการร่วมคิด ร่วมทำระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศภายในสถานศึกษา และมีการประสานความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางภายนอกหรือแหล่งวิทยากรภายนอกเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อวิเคราะห์แนวคิดในการนิเทศภายใน 3 วิธีการดังกล่าวข้างต้น มีจุดเด่นเฉพาะ กล่าวคือ วิธีการเชิงระบบ ประกอบด้วย กระบวนการมีขั้นตอนชัดเจน เริ่มต้นด้วยการประเมินความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ วิเคราะห์หาทางเลือกเพื่อใช้ในการนิเทศดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ภายใต้กรอบแนวคิดที่ยึดทั้งหลักวิชาการและมนุษยธรรม ควบคู่กับการบริหารจัดการอย่างมีเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งต่อตัวผู้สอน ผู้เรียน และองค์กรสถานศึกษาโดยรวม ซึ่งนับเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายในยุคปฏิรูปการเรียนรู้

ความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานภายในโรงเรียน โดยเน้นการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของสถานศึกษา





1. เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การนิเทศภายในมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูเกิดการพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการสะท้อนคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน (รัตนา ธีรวัฒน์, 2560)
 2. เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ กระบวนการนิเทศที่ดีช่วยสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมวิชาชีพ และส่งเสริมให้ครูมีความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอน (สุปราณี คำตัน, 2563)
 3. เพื่อติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การนิเทศภายในทำหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการประเมินความสอดคล้องกับนโยบายหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)
 4. เพื่อสนับสนุนและเสริมแรงจิตใจแก่ครู การนิเทศไม่ได้มุ่งเพียงตรวจสอบ แต่ยังเน้นการเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) หรือเพื่อนร่วมพัฒนา (Critical Friend) ที่ให้ข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ เป็นพลังใจในการปฏิบัติงานของครู (Sergiovanni & Starratt, 2007)
 5. เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน การนิเทศภายในที่มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ จะช่วยให้สถานศึกษามีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความยั่งยืน (วิโรจน์ รังสิยานนท์, 2561)
- สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้รู้ปัญหาแท้จริงของโรงเรียน

ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีความมุ่งหมายหลักเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความสามารถของครู รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน ความมุ่งหมายหลักของการนิเทศภายในสถานศึกษามีดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน: การนิเทศภายในสถานศึกษามีเป้าหมายในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัย โดยการนิเทศช่วยให้ครูมีการพัฒนาเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Spector, 2014)
2. ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู: การนิเทศมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของครู โดยการให้คำแนะนำ ติดตามและประเมินผลการสอนของครู เพื่อพัฒนาวิธีการสอนและการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (Guskey, 2002) ซึ่งส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการสอนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ



3. เสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน: การนิเทศภายในสถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้กลยุทธ์และเทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อรองรับนักเรียนในทุก ๆ ระดับ (Darling-Hammond et al., 2009)

4. สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี: การนิเทศเป็นเครื่องมือในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในการสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความหลากหลายของความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา มิได้จำกัดอยู่เพียงการตรวจสอบหรือประเมินผลเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการที่เน้นการส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนทุกภาคส่วนให้ก้าวไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา นั่นคือ “การพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ” บนพื้นฐานของคุณภาพและความเสมอภาค

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษานั้น เป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนปฏิบัติการทั้งด้านกระบวนการบริหารการนิเทศและการเรียนการสอน ควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีขั้นตอนการนิเทศภายในไว้ 6 ขั้นตอน คือ การสร้างความตระหนัก การตรวจสอบและร่วมวางแผน การชี้แนะและบริการ การให้ข้อมูล การประเมินผลและการให้แรงเสริม (แสน สมนึก, 2541; กมล ภูประเสริฐ, 2533) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอขั้นตอนการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ 5 ขั้นตอนคือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อในการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540)

กระบวนการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและการวางแผนการนิเทศ ประกอบด้วย การวิเคราะห์นโยบายการศึกษา การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์วางแผนการนิเทศขั้นตอนที่ 2 การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ประกอบด้วย การผลิตสื่อและเครื่องมือเพื่อใช้ในการนิเทศ กำหนดแนวการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย การปฏิบัติการนิเทศภายในโดยใช้สื่อและเครื่องมือที่ได้ออกแบบไว้สมบูรณ์แล้ว และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในสถานศึกษาการจัดทำเครื่องมือการประเมินผล การประเมินผล และการสรุปรายงานผล (แสน สมนึก, 2541)

สรุปได้ว่า ในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาเชิงระบบให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องครบวงจร ของการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา สามารถสังเคราะห์จากแนวคิดที่นำเสนอมาแล้วเป็นแนวดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาเชิงระบบในครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้





- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติตามแผนการนิเทศ
- ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการนิเทศการสอนโดยทำหน้าที่บริหารโครงการ และเป็นผู้นำของคณะผู้นิเทศภายในโรงเรียน การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นระบบหนึ่งของงานด้านวิชาการ สามารถสรุปขอบข่ายงานดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1. บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนโดยการนิเทศให้ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติในการจัดทำ และการนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนในรายวิชาที่รับผิดชอบอย่างถูกต้องชัดเจน รวมทั้งนิเทศ การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2. บทบาทเป็นผู้นำในการจัดการเรียนการสอน: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุน โดยการนิเทศครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การรู้จักพื้นฐานของผู้เรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน การกำหนดเนื้อหาสาระสำหรับสอน การเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอน การดำเนินการสอน การสร้างเสริมทักษะ การสนับสนุนการสอน การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการสอน สัมฤทธิ์ผลของการสอน และการปรับปรุงแก้ไข

3. บทบาทเป็นผู้นำในการประเมินผลการสอน: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการนิเทศให้ครูผู้สอนสามารถดำเนินการประเมินการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาและนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน และตัดสินการเรียนในแต่ละรายวิชา/ชั้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546)

บทบาทผู้นิเทศภายในโรงเรียน

ผู้นิเทศ มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำหรือจัดกิจกรรมกระตุ้น เร้า ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้ดำเนินการปรับปรุงการสอนในห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองและหรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำครูทางการสอน หัวหน้าหมวดวิชา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องและชำนาญในการสอนภายในโรงเรียน เป็นต้น โดยผู้นิเทศจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะอย่างน้อย 3 ประการโดยสรุป ดังนี้



1. พื้นฐานความรู้ (Knowledge Base) ผู้นิเทศควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจหน้าที่ของครูผู้สอนเข้าใจหลักสูตรการเรียนการสอน และเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

2. ทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะการติดต่อประสานงาน มีความสามารถในการสื่อสาร รวมทั้งมีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความตั้งใจและเต็มใจ

3. ทักษะเฉพาะ (Technical Skills) ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะเฉพาะในด้านการสังเกต (Observing) การวางแผน (Planning) การประเมินผล (Assessing) และการประเมินผลภายหลัง การปรับปรุงการสอน (Evaluating Instructional Improvement (สุทธนู ศรีไสย์, 2545)

นอกจากนี้ ผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยสรุป ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำของผู้นิเทศดำเนินการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา และร่วมมือกับคณะผู้นิเทศเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

2. ร่วมกับผู้รับการนิเทศในโรงเรียนสร้างบรรยากาศในการนิเทศด้วยการประชุมปรึกษาหารือ

3. ให้การยอมรับผู้รับการนิเทศว่าแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4. ให้อิสระแก่ผู้รับการนิเทศได้มีความคิดสร้างสรรค์ตามความสามารถของแต่ละคน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546)

สรุปได้ว่า การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นระบบย่อยของระบบโรงเรียน มีความมุ่งหมายที่สำคัญ เพื่อพัฒนาความสามารถครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน นั่นคือ จะต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายใต้การบริหารงานโครงการนิเทศภายในสถานศึกษาและผู้นำคณะผู้นิเทศภายในโรงเรียนหลักการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษา มีหลักการดำเนินการโดยสรุป ดังนี้

1. การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นภาระของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และคณะครูอาจารย์ภายในโรงเรียน มีหน้าที่ที่ตนเอง

2. ประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายการนิเทศระดับเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มโรงเรียน และแหล่งวิทยาการ ให้บริการช่วยเหลืองานวิชาการ ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว

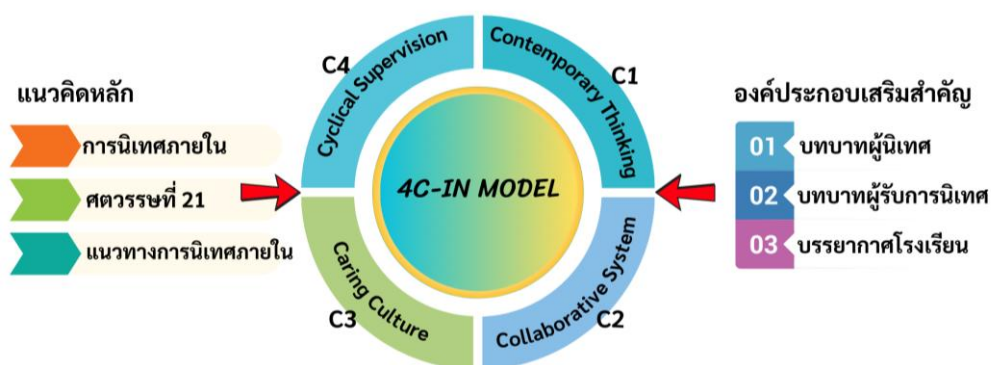
3. การนิเทศภายในสถานศึกษาจะได้ผลดี ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูด้วยกัน ได้รับขวัญและกำลังใจจากผู้บริหาร และยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้ให้การนิเทศ พร้อมทั้งผู้รับการนิเทศภายในสถานศึกษาให้การสนับสนุนด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

ประโยชน์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และการดำเนินการจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเจตคติ ความเชื่อ ความรับผิดชอบ การรู้หรือกระตุ้นให้ครูผู้สอนได้มีการปรับปรุงตนเอง ตลอดจนแนวความคิดของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลทำให้ครูผู้สอนได้รับประโยชน์โดยตรงโดยสรุป ดังนี้

1. ครูผู้สอนมีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ครูผู้สอนสามารถประเมินผลการทำงานของตนเองได้
3. ครูผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
4. ช่วยกระตุ้นให้ครูผู้สอนให้มีการวางแผนจัดทำจุดมุ่งหมายและแนวปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน
5. เป็นกระบวนการที่ทำทลายความสามารถของครูให้มีความคิดเชิงนามธรรมสูงในขณะปฏิบัติงาน (สุทรนุ ศรีไสย์, 2545)

4C-IN Model (Internal Supervision for 21st Century)



ภาพที่ 1 โมเดลการนิเทศภายในสำหรับทักษะในศตวรรษที่ 21

ที่มา สังเคราะห์ขึ้นโดยผู้เขียน

แนวคิดหลัก

1. การนิเทศภายใน คือ กระบวนการส่งเสริม สนับสนุน ชี้แนะแก่ครู โดยมุ่งให้ครูพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ศตวรรษที่ 21 ต้องการ “ครูมืออาชีพ” ที่พัฒนาการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน โดยเน้นทักษะ 3R8C (อ่าน เขียน คำนวณ + ทักษะชีวิต/สื่อ/คิด/ทำงานร่วม)
3. แนวทางของการนิเทศภายใน แนวคิดหลัก 3: แนวทางของการนิเทศภายใน
 - วิธีการเชิงระบบ (System Approach)
 - วิธีการเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Approach)
 - วิธีการร่วมพัฒนา (Collaborative Approach)



สารนำไปสู่ 4C-IN Model

1. C1: Contemporary Thinking-การนิเทศที่ตอบโจทย์ยุคใหม่
 - ยึดทักษะ 3R8C พัฒนาครูให้มีความรู้ เจตคติ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่
 - สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเรียนการสอน
 - ปรับกระบวนการนิเทศให้ยืดหยุ่น เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน
2. C2: Collaborative System-ระบบนิเทศแบบมีส่วนร่วม
 - ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีบทบาท: ผู้บริหาร, หัวหน้าวิชา, ครู
 - ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้, Co-Teaching, Co-Reflecting
 - ใช้การประชุม/ PLC/ วงเสวนาเป็นเครื่องมือหลัก
3. C3: Caring Culture-วัฒนธรรมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
 - นิเทศด้วยความเข้าใจ ไม่ใช่จับผิด
 - สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องคุณค่า
 - ส่งเสริมอิสรภาพทางวิชาชีพให้ครูมีพื้นที่สร้างสรรค์
4. C4: Cyclical Supervision-กระบวนการนิเทศเชิงระบบ
 - ดำเนินการเป็นวงจรต่อเนื่อง:
 - 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน → 2) วางแผน → 3) ปฏิบัติการ → 4) ประเมินและพัฒนา
 - ทุกขั้นตอนมีการเก็บข้อมูล ประสานงาน และสะท้อนผลเพื่อพัฒนาระบบ

องค์ประกอบเสริมสำคัญ

- บทบาทผู้นิเทศ: ต้องมีทั้งทักษะวิชาชีพ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และทักษะเทคนิค
- บทบาทผู้รับการนิเทศ: มีทัศนคติที่เปิดกว้างพร้อมรับคำแนะนำ และรับฟังความคิดเห็น
- บรรยากาศโรงเรียน: ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุป

จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศภายในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในปัจจุบันยึดกรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายใน ได้แก่ 1) วิธีการเชิงระบบ (System Approach) 2) วิธีการเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Approach) และ 3) วิธีการร่วมพัฒนา (Collaborative Approach) ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้รู้ปัญหาแท้จริงของโรงเรียน ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของครูผู้สอน ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะและเจตคติของครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอนให้สามารถแก้ปัญหาและจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ





โดยการที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองและให้กำลังใจ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การพัฒนาความสามารถของครูผู้สอนจึงอยู่ในความมุ่งหมายในการนิเทศภายในสถานศึกษา มีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษานั้น เป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2533). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุพรหม.
- กิตติมา ปรีดีดีลิก. (2532). การนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาลี มณีศรี. (2538). การบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ธัญญา วุฒิวิชัย. (2563). แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาสู่การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 12(2), 111-123.
- บริษัท จัปปายะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด. (2561). ทักษะแห่งอนาคตเพื่อคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: เพื่อการเรียนรู้.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารวิชาการและการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2557). ทักษะแห่งอนาคตเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 6(2), 1-14.
- รัตนา ถิรวัฒน์. (2560). การนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้: แนวคิดและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิโรจน์ รังสิยานนท์. (2561). การประเมินผลการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบยั่งยืน. นครราชสีมา: สถาบันพัฒนาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). คู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2535). การนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). แนวทางการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สกศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). รายงานการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สพฐ.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2557). จิตวิทยาการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- สุปราณี คำตัน. (2563). การนิเทศภายในสถานศึกษากับการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ ครั้งที่ 3, หน้า 78-86.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2545). การนิเทศภายในโรงเรียน: แนวทางและหลักปฏิบัติ. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสถียร เทียงธรรม. (2542). การบริหารการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 3(1), 25-31.
- สมเดช พินิจสกุล. (2544). การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน. วารสารการบริหารการศึกษา, 6(2), 1-10.
- แสน สมนึก. (2541). แนวทางการพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สกศ.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (2007). *Supervision: A Redefinition* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching*, 8(3), 381–391.
- Darling-Hammond, L., Wei, R. C., Andree, A., Richardson, N., & Orphanos, S. (2009). *Professional Learning in the Learning Profession: A Status Report on Teacher Development in the United States and Abroad*. Dallas, TX: National Staff Development Council.
- Spector, J. M. (2014). Conceptualizing the emerging field of smart learning environments. *Smart Learning Environments*, 1(1), 1-10.





การจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักสังคหวัตถุ 4
สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*

ACTIVE LEARNING MANAGEMENT BASED ON THE SANGAHAVATTHU 4
PRINCIPLES FOR 21ST CENTURY LEARNERS

นัยะนันท์ ชุมบัวจันทร์*

Naiyanan Chumbuaacha*

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding author E-mail: naiyanan71@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทาน (การให้), ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ), อตถจริยา (การทำตนให้เป็นประโยชน์) และสมานัตตตา (การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย) อันเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ที่เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณธรรม มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความมีส่วนร่วมของผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยน และลงมือปฏิบัติจริงอย่างมีความหมาย ทั้งนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ร่วมกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในบริบทของห้องเรียนยุคใหม่ ผลจากการวิเคราะห์พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 มีความสอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะในมิติของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียน การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับองค์ความรู้ การใช้ทาน ช่วยให้ครูมีความเอื้อเฟื้อในการแบ่งปันทรัพยากรความรู้ และเวลาแก่ผู้เรียน ปิยวาจาทำให้เกิดการสื่อสารที่สร้างแรงจูงใจและความไว้วางใจ อตถจริยาทำให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต และสมานัตตตา ทำให้ครูมีความยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเสมอภาค บทความนี้จึงเสนอว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลอมรวมหลักสังคหวัตถุ 4 เข้าด้วยกัน ไม่เพียงแต่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกทางศีลธรรมและคุณธรรมให้เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, สังคหวัตถุ 4, คุณธรรมจริยธรรม, ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21



ABSTRACT

The purpose of this academic article is to examine Active Learning Management Based on the Sangahavatthu 4 Principles for 21st Century Learners- namely generosity (tan), kind speech (peyavaja), beneficial conduct (atthacariya), and impartiality (samanattata) - which are ethical teachings from Buddhism that promote harmonious social interactions. The paper explores how these principles can be incorporated into active learning practices to enhance student participation, foster analytical thinking, encourage collaboration, and support meaningful engagement in the classroom. The author highlights the learner-centered approach of active learning and aligns it with the moral dimensions of Sangahavatthu in the context of modern education. Findings from the analysis indicate that the Sangahavatthu 4 Principles are naturally compatible with the fundamental elements of active learning. They are particularly effective in cultivating positive teacher-student relationships, creating a supportive learning environment, and integrating moral development with academic achievement. Generosity enables teachers to share resources, knowledge, and time with students openly. Kind speech promotes motivational and trustful communication. Beneficial conduct exemplifies moral leadership through teacher behavior. Impartiality ensures fairness and equity in student treatment and classroom interactions. This article concludes that incorporating the Sangahavatthu 4 Principles into active learning management does not merely enhance learning outcomes but also fosters deep-rooted ethical awareness in both teachers and students. It offers a sustainable model of education that balances intellectual growth with moral and spiritual development, making the learning experience holistic, meaningful, and culturally grounded.

Keywords: Active learning management, Sangahavatthu 4 Principles, morality and ethics, 21st Century Learners

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ครูในฐานะผู้นำการเรียนรู้จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้แบบดั้งเดิมไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ส่งเสริม และผู้สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จึงเป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะผู้เรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อาทิ การตั้ง





คำถาม การอภิปราย การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนความคิด (เรื่องชัย ยงโยธิน, 2562) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่เพียงแต่เน้นที่กระบวนการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม เพื่อหล่อหลอมให้ผู้เรียนเป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” ซึ่งเป็นเป้าหมายของการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “หลักสังคหวัตถุ 4” ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561) หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน (การให้), ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ), อัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์ ช่วยเหลือ), และสมานัตตตา (การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย) ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะทำให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตร เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การใช้ปิยวาจาในการสื่อสารกับนักเรียนสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และการให้อัตถจริยาโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน (ณรงค์ฤทธิ์ แก้ววัณ, 2564) เมื่อครูได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาผสมผสานในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะช่วยพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมของผู้เรียนอย่างรอบด้าน อีกทั้งยังสามารถเสริมสร้างบรรยากาศของห้องเรียนให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และเติบโตทางจิตใจ ทั้งยังช่วยให้ครูตระหนักถึงบทบาทของตนในการเป็น “กัลยาณมิตร” ของนักเรียน ไม่ใช่เพียงผู้ถ่ายทอดวิชาเท่านั้น การบูรณาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตในการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม (พระอรรถชาติ เดชดำรง, 2566) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา (โยตะ ชัยวรมันกุล และคณะ, 2566) ความรู้ ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ด้วยการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสุขสงบ (ปรียพร วิชาลบุรณ์ และคณะ, 2566) และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Klomkul, et al., 2023) ดังนั้นบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ดังนั้น การศึกษาและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูตามหลักสังคหวัตถุ 4 จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติในระยะยาว บทความนี้จะมุ่งเน้นศึกษากระบวนการ แนวทาง และผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภายใต้กรอบคิดของสังคหวัตถุ 4 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมและมีคุณค่าทั้งทางวิชาการและจริยธรรม



ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) และมีบทบาทในการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การทำโครงงาน การแก้ปัญหา การจำลองสถานการณ์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง คำจำกัดความของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ด้วยการลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสะท้อนความรู้ด้วยตนเองมากกว่าการเรียนรู้แบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนจึงมีบทบาทเป็น “ผู้สร้างความรู้” (knowledge constructor) แทนที่จะเป็นเพียงผู้รับความรู้จากครูผู้สอน (Bonwell & Eison, 1991) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกคือการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากการถ่ายทอดความรู้แบบเดิม (Passive Learning) ไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง โดยครูจะทำหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator)” แทนการเป็นผู้บรรยายเพียงอย่างเดียว ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การเรียนรู้เชิงรุกมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของความรู้ที่ตนเองเรียนรู้ ผ่านกระบวนการมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหา ครู และเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ไม่ใช่การรับรู้แบบท่องจำหรือการฟังแบบเพียงผิวเผิน (สุวิมล ว่องวานิช, 2547) นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวทางที่สามารถปลูกฝังทั้งพฤติกรรมและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่โดยเฉพาะความสามารถในการตัดสินใจ การคิดเชิงระบบ และการทำงานเป็นทีม ซึ่งทั้งหมดเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ แนวคิดหลักของการเรียนรู้เชิงรุกคือการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) และมีการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง (deep learning) โดยอาศัยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย การเรียนรู้แบบโครงงาน (project-based learning) การใช้กรณีศึกษา การจำลองสถานการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทั้งด้านสติปัญญาและทักษะสังคมไปพร้อมกัน (ประจักษ์ ประภาพิทยากร, 2560) ครูหรือผู้สอนในกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก จะมีบทบาทเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (facilitator) คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Prince, 2004) รวมถึงจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้และลักษณะผู้เรียนแต่ละคน (Johnson, Johnson, & Smith, 2006) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Trilling & Fadel, 2009)





กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สามารถสร้างองค์ความรู้และสร้างสรรค์ผลงานพร้อมนำเสนอด้วยตัวเอง อีกทั้งผู้เรียนไม่เป็นเพียงผู้ฟังแต่ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือกระทำโดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิม และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงไม่ได้เป็นเพียงวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นกรอบแนวคิดที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านสติปัญญา เจตคติ และทักษะชีวิต ผ่านการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1. ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนไม่ใช่เพียงผู้รับสารแต่เป็นผู้ร่วมสร้างความรู้ (construct knowledge) ผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นให้คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม และสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเอง (Prince, 2004)
2. เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหา ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ (facilitator) มากกว่าการเป็นผู้บรรยาย (lecturer) โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ เช่น การอภิปราย การเรียนรู้เป็นกลุ่ม การศึกษากรณีศึกษา หรือการจำลองสถานการณ์ (Michael, 2006)
3. ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมในห้องเรียนอาจประกอบด้วยคำถามตอบแบบเปิด การอภิปรายกลุ่มย่อย การระดมสมอง การจำลองสถานการณ์ (simulation/ role play) การทำโครงงาน หรือการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning-PBL) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา (Freeman et al., 2014)
4. เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และกับผู้สอน การมีปฏิสัมพันธ์เป็นหัวใจสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นมุมมองที่หลากหลาย และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Chi & Wylie, 2014)
5. ใช้การประเมินเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ผู้สอนใช้การประเมินเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น การประเมินตนเอง การให้เพื่อนประเมิน หรือการให้ข้อเสนอแนะจากครูอย่างสม่ำเสมอ (Black & Wiliam, 2009)
6. ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Trilling & Fadel, 2009)



ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่สำคัญ

1. กิจกรรมระดมสมอง (Brainstorming) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอความคิดเห็นหรือแนวคิดอย่างอิสระโดยไม่มีการวิพากษ์หรือปิดกั้นความคิดเห็นใด ๆ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของทุกคนในห้องเรียน (Osborn, 1953)
 2. กิจกรรม Think-Pair-Share ผู้เรียนจะได้รับคำถามหรือประเด็นให้คิดเป็นรายบุคคล (Think) จากนั้นจับคู่กับเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Pair) และสุดท้ายแบ่งปันกับชั้นเรียน (Share) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดลึก การฟังอย่างตั้งใจ และการเรียนรู้ร่วมกัน (Lyman, 1981)
 3. กิจกรรมอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) การอภิปรายอย่างมีโครงสร้างช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนมุมมอง และฝึกการใช้เหตุผลอย่างมีระบบ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง (Brookfield & Preskill, 2005)
 4. กิจกรรมการจำลองสถานการณ์ (Role Play/Simulation) ผู้เรียนสวมบทบาทหรือจำลองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการเรียน เช่น การประชุม การโต้แย้ง หรือเหตุการณ์ทางสังคม ช่วยส่งเสริมการเข้าใจเชิงลึก ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Joyner & Young, 2006)
 5. กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาเชิงซับซ้อน แล้วร่วมกันหาทางแก้ไขผ่านกระบวนการค้นคว้าและวิเคราะห์ ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Hmelo-Silver, 2004)
 6. กิจกรรมการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Teaching) ผู้เรียนได้รับบทบาทเป็นผู้สอนให้เพื่อนช่วยส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหา และพัฒนาทักษะการสื่อสาร การอธิบาย และการประเมินความรู้ของตนเอง (Topping, 2005)
 7. การเรียนรู้ผ่านเกม (Game-Based Learning) การใช้เกมหรือกิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายเกมในการเรียนรู้ ช่วยสร้างความสนุก กระตุ้นการมีส่วนร่วม และเสริมแรงจูงใจในการเรียน (Gee, 2003)
- ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่สำคัญมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นผ่านการคิด การสื่อสาร และการลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมเด่น ได้แก่ การระดมสมอง การคิด-จับคู่-แลกเปลี่ยน การอภิปรายกลุ่ม การจำลองสถานการณ์ การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการเรียนรู้ผ่านเกม ซึ่งทั้งหมดล้วนส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้ที่มีความหมาย

บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพหากขาดบทบาทสำคัญของครูในฐานะ "ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้" มากกว่าจะเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้แบบดั้งเดิม ครูจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีสอน และวิธีจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีบทบาทสำคัญ (Johnson, Johnson, & Smith, 2006) ดังนี้





1. ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง
 2. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเปิดกว้างบรรยากาศในห้องเรียนควรเอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ปราศจากความกลัวหรือการตัดสิน ครูควรใช้ภาษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความไว้วางใจ และลดความกังวลของผู้เรียน
 3. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมครูควรจัดกิจกรรมที่มีความเคลื่อนไหวหลากหลาย และท้าทาย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิด การทำงานกลุ่ม และการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนา “สมรรถนะ” ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน
 4. ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายการสอนควรประกอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การใช้โครงงาน การอภิปราย การเรียนรู้แบบจำลองสถานการณ์ หรือการใช้เทคโนโลยี เพื่อกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
 5. ใช้ห้องเรียนเป็นฐานในการพัฒนาและสะท้อนผลการเรียนรู้ครูควรจัดทำหน่วยการเรียนรู้และบันทึกผลการเรียนรู้เพื่อนำไปวิเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาทั้งตนเองและผู้เรียน ตลอดจนเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง
 6. พัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กับทักษะวิชาการนอกจากการพัฒนาความรู้ ครูควรเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การสื่อสาร การตัดสินใจ การคิดเชิงระบบ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- กล่าวโดยสรุป ครูในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องปรับบทบาทจาก “ผู้สอน” ไปสู่ “ผู้อำนวย การเรียนรู้” ที่มีความเข้าใจผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง มีความยืดหยุ่นในการออกแบบกิจกรรม และมีเจตคติที่ดีในการพัฒนาทั้งตนเองและผู้เรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม

ความสำคัญของสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน และประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคีกัน เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรีต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข ดังคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นสังคหธรรมที่ผู้ปฏิบัติตามทุกคนย่อมสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเองและทำให้ผู้ปฏิบัติพ้นทุกข์เข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ภายในได้ ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “การให้ทาน การพูดจาไพเราะ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ในโลกนี้ความเป็นผู้มีตนสม่าเสมอในธรรมทั้งหลายนั้นตามควร” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดังนั้นเป้าหมายของหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทาน แบ่งปัน หรือให้ สิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่เสียสละ แสดงอหิยาภัยไมตรี ผู้ที่ไม่จำเป็นต้องร่ำรวยหรือมีฐานะดีกว่าผู้รับเสมอไป และยังรวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจ



2. ปิยวาจา พุดจาไพเราะ กล่าวคำสุภาพ น่ายินดี ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ชักจูงในทางที่ดีงามใช้คำพูดแสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคีเกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ

3. อุตถจริยา ช่วยเหลือ ทำประโยชน์ ด้วยร่างกาย และชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทั้งช่วยแก้ไขปัญหและช่วยปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

4. สมานัตตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอแก่ทุกคนผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มและบุคคลทั่วไปไม่เอาเปรียบบุคคลที่ด้อยกว่า และเสมอในสุขทุกข์คือร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

สังคหวัตถุ 4 คือหลักธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจคน ให้มีความรักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกัน เป็นหลักธรรมสำหรับการผูกมิตรไมตรีระหว่างกัน สังคมของมนุษย์มีบุคคลที่มีภูมิหลังแตกต่างกันมีทั้งคนดีและคนไม่ดี มีทั้งคนที่ร่ำรวยและยากจน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยสังคหวัตถุธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลแต่ละคนให้มีความผูกพันไมตรีต่อกันเพื่อสังคมจะได้ดำรงอยู่ในความสงบและได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในชุมชนในบ้านเมืองและประเทศชาติอันจะทำให้ได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขนั่นเอง ชุมชนที่ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 จะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน (พระปลัดสุรศักดิ์ วรวิทย์ธาดา, 2566)

ดังนั้นเมื่อนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการดำเนินชีวิต จะช่วยส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในระดับบุคคลและสังคม ได้แก่ ความมีเมตตา ความเคารพในผู้อื่น การเสียสละและความยุติธรรม ส่งผลให้เกิดสังคมที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นและพร้อมที่จะเผชิญปัญหาาร่วมกันอย่างสันติ ในแวดวงการศึกษา สังคหวัตถุ 4 ยังสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีคุณลักษณะเชิงคุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา “คน” ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้และจริยธรรมอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาในสังคมพุทธ

ความสัมพันธ์ของหลักสังคหวัตถุ 4 กับบทบาทของครู

ในบริบทของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและบทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 ครูไม่ใช่เพียงผู้ถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ผู้ส่งเสริมคุณธรรม และผู้มีหน้าที่ปลูกฝังทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน ซึ่งหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างบทบาทของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ทาน กับบทบาทของครูผู้ให้ ครูควรเป็นผู้ให้ในทุกมิติ ทั้งการให้ความรู้ ให้โอกาสทางการเรียนรู้ และให้ความเมตตากรุณา เช่น การเสียสละเวลาเพื่อสอนเสริม การให้อุปกรณ์การเรียนแก่ผู้เรียนที่ขาดแคลน หรือการให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิต สิ่งเหล่านี้สร้างแรงจูงใจและความผูกพันระหว่างครูกับผู้เรียน (สุวิทย์ วิบุลย์เศรษฐ์, 2554)



2. ปิยวาจา กับบทบาทของครูผู้สื่อสารเชิงบวก การใช้วาจาไพเราะของครูมีผลโดยตรงต่อจิตใจและแรงจูงใจของผู้เรียน ครูที่พูดให้กำลังใจ ใช้น้ำเสียงอบอุ่น จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยทางอารมณ์ กล้าแสดงออก และกล้าเรียนรู้ ตรงกันข้าม หากครูใช้ถ้อยคำตำหนิแรง ๆ อาจก่อให้เกิดความเครียดและลดทอนความมั่นใจของผู้เรียน (กาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2562)

3. อรรถจริยา กับบทบาทของครูผู้เป็นแบบอย่าง ครูต้องเป็นผู้ลงมือกระทำ สร้างคุณประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างจริงจัง เช่น การทำแผนการสอนที่มีคุณภาพ การปรับวิธีการสอนให้เหมาะกับบริบทของผู้เรียน หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าครูไม่ได้แค่พูดสอน แต่เป็นผู้ "ลงมือทำ" เพื่อผู้เรียน (บุญทัน ดอกไธสง, 2557)

4. สมานัตตตา กับบทบาทของครูผู้มีความยุติธรรม ครูควรปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเสมอภาค ให้โอกาสและความเป็นธรรมแก่ทุกคน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่แบ่งแยกนักเรียนที่เก่งหรืออ่อน แต่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้พัฒนา การวางตัวของครูอย่างสมานัตตตา ทำให้ผู้เรียนรู้สึกได้รับความยอมรับ และเสริมสร้างความไว้วางใจในห้องเรียน (ภัคกร เกตุจันทร์, 2561)

กล่าวโดยสรุป หลักสังคหัตถ์ 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบทบาทของครูในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูที่ยึดมั่นในหลัก "ทาน ปิยวาจา อรรถจริยา และสมานัตตตา" ย่อมเป็นผู้ที่สามารถครองใจนักเรียน ส่งเสริมความรัก ความเข้าใจ และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความเมตตาและคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน

การประยุกต์ใช้สังคหัตถ์ 4 ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การประยุกต์ใช้สังคหัตถ์ 4 ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถทำได้โดยการวางแผนกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน การอภิปรายกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative Learning) โดยครูใช้หลักทานในการให้ข้อมูลสนับสนุน หลักปิยวาจาในการให้ข้อเสนอแนะแบบสร้างสรรค์ หลักอรรถจริยาในการเสริมแรงเชิงบวก และหลักสมานัตตตาในการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ดังนี้

1. ทาน (การให้) กับการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถประยุกต์ใช้ "ทาน" ด้วยการให้ทั้งวัตถุและนามธรรมในการเรียนรู้เชิงรุก เช่น ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ให้สื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมสำหรับผู้เรียนที่ต้องการทบทวนให้เวลาพิเศษกับผู้เรียนที่มีความจำเป็นการให้เช่นนี้ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเรียนรู้อย่างจริงจัง (บุญทัน ดอกไธสง, 2557)

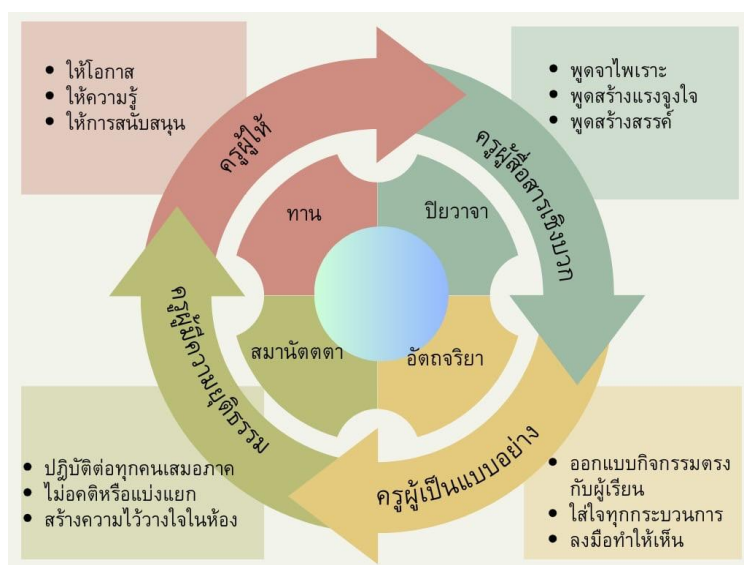
2. ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) กับการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ กระตุ้น และสร้างแรงจูงใจ เป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพราะผู้เรียนต้องกล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในการมีส่วนร่วม ครูที่ใช้ภาษาชวนคิด ตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์

ให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแสดงความเห็นผิด จะช่วยลดความกลัวและเพิ่มความกล้าให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น (ภัคกร เกตุจันทร์, 2561)

3. อรรถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือ) กับการออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ ครูสามารถบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือแก่ผู้เรียนด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เช่น จัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) สร้างสถานการณ์จำลองเพื่อฝึกการตัดสินใจ ครูที่ใส่ใจในกระบวนการเรียนรู้จะทำให้ นักเรียนรับรู้ถึงความมุ่งมั่นของครู และเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ร่วมกัน (กาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2562)

4. สมานัตตตา (การวางตนเสมอภาค) กับความสัมพันธ์ในห้องเรียน ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูควรปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนด้วยความเสมอภาค เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกระดับความสามารถมีส่วนร่วม ไม่แสดงอคติหรือแบ่งแยกผู้เรียน การปฏิบัติเช่นนี้จะสร้างความไว้วางใจในห้องเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเท่าเทียม (สุวิทย์ วิบุลย์ เศรษฐ์, 2554)

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคใหม่สามารถยกระดับให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นได้เมื่อประยุกต์ใช้หลักธรรมจากพระพุทธศาสนาอย่าง สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีเมตตา และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างยั่งยืน ครูที่สามารถให้ (ทาน), พุดจาไพเราะ (ปิยวาจา), ลงมือช่วยเหลือ (อรรถจริยา), และวางตนอย่างเสมอภาค (สมานัตตตา) ย่อมสร้างห้องเรียนที่อบอุ่น เป็นธรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง



ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสังคหวัตถุ 4 ในศตวรรษที่ 21
ที่มา: สังเคราะห์ขึ้นโดยผู้เขียน



สรุป

จากการวิเคราะห์แนวคิดและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา พบว่าหลักธรรมทั้ง 4 ประการนี้มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับแนวคิดของการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางปัญญา อารมณ์ และจิตใจในการเรียนรู้ โดยครูในฐานะผู้นำทางวิชาการและทางจิตวิญญาณของห้องเรียน สามารถประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความเมตตา ความเข้าใจและความเสมอภาค ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง และเห็นคุณค่าของตนและผู้อื่น อีกทั้งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลอมรวมสัมพันธ์กับหลักสังคหวัตถุ 4 จะช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามให้แก่ผู้เรียนควบคู่ไปด้วกับการพัฒนาทักษะทางวิชาการ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดการเรียนรู้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่แท้จริง และยังเป็นหนทางสำคัญในการพัฒนา “คน” อย่างมีคุณภาพ ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ บทความนี้จึงเสนอให้ครูไทยนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้เป็นรากฐานทางจิตวิญญาณในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ยั่งยืน และมีจิตวิญญาณแห่งความเมตตาและความเข้าใจอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2562). จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ฤทธิ์ แก้วไว้น. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์, 42(1), 101-115.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2557). จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประจักษ์ ประภาพิตยากร. (2560). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการครูศาสตร์, 48(2), 45-58.
- ปรียพร วิศาลบุรณ์ และคณะ. (2566). จิตบำบัดตามแนวพุทธจิต: บทวิเคราะห์ในมิติทางการแพทย์. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(1), 120-140.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสุรศักดิ์ วรวิทย์ธาดา. (2566). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชนวัดใหม่เจริญราษฎร์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(6), 1417-1430.



- พระอรรถชาติ เดชดำรง. (2566). การแบ่งช่วงชั้นทางสังคม: มุมมองของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนา. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(2), 481-492.
- ภักดร เกตุจันทร์. (2561). บทบาทของครูกับการส่งเสริมความเสมอภาคในการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์, 25(1), 54-66.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โยตะ ชัยวรมันกุล และคณะ (2566). พุทธนวัตกรรมภาวนา 4 เพื่อเพิ่มพลังของผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 611-625.
- เรืองชัย ยงโยธิน. (2562). แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: การศึกษา.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2547). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ วิบุลย์เศรษฐ์. (2554). การพัฒนาครูตามหลักพุทธธรรม. วารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา, 13(2), 33-45.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Black, P., & Wiliam, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. Educational Assessment, Evaluation and Accountability, 21(1), 5-31.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). Active learning: Creating excitement in the classroom. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1. Washington, DC: The George Washington University.
- Brookfield, S. D., & Preskill, S. (2005). Discussion as a way of teaching: Tools and techniques for democratic classrooms. San Francisco: Jossey-Bass.
- Chi, M. T. H., & Wylie, R. (2014). The ICAP framework: Linking cognitive engagement to active learning outcomes. Educational Psychologist, 49(4), 219-243.
- Damnoen, P. S., et al. (2021). The development of student characteristics in according to the Nawaluk framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. Asia Pacific Journal of Religions and Cultures, 5(2), 126-135.
- Freeman, S., et al. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. Proceedings of the National Academy of Sciences, 111(23), 8410-8415.





- Gee, J. P. (2003). What video games have to teach us about learning and literacy. New York: Palgrave Macmillan.
- Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn?. *Educational Psychology Review*, 16(3), 235-266.
- Johnson, D. W., et al. (2006). Active learning: Cooperation in the college classroom (3rd ed.). Edina, MN: Interaction Book Company.
- Joyner, B., & Young, L. (2006). Teaching medical students using role play: Twelve tips for successful role plays. *Medical Teacher*, 28(3), 225-229.
- Klomkul, L., et al. (2023). Network development of Buddhist communication innovative space for media literacy of Thai youths. *Journal of Namibian Studies: History Politics Culture*, 35, 919-935.
- Lyman, F. (1981). The responsive classroom discussion: The inclusion of all students. In A. Anderson (Ed.), *Mainstreaming Digest*. College Park, MD: University of Maryland Press.
- Michael, J. (2006). Where's the evidence that active learning works?. *Advances in Physiology Education*, 30(4), 159-167.
- Osborn, A. F. (1953). *Applied imagination: Principles and procedures of creative problem solving*. New York: Scribner.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223-231.
- Topping, K. J. (2005). Trends in peer learning. *Educational Psychology*, 25(6), 631-645.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.





การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก* DIGITAL LEARNING MANAGEMENT IN SMALL SCHOOLS

จุฑามาศ จอมทอง*

Chuthamas Chomthong*

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding author E-mail: jple035@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเทคโนโลยียุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐาน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้สามารถช่วยลดช่องว่างการเข้าถึงการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการเรียนรู้เฉพาะบุคคล การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยนำเสนอ 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) บทบาทของผู้บริหารและครูในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก 3) การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลโดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ TPACK Framework และ 4) การบูรณาการ TPACK ในโรงเรียนขนาดเล็ก องค์ความรู้จากบทความนี้ช่วยให้ครูสามารถ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กชี้ให้เห็นว่าการวางแผน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพของครู มีความสำคัญ ต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างยิ่งย่น

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, เทคโนโลยีดิจิทัล, โรงเรียนขนาดเล็ก, การบูรณาการเทคโนโลยี

ABSTRACT

In the digital age, technology has become a pivotal force in transforming educational practices, particularly within small-school contexts that often grapple with constraints related to resources, personnel, and infrastructure. The strategic integration of digital technologies into instructional management holds the potential

*Received April 29, 2024; Revised August 16, 2025; Accepted August 17, 2025



to bridge educational gaps and foster lifelong learning, Individualized Learning and participatory learning paradigms. This article critically examines pedagogical strategies that leverage digital technologies to enhance learning management in small schools. Specifically, it addresses: 1) models of digital technology-enhanced learning in small-school environments; 2) the evolving roles of school leaders and teachers in facilitating technology-driven instruction; 3) the application of the Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) framework; and 4) the contextual integration of TPACK within the unique settings of small schools. The findings underscore the necessity of synchronizing infrastructural development with continuous professional growth among educators to achieve sustainable and context-responsive instructional outcomes. This scholarly inquiry contributes to the body of knowledge that supports the effective design and implementation of digital learning strategies tailored to the distinct challenges and opportunities of small educational institutions.

Keywords: Learning Management, Digital Technology, Small Schools, Technology Integration

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) โดยเฉพาะในด้านการศึกษา การจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนแบบดั้งเดิมอีกต่อไป แต่ขยายออกไปสู่สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงผู้เรียนกับแหล่งความรู้ที่หลากหลาย รวมถึงส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Learning Management) จึงมิใช่เพียงการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่เป็นการออกแบบกระบวนการ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถของเทคโนโลยีเข้ากับแนวคิดทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อาทิ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของระบบการศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเต็มตามความสามารถ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อย่างไรก็ตาม บริบทของสถานศึกษาที่หลากหลายส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็ก



โรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยมักตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทหรือห่างไกล ซึ่งแม้จะเป็นหน่วยการศึกษาที่ใกล้ชิดกับชุมชนและเอื้อต่อการพัฒนาเด็กในพื้นที่ แต่ก็ต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาดแคลนครู การมีครูสอนหลายชั้นในเวลาเดียวกัน (ครูประจำชั้นเรียนรวม) งบประมาณที่จำกัด และการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาและเทคโนโลยีที่ยังไม่ทั่วถึง ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และโอกาสในการพัฒนาทางการศึกษาของผู้เรียนในระยะยาว ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งในด้านทรัพยากร บุคลากร และจำนวนผู้เรียน (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2562) โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยมีจำนวนกว่า 14,000 แห่ง ซึ่งมีนักเรียนจำนวนน้อยและครูต้องรับผิดชอบหลายระดับชั้น ขาดแคลนบุคลากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยลดช่องว่างในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาและเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลและช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม (UNESCO, 2021)

บทความนี้จึงนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Learning Management) หมายถึง กระบวนการวางแผน ออกแบบ ดำเนินการ และประเมินผลการเรียนรู้ที่บูรณาการการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและในด้านคุณภาพของการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและสภาพแวดล้อม (สุวิมล ว่องวาณิช, 2548) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาไม่ได้หมายถึงแค่การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แต่รวมถึงการใช้สื่อ ซอฟต์แวร์ ระบบการเรียนรู้ออนไลน์ แอปพลิเคชันการศึกษา และปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (personalized learning) (Anderson, 2008) การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลจึงครอบคลุมทั้งด้านการจัดการด้านเทคนิค การบริหารจัดการหลักสูตร การประเมินผล ไปจนถึงการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้เรียนและครูอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีดังนี้

1. เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ (Access to Education) เทคโนโลยีช่วยลดข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนครูเฉพาะทาง (UNESCO, 2021)



2. ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียน (Personalized and Differentiated Learning) เทคโนโลยีสามารถปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความสนใจ และจังหวะการเรียนรู้ของแต่ละคน เช่น ระบบ AI ที่วิเคราะห์จุดอ่อนของผู้เรียนและแนะนำบทเรียนที่เหมาะสม (สุวิมล ว่องวานิช, 2563)

3. ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (Engagement and Interactivity) การเรียนรู้ด้วยเกม (Game-based Learning), สื่อโต้ตอบ (Interactive Media), และการใช้ AR/VR สามารถกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น (Prensky, 2010)

4. พัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรับผิดชอบ

5. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตลอดเวลาแม้จบการศึกษาแล้วผ่านระบบ e-Learning หรือแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

6. เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการเรียนการสอน เช่น การใช้ Learning Management System (LMS) เพื่อวางแผนการสอน ติดตามความก้าวหน้า และประเมินผลการเรียนรู้

7. รองรับสถานการณ์วิกฤต เช่น การแพร่ระบาดของโควิด-19 การเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบผสมผสาน (Blended Learning) กลายเป็นทางเลือกหลักในการจัดการศึกษาระหว่างวิกฤตการณ์

การบูรณาการเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผน ออกแบบการสอน ดำเนินการ เรียน การสอน ไปจนถึงการประเมินผล โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และตอบสนองต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งสองได้นำเสนอโมเดล TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับองค์ความรู้ด้านเนื้อหาและวิธีการสอนอย่างเหมาะสม โดยเน้นว่า การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อครูมีความเข้าใจทั้งสามด้านนี้ควบคู่กัน อย่างสมดุล (Mishra & Koehler, 2006) การบูรณาการเทคโนโลยีไม่ได้ขึ้นอยู่กับอุปกรณ์เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความเชื่อ และความสามารถของครูโดยเฉพาะ “first-order barriers” (ข้อจำกัดทางเทคนิค) และ “second-order barriers” (ความเชื่อ ความกลัว หรือทักษะของผู้สอน) ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขควบคู่ไปด้วย การบูรณาการเทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพควรเกิดจาก “การวางแผนตามจุดประสงค์ทางการเรียนรู้” ไม่ใช่การนำเทคโนโลยีมาใช้เพียงเพื่อความทันสมัย การเลือกใช้เทคโนโลยีต้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้เรียน สภาพแวดล้อม และวัตถุประสงค์ของบทเรียน (Roblyer และ Doering, 2013) เน้นว่าเทคโนโลยีควรทำหน้าที่เป็น “เครื่องมือทางปัญญา” (mind tools) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ของตนเอง ไม่ใช่แค่ใช้เทคโนโลยีเพื่อรับข้อมูลเพียงฝ่ายเดียว เทคโนโลยีควรถูกบูรณาการให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและชีวิตจริงของผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มี





ความหมาย และพัฒนา “การคิดเชิงสร้างสรรค์” ผ่านกิจกรรมหลากหลายที่ออกแบบตามบริบทชุมชน (พัชรา ภัทรนรากุล, 2552) จากแนวคิด สะท้อนให้เห็นว่าการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ไม่ควรมองว่าเป็นเพียงการใช้สื่อหรืออุปกรณ์ แต่ควรเป็นกระบวนการที่ครูมีความเข้าใจในเป้าหมายของการเรียนรู้ ผู้เรียน และบริบทของการสอนอย่างแท้จริง โดยครูต้องมีความรู้เชิงเทคโนโลยี ควบคู่กับความสามารถด้านการออกแบบการสอน และมีเจตคติที่ดีต่อการปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติ ทั้งนี้ การเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถยกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้นในโลกยุคดิจิทัล

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่ครูใช้ในการวางแผน ออกแบบ และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ความรู้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (เอกชัย กี่สุขพันธุ์, 2554) การจัดการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการ พัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม (ทิตินา แคมมณี, 2556) ครูในฐานะผู้ออกแบบการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน สามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม และสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเติบโตได้อย่างรอบด้านและยั่งยืน เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้ระบบดิจิทัลในการเก็บประมวลผล ส่งและแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยผ่านอุปกรณ์และแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ต ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และแอปพลิเคชันหลากหลายรูปแบบ เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ใช่เพียงเครื่องมือหรืออุปกรณ์เท่านั้น แต่เป็น "กระบวนการ" ที่มีผลต่อวิถีคิด พฤติกรรม และวิธีการเรียนรู้ของผู้คนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (Prensky, 2010) เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงห้องเรียนแบบดั้งเดิม ไปสู่ห้องเรียนที่มีความยืดหยุ่นโต้ตอบได้ และเปิดกว้างสำหรับการเรียนรู้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ (UNESCO, 2021)

การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลส่งผลให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกขนาดต้องปรับตัว โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมักประสบปัญหาเรื่องทรัพยากรและบุคลากร การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีในการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นช่องทางในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล ช่วยลดช่องว่างระหว่างโรงเรียนเมืองกับโรงเรียนชนบท และเสริมสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงความรู้ อีกทั้งยังส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Trilling & Fadel, 2009) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้เพิ่มการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ นักเรียนสามารถเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ คลังความรู้ และบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล นักเรียนสามารถเรียนตามระดับความสามารถและความสนใจของตนเองได้ ช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนรวมได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น



มีการสร้างปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ เช่น การเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนอื่นผ่านระบบออนไลน์ หรือ การใช้โปรแกรมสร้างสื่อการเรียนรู้แบบโต้ตอบ (interactive learning) (Harris et al., 2009) แม้เทคโนโลยีจะนำมาซึ่งโอกาส แต่ก็ยังมีข้อจำกัดสำคัญในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุม อุปกรณ์ดิจิทัลไม่เพียงพอ หรือขาดการบำรุงรักษาข้อจำกัดด้านบุคลากร ครูบางส่วนยังขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพข้อจำกัดทางงบประมาณ โรงเรียนขนาดเล็กมักได้รับงบประมาณจำกัด ทำให้ไม่สามารถลงทุนในเทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่ หรือแนวคิดที่ยังยึดกับการเรียนรู้แบบดั้งเดิม อาจเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนผ่านสู่การเรียนรู้ดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

บทบาทของผู้บริหารและครูในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนขนาดเล็ก

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูถือเป็นกลุ่มบุคลากรหลักที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการผลักดันให้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีข้อจำกัดทั้งด้านทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากร การประสานบทบาทอย่างสอดคล้องระหว่างผู้บริหารและครูจึงเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ดังนี้

1. ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และผู้อำนวยการจัดการระบบ (System Manager) ที่ต้องสามารถสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ซึ่งบทบาทหลักของผู้บริหาร ได้แก่ กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล วางแผนยุทธศาสตร์และนโยบายการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับสภาพจริงของโรงเรียน (วิเชียร อินทรสมบัติ, 2549)
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาครู โดยจัดให้มีการอบรมครูด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู (สมชาย พิพัฒน์, 2561)
3. ผู้บริหารควรจัดหาและบริหารทรัพยากร เช่น อุปกรณ์ ICT เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และซอฟต์แวร์การเรียนรู้ ให้เกิดประโยชน์และเกิดความคุ้มค่า
- 4) ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในโรงเรียน ปลุกฝังแนวคิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและนวัตกรรมในโรงเรียน แม้ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัด (Fullan, 2007)

ครูในโรงเรียนขนาดเล็กมักต้องทำหน้าที่หลากหลาย จึงจำเป็นต้องพัฒนาบทบาทในฐานะนักออกแบบการเรียนรู้ (Instructional Designer) และผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ดังนี้





1. ครูควรพัฒนาตนเองในการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานเครื่องมือดิจิทัล เช่น สื่อมัลติมีเดีย โปรแกรมโต้ตอบ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ (Mishra & Koehler, 2006)

2. ครูควรส่งเสริมทักษะดิจิทัลของผู้เรียนช่วยให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์ จัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะกับบริบท เช่น การเรียนแบบรวมชั้น (Multi-grade Teaching) การเรียนแบบโครงงาน หรือการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนอื่นผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้นแบบด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาตนเองและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง (สมพงษ์ จิตระดับ, 2549)

ดังนั้นในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้สามารถจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครูอย่างจริงจัง ผู้บริหารควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิสัยทัศน์ ขณะที่ครูต้องพร้อมเปิดรับเทคโนโลยีและประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ตามบริบทของตน การผสมผสานบทบาทเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความเท่าเทียมในการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำด้านการเรียนรู้ในสังคมไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมการบูรณาการเทคโนโลยีในชั้นเรียน การเลือกใช้เทคโนโลยีควรพิจารณาจากความพร้อมของครูและนักเรียน เช่น การใช้แอปพลิเคชันเรียนออนไลน์บนสมาร์ทโฟน การใช้ YouTube เพื่อสอนเสริม หรือการประยุกต์ใช้ Google Classroom ในกิจกรรมที่ครูไม่สามารถสอนได้ทุกระดับชั้นพร้อมกัน (Sung et al., 2016) ครูควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถออกแบบกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน (ประเวศ วะสี, 2546)

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลโดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ TPACK Framework

TPACK Framework (Technological Pedagogical Content Knowledge) เป็นแนวคิดที่พัฒนาโดย (Mishra และ Koehler, 2006) เพื่ออธิบายความรู้ที่ครูจำเป็นต้องมีในการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นว่า ครูไม่เพียงต้องรู้ “เทคโนโลยี” เท่านั้น แต่ต้องสามารถเชื่อมโยงเทคโนโลยีนั้นเข้ากับ เนื้อหา และวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสม TPACK ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน

1. ความรู้เนื้อหา (Content Knowledge-CK) หมายถึง ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับ “เนื้อหาวิชา” ที่ครูจะสอน เช่น ครูคณิตศาสตร์ต้องมีความรู้เกี่ยวกับพีชคณิต เรขาคณิต สถิติ ในบริบทของเทคโนโลยีดิจิทัล ครูต้องสามารถแปลงความรู้เนื้อหาให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยี เช่น การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้โปรแกรม GeoGebra เพื่อแสดงภาพกราฟ 2 มิติ การสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้ Virtual Lab จำลองการทดลองในคอมพิวเตอร์ เนื้อหาที่น่าสนใจควรมีความถูกต้อง ลึกซึ้ง และสอดคล้องกับหลักสูตรระดับชั้นที่ผู้เรียนเรียนอยู่

องค์ประกอบของ CK ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานในวิชา (Factual Knowledge) เช่น ครูวิทยาศาสตร์ต้องรู้สูตรทางเคมี กฎของนิวตัน ตารางธาตุ ฯลฯ 2) ความเข้าใจในแนวคิดหลักของวิชา (Conceptual Knowledge) เช่น เข้าใจว่า "แรง" กับ "การเคลื่อนที่" มีความสัมพันธ์อย่างไร 3) ความรู้กระบวนการคิดในวิชานั้น (Procedural Knowledge) เช่น วิธีการหาพื้นที่จากกราฟ การตั้งสมมติฐาน การวิเคราะห์ข้อมูล 4) ความรู้เกี่ยวกับการเชื่อมโยงข้ามบท / ข้ามวิชา (Interdisciplinary Knowledge) เช่น การสอนคณิตศาสตร์เชื่อมโยงกับเศรษฐศาสตร์ หรือการใช้ประวัติศาสตร์ร่วมกับภูมิศาสตร์

ความสำคัญของ CK ในบริบทโรงเรียนขนาดเล็กได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กมักมีครูหนึ่งคนสอนหลายระดับชั้นหรือหลายวิชา ดังนั้น ครูจำเป็นต้องมี CK ที่กว้างและลึกในหลายสาขาวิชา หากครูมี CK ไม่เพียงพอ อาจทำให้การถ่ายทอดความรู้ผิดพลาด หรือไม่สามารถตอบคำถามเชิงลึกจากนักเรียนได้ การมี CK ที่ดีจะช่วยให้ครูสามารถ ออกแบบสื่อการสอนดิจิทัล ให้ตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสร้างกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความเข้าใจของผู้เรียน

การประยุกต์ใช้ CK กับเทคโนโลยีดิจิทัล เมื่อครูมี CK ที่เข้มแข็ง จะสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยอธิบายหรือขยายความเข้าใจเนื้อหาได้ดี เช่น สร้างแอนิเมชันอธิบายหลักการฟิสิกส์ หรือคณิตศาสตร์ผ่าน GeoGebra สอนโครงสร้างภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบฝึกหัดออนไลน์แบบโต้ตอบ (Interactive Grammar Apps) สร้างบทเรียนดิจิทัลที่นำเสนอเนื้อหาผ่านวิดีโอ สไลด์ หรือเกมการศึกษา เทคโนโลยีจึงทำหน้าที่เป็น “เครื่องมือเสริมพลัง” ให้ความรู้ของครูถ่ายทอดไปถึงนักเรียนได้อย่างน่าสนใจ และเข้าใจง่ายขึ้น

กล่าวโดยสรุป CK เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สุดของ TPACK เพราะเป็น “สิ่งที่ต้องสอน” หากครูไม่มีความรู้เนื้อหาที่ถูกต้องและลึกซึ้ง การบูรณาการเทคโนโลยีหรือวิธีการสอนก็จะไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนขนาดเล็กได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้เนื้อหาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

2. ความรู้ด้านวิธีการสอน (Pedagogical Knowledge-PK) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และกลยุทธ์ทางการเรียนการสอน เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การจัดการชั้นเรียน และจิตวิทยาพัฒนาการ ครูที่มี PK ที่ดีจะสามารถผสมผสานเข้ากับเทคโนโลยี (TPK) และเนื้อหา (PCK) ได้อย่างเหมาะสม

องค์ประกอบของ PK 1) ความเข้าใจในทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theories) เช่น พฤติกรรมนิยม (Behaviorism), สร้างสรรค์นิยม (Constructivism), สังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Theory) 2) ทักษะการออกแบบแผนการสอน (Instructional Design) เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกกิจกรรม การประเมินผลสัมฤทธิ์ 3) การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) รู้วิธีสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อผู้เรียน รักษาระเบียบวินัย และส่งเสริมความร่วมมือ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment & Evaluation) สามารถเลือกใช้เครื่องมือประเมินที่เหมาะสม





เช่น แบบทดสอบ แฟ้มสะสมงาน การสังเกต ฯลฯ 5) ความเข้าใจผู้เรียนรายบุคคล เช่น การรู้จัก ความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาการตามวัย ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้

ความสำคัญของ PK ในบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก ครูโรงเรียนขนาดเล็กมักต้องสอน “หลายชั้น” ในห้องเดียว (multi-grade classroom) ดังนั้น PK จะช่วยให้สามารถออกแบบการสอนแบบ “เรียนรวม” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ PK ทำให้ครูสามารถสอนแบบ Active Learning หรือ Flipped Classroom ได้แม้มีทรัพยากรจำกัด ครูที่มี PK ที่ดีจะสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อ “เสริม” วิธีการสอนได้อย่างเหมาะสม

3. ความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge-TK) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับ เครื่องมือ เทคโนโลยี และแหล่งข้อมูลดิจิทัล ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

องค์ประกอบของ TK ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือเทคโนโลยีพื้นฐานเช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน โปรเจกเตอร์ เครื่องฉายภาพ ฯลฯ 2) การใช้ซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชัน เพื่อการเรียนรู้ เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, Canva, Kahoot, Quizizz 3) ความสามารถในการ สร้างและปรับใช้สื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอการสอน อินโฟกราฟิก แบบทดสอบ ออนไลน์ หรือสื่อโต้ตอบ (Interactive Media) 4) ทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตและการเรียนรู้บนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น e-Learning, MOOC, LMS (Learning Management System) 5) การเข้าใจเทคโนโลยีเกิดใหม่ (Emerging Technology) เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), ความจริงเสมือน (VR), การเรียนรู้ด้วยเกม (Game-based Learning)

ความสำคัญของ TK ในบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีทรัพยากร จำกัด จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี “ให้เกิดประโยชน์สูงสุด” เช่น ใช้สมาร์ทโฟนร่วมกันในการเรียนรู้ ครูสามารถใช้เทคโนโลยีเป็น “ผู้ช่วยสอน” เช่น ใช้วิดีโอแทนการสาธิตในชั้นเรียนรวม การมี TK จะช่วยให้ครูสามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอก เช่น เรียนร่วมกับโรงเรียนอื่นผ่านระบบ ออนไลน์

การบูรณาการ TPACK ในโรงเรียนขนาดเล็ก

สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กการใช้ TPACK สามารถเป็นกรอบในการพัฒนาครูให้มีทักษะ ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหา วิธีการ และเทคโนโลยี โดยเฉพาะเมื่อครูต้องสอนหลายระดับชั้นในเวลา เดียวกัน การออกแบบการเรียนรู้ที่ผสานเทคโนโลยี เช่น การใช้สื่อวิดีโอ การเรียนรู้ร่วมกันผ่าน ออนไลน์ และการสอนแบบกลับด้าน (Flipped Classroom) ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นและ สามารถจัดการชั้นเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนหลากหลายได้ดีขึ้น

ซึ่งเน้นความรู้ของครูในสามด้าน ได้แก่ ความรู้เนื้อหา (Content Knowledge) ความรู้ ด้านวิธีการสอน (Pedagogical Knowledge) และความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge) กรอบแนวคิด TPACK ชี้ให้เห็นว่าครูจำเป็นต้องบูรณาการองค์ความรู้ทั้งสามด้าน เพื่อออกแบบการ



จัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ต้องการความยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนด้วยทรัพยากรที่จำกัด

แนวทางการบูรณาการ TPACK ในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่

1) การฝึกอบรมพัฒนาครูให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล
2) การจัดหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการ TPACK ช่วยให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การมีนโยบายและการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการใช้ TPACK ในการจัดการเรียนการสอน

4) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีช่วยให้การเรียนการสอนมีความเชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียน

ความท้าทายในการบูรณาการ TPACK มีในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านทรัพยากร โรงเรียนขนาดเล็กมักขาดแคลนทรัพยากรด้านเทคโนโลยีและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ความพร้อมของครู ครูบางคนอาจขาดความมั่นใจหรือทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการสอน การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน การเปลี่ยนแปลงจากการสอนแบบดั้งเดิมไปสู่การสอนที่บูรณาการเทคโนโลยี อาจต้องใช้เวลาและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การบูรณาการเทคโนโลยีไม่ได้ขึ้นอยู่กับอุปกรณ์เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความเชื่อ และความสามารถของครู การบูรณาการเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพควรเกิดจาก “การวางแผนตามจุดประสงค์ทางการเรียนรู้” ไม่ใช่การนำเทคโนโลยีมาใช้เพียงเพื่อความทันสมัย การเลือกใช้เทคโนโลยีต้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้เรียน สภาพแวดล้อม และวัตถุประสงค์ของบทเรียน เทคโนโลยีควรถูกบูรณาการให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและชีวิตจริงของผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย และพัฒนา “การคิดเชิงสร้างสรรค์” ผ่านกิจกรรมหลากหลายที่ออกแบบตามบริบทชุมชน

สรุป

ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลถือเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะบุคคล การเรียนรู้มีส่วนร่วม ผู้บริหารควรทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล กำหนดนโยบาย จัดสรรทรัพยากร และสนับสนุนการพัฒนาครู ขณะที่ครูต้องมีความสามารถในการออกแบบและบริหารจัดการชั้นเรียนโดยใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของชั้นเรียนรวม และผู้เรียนที่หลากหลาย การนำแนวคิด TPACK Framework มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ช่วยลดข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียนที่ห่างไกลได้ โดยการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการเรียนรู้ มีประโยชน์ทั้งในการเสริมสร้างทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 และ



ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามการบูรณาการเทคโนโลยีควรทำอย่างรอบคอบ และคำนึงถึงบริบทของโรงเรียนและผู้เรียนเป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

- ทิตนา แคมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2546). การศึกษาเพื่อพัฒนาคน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสธารณสุขแห่งชาติ.
- พัชรา ภัทรนรากุล. (2552). การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียน. เชียงใหม่: วิเชียร อินทรสมบัติ. (2549). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- สมชาย พิพัฒน์. (2561). การพัฒนาครูตามหลักพุทธธรรมเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์, 27(1), 78-93.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2549). การศึกษาเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). รายงานสถานการณ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). รายงานสถานการณ์โรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทย ปี 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). รายงานการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (2562). สภาพปัญหาและข้อจำกัดของโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2563). การวิจัยการออกแบบทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกชัย กี่สุขพันธุ์. (2554). การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- Anderson, T. (2008). The theory and practice of online learning (2nd ed.). Athabasca University Press.
- Fullan, M. (2007). The new meaning of educational change (4th ed.). Teachers College Press.
- Harris, J., Mishra, P., & Koehler, M. J. (2009). Teachers' technological pedagogical content knowledge and learning activity types: Curriculum-based technology integration reframed. Journal of Research on Technology in Education, 41(4), 393–416.
- Mishra, P., Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. Teachers College Record, 108(6), 1017–1054.
- Prensky, M. (2010). Teaching digital natives: Partnering for real learning. Corwin Press.



- Roblyer, M. D., Doering, A. H. (2013). Integrating educational technology into teaching (6th ed.). Boston: Pearson.
- Sung, Y. T., Chang, K. E., & Liu, T. C. (2016). The effects of integrating mobile devices with teaching and learning on students' learning performance: A meta-analysis and research synthesis. *Computers & Education*, 94.
- Trilling, B., Fadel, C. (2009). 21st century skills: Learning for life in our times. Jossey-Bass.
- UNESCO. (2021). Reimagining our futures together: A new social contract for education.





คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. หลักเกณฑ์การตีพิมพ์ในวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์

วารสารวิชาการพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราชโคกราช เป็นวารสารวิชาการ เพื่อเป็นสื่อกลางส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ ในด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับพระพุทธศาสนา ผลงานทั้งทางด้านการวิจัย และผลงานทางวิชาการ บทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ในมิติด้านพระพุทธศาสนา การพัฒนาสังคม สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก มีกำหนดออกวารสารปีละ 4 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์

1) บทความวิชาการ เป็นบทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง

2) บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

3. การจัดเตรียมบทความ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10-15 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและ





ตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วน และเข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องควรสั้น และให้ได้ใจความตรงกับวัตถุประสงค์และเนื้อเรื่อง โดยให้พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน และพร้อมระบุอีเมล พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเรียงมาทางด้านขวา

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย ไม่เกิน 300 คำตอบคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) เนื้อเรื่องควรใช้ภาษาที่ง่าย สั้นกะทัดรัดแต่ชัดเจน ถ้าเป็นต้นฉบับภาษาไทยให้ยึดตามหลักพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิก ทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

7) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ประมาณ 6 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะห่างการพิมพ์ 1 ช่วงบรรทัด

8) ภาพ ให้ใช้ภาพสีหรือขาวดำ ให้ชื่อกำกับภาพเรียงตามลำดับ ในเนื้อเรื่องให้พิมพ์คำอธิบายที่สั้นและชัดเจนได้รูปภาพ การจะได้ตีพิมพ์ภาพสีหรือไม่ ขึ้นกับการพิจารณาของกองบรรณาธิการ

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด และสั้นได้ใจความ

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียงชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบความคิดในการวิจัยว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งอย่างไร





6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) (ถ้ามี) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) หมายถึง ประเด็นที่ผู้วิจัย เสนอแนะขึ้นมาจากผลการวิจัยหรือข้อค้นพบจากการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ข้อมูลคำแนะนำแนวทางหรือวิธีการใด ๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อเสนอแนะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนา การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ เป็นต้น

9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถที่ปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้อง ของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุลของผู้เขียนและเลขปีของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงเอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้





อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ เล่มที่ ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/15/16/282-283), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/16/256-320)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2554)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” เชื่อมระหว่างผู้แต่งทั้งสองราย แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโและเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (พระธรรมโกศาจารย์, ประยูร ธมมจิตโต, 2548; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่าและคณะ แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระเทพโสภณ, ประยูร ธมมจิตโตและคณะ, 2548)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย ใช้เครื่องหมาย “&” ระหว่างผู้แต่งทั้งสองราย แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2000)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Kaiser et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี

2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย





เอกสารอ้างอิง

1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธรรม ธารณานาวาสวัสดิ์. (2548). ไต้ทะเลมีความรัก ภาคสาม: หลังคลื่นอันดามัน. กรุงเทพมหานคร: บ้านพระอาทิตย์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง)./ สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เสาวณีย์ จำเดิมแผด็จศึก. (2534). การรักษาภาวะจับหัดเฉียบพลันในเด็ก. ใน สมศักดิ์ โล่ห์เลขา, ชลธีรัตน์ ดิเรกวัฒนชัย และ มนตรี ตูจินดา (บรรณาธิการ), อิมมูโนวิทยาทางคลินิกและโรคภูมิแพ้. (หน้า 99-103). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และ สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.

4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้าย ที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตวิมุติ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. ใน ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.



**ตัวอย่าง :**

สนิทาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Sciencefiction. In The encyclopaedia America, (Vol.24, pp.390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์

ตัวอย่าง :

ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ. (2559). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบบูรณาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

มนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

8) สัมภาษณ์**รูปแบบ :**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์)./ ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

โกเมทร์ อ่อนนุช. (5 พ.ย. 2560). ความเชื่อเรื่องนาคในพระพุทธศาสนา (นางสาวเจนจิรา พุ่มแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ ชื่อเรื่อง./ เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

เดชขจร ภูทิพย์. (2562). วิธีฝึกใจให้เลิกทรมานจากความเครียด เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936/คำสั่ง-ประกาศ/>





10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง (ถ้ามี)/ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วัน/เดือน/ปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกรมการปกครอง. (2564). เรื่องยกเลิกการเรียกสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และ สำเนาทะเบียนบ้าน. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนพิเศษ 298 ง. (6 ธันวาคม 2564).

5. การส่งบทความเข้าระบบ ThaiJO เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของ วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/PPJ/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tippamas.mbu@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมิน ผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. เงื่อนไขของบรรณาธิการ

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความแล้ว มีความเห็นให้แก้ไข กองบรรณาธิการ จะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมิน เป็นเกณฑ์หลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ หากรายงานการวิจัย บทความทาง วิชาการหรือบทความวิจัยนั้น ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ หรือไม่ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิหรือเชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว ผู้นิพนธ์ บทความจะได้รับลิขสิทธิ์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์ บทความในวารสารฯ



ตัวอย่าง
การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

...(16 pt).....

.....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt).....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words



บทนำ (18 pt)

.....(16.pt)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1.....(16.pt)

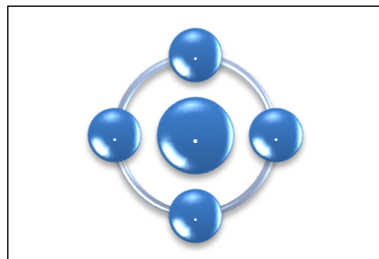
2.....(16.pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

.....(16.pt)

ผลการวิจัย (18pt)

.....(16.pt)

**ภาพที่ 1 ชื่อภาพ (ถ้ามี)****ตารางที่ 1 ชื่อตาราง (ถ้ามี)**





อภิปรายผล (18pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

สรุป/องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ (16 pt)

1.....(16 pt).....

2.....(16 pt).....

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (ถ้ามี) (16 pt)

1.....(16 pt).....

2.....(16 pt).....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

Eng.(16 pt)

.....

.....





ตัวอย่าง
การเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words



**บทนำ : Introduction (18 pt)**

.....(16.pt).....

.....

.....

.....

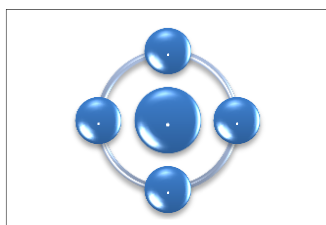
เนื้อหา : Body (18 pt)

.....(16.pt).....

.....

.....

.....



ภาพที่ 1 ชื่อภาพ (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง (ถ้ามี)

สรุป : Conclusion (18pt)

.....(16.pt).....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง : References (18 pt)

.....(16.pt).....

.....

.....

Eng.(16.pt).....

